

Міністерство освіти і науки України
Українська бібліотечна асоціація
Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут журналістики
Кафедра бібліотекознавства та інформології

БІБЛІОТЕКА І КНИГА У ЦИФРОВОМУ МЕДІАСВІТІ

Матеріали

II Всеукраїнської студентської
науково-практичної конференції

23 вересня 2016 року
м. Київ

УДК 02(063)

ББК 78.3

Б 59

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського університету ім. Бориса Грінченка
(протокол № 4 від 23 грудня 2016 р.)

Редакційна колегія

Г.В. Горбенко, директор Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент;

О.В. Воскобойнікова-Гузєва, завідувач кафедри бібліотекознавства та інформології Київського університету ім. Бориса Грінченка, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник;

В.В. Литвиненко, доцент кафедри журналістики та нових медіа Київського університету ім. Бориса Грінченка, кандидат наук із соціальних комунікацій;

В.Є. Сошинська, доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Київського університету ім. Бориса Грінченка, кандидат наук із соціальних комунікацій

Рецензенти

Галаган Людмила Миколаївна, директор Фонду Президентів України Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, кандидат політичних наук, старший науковий співробітник;

Хімич Ярослава Олегівна, доцент кафедри інформаційних комунікацій та бібліотекознавства Інституту публічного управління та кадрової політики Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва, кандидат історичних наук, доцент

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017

© Українська бібліотечна асоціація, 2017

© Автори публікацій та наукові керівники, 2017

ВСТУПНЕ СЛОВО

Друга Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Бібліотека і книга в цифровому медіасвіті» вже традиційно відбувається напередодні Всеукраїнського дня бібліотек, який відзначається 30 вересня. Сучасна бібліотека — це дивовижне поєднання класичних підходів до вшанування слова, книги, інтелектуальних пошуків і новітніх технологій, що об'єднують світ і дозволяють миттєво серед терабайтів інформаційних потоків віднайти необхідну частку знання.

У центрі уваги цьогорічної конференції перебуває цілий комплекс питань, пов'язаних із розвитком бібліотечно-інформаційних установ, визначенням їх місця у цифровому медіасвіті, особливостями видавничої діяльності і книгорозповсюдження в умовах цифрового середовища. Молоді дослідники зробили акцент на необхідності медіаосвіти та медіаграмотності для усіх поколінь громадян, соціально важливих питаннях дотримання принципів полікультурності під час розбудови традиційних і цифрових бібліотек, можливостях використання бібліотерапії для соціопсихологічної адаптації учасників АТО в Україні, особливостях інформаційного обслуговування користувачів з обмеженими можливостями. Медіапроекти, мобімеді@тека, SMM-інструменти і методики Product Placement — це далеко не повний спектр питань, у яких орієнтуються науковці.

Публікуючи за результатами конференції тези доповідей та повідомлень її учасників, організатори — новостворена кафедра бібліотекознавства та інформології Інституту журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка — сподіваються, що висловленні авторами думки стануть основою подальшого обговорення і у майбутньому сприятимуть виробленню нового бачення проблем галузі і підходів до їх вирішення.

Перший електронний випуск матеріалів конференції «Бібліотека у цифровому медіасвіті» (2015 р.) містив 21 публікацію молодих науковців, які представляли вищі навчальні заклади Києва, Канева, Одеси, Рівного. Цьогорічна збірка тез доповідей та повідомлень презентує результати наукових розвідок понад 40 молодших спеціалістів, бакалаврів і магістрів різних спеціальностей з Києва, Білої Церкви, Мелітополя, Рівного, Харкова.

Розширюється географія учасників, збільшується їх кількість, урізноманітнюються теми, які досліджують молоді бібліотекознавці і книгознавці, майбутні інформологи і менеджери видавничої

справи. Сподіваємось, що незмінним орієнтиром майбутніх наукових розвідок стане академічна доброчесність та наукова етика, якої дотримувалися наші учасники.

Організатори конференції закликають усіх молодих науковців та їх досвідчених керівників приєднуватися до руху академічної доброчесності.

Академічна доброчесність — це моральний кодекс та етичні правила цивілізованого наукового та освітнього співтовариства. Цінності академічної доброчесності — це запобігання шахрайству, фальшуванню та плагіату в науковій діяльності, підтримка академічних стандартів, чесність і ретельність у дослідженнях і науковому видавництві.

Українська наукова та освітня спільнота прагне дотримуватися норм академічної доброчесності та виступає за впровадження міжнародних академічних стандартів. Міністерство освіти і науки України спільно з Американськими радами з міжнародної освіти розпочали Проект сприяння академічній доброчесності в Україні, до якого приєднався Київський університет імені Бориса Грінченка. Бібліотеки різних типів, видів і відомчого підпорядкування також можуть бути включені у процес формування в суспільстві культури академічної доброчесності, запобігання проявам шахрайства, плагіату, корупції у сфері освіти та науки. У 2016 р. Українською бібліотечною асоціацією за підтримки Посольства США в Україні реалізується проект «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек», до якого долучилося багато бібліотек вищих навчальних закладів України.

Приєднуйтеся до руху академічної доброчесності!

Воскобойнікова-Гузєва О.В.,

*завідувач кафедри бібліотекознавства
та інформології*

Інституту журналістики

Київського університету

імені Бориса Грінченка,

доктор наук із соціальних комунікацій,

старший науковий співробітник,

член президії Української бібліотечної асоціації

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Доброго дня, шановні колеги та учасники конференції!

Одразу хочеться зазначити, що тема Вашої конференції надзвичайно важлива, тому що сучасний світ постійно змінюється, і особливо це стосується медіасвіту.

Нові медіа змінюють глобальну комунікацію, створюючи нові можливості і ризики. Сьогодні кожен користувач соціальних мереж має можливість донести свою історію і впливати на громадську думку тисяч людей — раніше таку можливість мали лише газети, журнали і телебачення. Ми живемо в соціумі, де за допомогою Twitter та Facebook вже відбулися значимі світові події.

Сучасний медіасвіт не може існувати й без нових фахівців, робота та знання яких важливі в системі масової інформації та комунікацій. У такій системі важливу роль відіграють й бібліотечні працівники, які мають забезпечувати доступ до контенту в усіх форматах.

Але одного доступу недостатньо. Нині варто також пам'ятати, що основний вектор, на який спрямована діяльність бібліотеки, — не книги та комп'ютери, а особистість, оскільки технології постійно змінюються.

Сучасному медіафахівцю потрібно постійно оволодівати новими знаннями, тримати руку на пульсі нових трендів, спілкуватися з колегами та фахівцями, займатися самоосвітою, щоб розширити свої знання та здібності. Участь у такій професійній громадській організації, як Українська бібліотечна асоціація, надає такі можливості.

Наша організація є членом Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА) і співпрацює з такими глобальними медіагравцями, як Google, Mozilla, Microsoft. Також у структурі нашої Асоціації працюють Молодіжна та Студентська секції, членами яких є молоді фахівці. Отже, будемо раді бачити кожного з Вас у нашій команді.

Пам'ятайте, сьогодні нам потрібно виходити з бібліотеки та належати світу, ми не повинні чекати, поки користувачі прийдуть до нас самі. Бажаю Вам гарної конференції та позитивних емоцій!

Бояринова О.Є.,

*PR-менеджер та голова Молодіжної секції
Української бібліотечної асоціації,
магістр з менеджменту організацій*

РОЗДІЛ I

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО І БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО

УДК 021.6:027

Бережна К.С.,

*аспірантка спеціальності
«Книгознавство, бібліотекознавство,
бібліографознавство»
Харківської державної академії культури*

Науковий керівник:

Давидова І.О.,

*завідувач кафедри бібліотекознавства
та соціальних комунікацій
Харківської державної академії культури,
доктор наук із соціальних комунікацій, професор*

ОПТИМІЗАЦІЯ МЕРЕЖІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Створення нової архітектури інтегрованої бібліотечної системи країни на основі універсального доступу та економічної доцільності є одним із напрямів реалізації Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України». Реалізація напряму передбачає створення гнучкої та динамічної структури бібліотечної системи, здатної до сталого розвитку і спрямованої на надання широкого спектру послуг задля задоволення різноманітних і змінних загальнонаціональних і локальних суспільних потреб та підвищення якості життя громади й окремої особи.

Необхідними кроками для реалізації даного напрямку стратегія визначає: розробку та впровадження варіативних моделей бібліотечних мереж та механізмів інтегрування бібліотечних мереж та інших установ; упорядкування системи нормативів та статистичної звітності з урахуванням традиційних та нових показників бібліотечно-інформаційної діяльності; розробку, прийняття і реалізацію державної цільової програми «Мобільні бібліотеки». Результатами реалізації цих змін повинні бути побудова бібліотечної мережі, яка відповідає сучасним потребам суспільства та місцевих громад, та створення діючих «мобільних бібліотек» як елемента гнучкої та динамічної структури бібліотечної системи [8].

У різні періоди історії бібліотечна мережа формувалась відповідно до наявної системи управління бібліотечною справою та адміністративно-територіального поділу. Сьогодні, на думку науковців, це об'єднання бібліотек, котрі відрізняються за ознаками, серед яких — належність до певної території, засновника, галузі [6]. В Україні існує кілька мереж бібліотек: публічних, НАН України та галузевих академій наук, вишівських, шкільних тощо. Оскільки саме публічні бібліотеки покликані забезпечити всім категоріям населення вільний доступ до інформації та знань, питанню організації мережі публічних бібліотек приділяється особлива увага [9].

Різноманітні потреби населення в інформації, освіті, культурі забезпечують 15 987 публічних бібліотек, з них 13 253 — у сільській місцевості, що становить 83 % від загальної кількості. Більшість публічних бібліотек України (12 524 (78,4 %)), входить до складу 441 ЦБС (за 2014 р.) (відомості подано без урахування Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та територій Донецької та Луганської областей). Кожен третій мешканець України (понад 13,7 млн) є користувачем публічних бібліотек [5], кількість яких, у порівнянні з 1992 р. (22 300 установ), значно скоротилася [7]. Найактивніше їх кількість зменшувалася у 90-ті рр.: до 1999 р. закрилося майже 1,5 тис. бібліотек. Виявлено, що за двадцять років в Україні було закрито понад 4 тис. публічних бібліотек.

З метою оптимізації функціонування мережі бібліотек у 1997 р. Кабінет Міністрів України затвердив мінімальні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні, ці нормативи регламентують обов'язкове функціонування бібліотеки в населених пунктах із кількістю жителів від 500 осіб [2].

Саме така позиція, на думку фахівців, стала основною причиною закриття бібліотек у деяких сільських населених пунктах із меншою кількістю жителів [9].

З огляду на вищенаведене необхідним є проведення дослідження охоплення населення України бібліотечним обслуговуванням та розробка на його основі нових мінімальних соціальних нормативів забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні. Лише на підставі результатів дослідження можна буде ефективно модернізувати мережу публічних бібліотек і таким чином забезпечити право на бібліотечне обслуговування всім громадянам України.

ДЖЕРЕЛА

1. Про бібліотеки і бібліотечну справу [Електронний ресурс] : Закон України від 27.01.1995 № 32/95-ВР. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/32/95-вр>. — Назва з екрана.
2. Про мінімальні соціальні нормативи забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні [Електронний ресурс] : Постанова КМУ від 30.05.1997 № 510. — Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/510-97-п>. — Назва з екрана.
3. Про доповнення пункту 1 мінімальних соціальних нормативів забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні [Електронний ресурс] : Постанова КМУ від 30.09.2009 № 1061. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1061-2009-п>. — Назва з екрана.
4. Ашаренкова Н.Г. Мережа публічних бібліотек України: проблеми оптимізації / Н.Г. Ашаренкова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2009. — № 1. — С. 26–37.
5. Бібліотечна Україна в цифрах : стат. зб. / Нац. парлам. б-ка України ; [підгот. О.П. Лахно]. — Київ : НПБУ, 2015. — 61 с. : табл.
6. Библиотечная энциклопедия / Рос. гос. б-ка ; сост.: Е.И. Ратникова, Л.Н. Уланова ; гл. ред. Ю.А. Гриханов. — Москва : Пашков дом, 2007. — 1300 с.
7. Україна бібліотечна. До I Всеукраїнського конгресу бібліотекарів / уклад.: Л.П. Каліберда, Л.П. Одинока. — Київ : Поліграфкнига, 1992. — 22 с.
8. Матеріали до Стратегії розвитку бібліотечної справи в Україні до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля забезпечення сталого розвитку України» / Укр. бібл. асоц. ; авт.-упоряд.: О.М. Бруй, О.В. Воскобойнікова-Гузєва, В.С. Пашкова, Я.Є. Сошинська, І.О. Шевченко. — Київ : УБА, 2015. — 57 с.

9. Розколупа Н. До питання організації мережі публічних бібліотек в Україні [Електронний ресурс] / Н. Розколупа // Бібл. планета. — 2011. — № 4. — С. 22–24. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/bp_2011_4_12. — Назва з екрана.

УДК 021.7:659.1

Брень Ю.В.,

студентка IV курсу

*спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»*

Київського університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник:

Кияниця Є.О.,

*старший викладач кафедри реклами та зв'язків
з громадськістю*

Київського університету імені Бориса Грінченка

PRODUCT PLACEMENT У БІБЛІОТЕЦІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, ВІТЧИЗНЯНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні ми все частіше зустрічаємось з проблемою відсутності популяризації бібліотеки та її послуг у сучасному інформаційному суспільстві, зокрема серед молодіжної аудиторії. Безумовно, це пов'язано з не дуже потужним використанням інструментів системи маркетингових комунікацій (реклами, зв'язків з громадськістю тощо) в діяльності бібліотек. Реклама покликана залучати користувачів до бібліотеки, формувати позитивне емоційне ставлення до неї, давати загальне уявлення про бібліотеку, про склад фонду, проекти, послуги тощо. Саме застосування рекламних технологій спонукає користувача до дії, до відвідування бібліотеки, її заходів.

Реклама спроможна сформувати імідж бібліотеки, виділити її з ряду інших, переконати користувачів, що саме вона є неповторною, а її послуги — унікальні. Правильна реклама допомагає направити користувачів до бібліотеки та сприяє взаємодії з бібліотекарем. Довгий час про рекламу у бібліотечній справі серйозно не говорили,

але в даній статті ми все ж спробуємо довести, що реклама, а особливо такий її різновид, як продакт-плейсмент, є дуже дієвим способом щодо популяризації бібліотеки серед мас.

Термін «продакт-плейсмент» походить від англійського «product placement», що в перекладі означає «розміщення продукції». За своєю суттю — це спеціальний прийом прихованої реклами, який полягає в тому, що реквізит, що використовується героями фільмів, телепередач, відеокліпів, книг, картинок та ілюстрацій, має під собою комерційний аналог, який існує в реальності. Як правило, при продакт-плейсменті відбувається демонстрація рекламованого продукту чи його логотипа або ж згадка про нього в позитивному контексті [1, с. 23].

Згідно зі статистичними даними, в усіх країнах світу все більшої популярності набуває розміщення продукції в кінофільмах і телепередачах, коли герої цих фільмів і шоу користуються певним продуктом або послугою. Так само і установа (будівля) може бути головним об'єктом стрічки, де відбуваються події, отже і рекламуватись засобами кінематографу або телебачення.

На думку експерта у сфері маркетингу Ф. Котлера, продакт-плейсмент є технологією, що застосовується продюсерами кіно і передач з метою просування товару [2, с. 56]. Отже, пропонуємо розглянути роль продакт-плейсменту у просуванні Нью-Йоркської публічної бібліотеки.

Нью-Йоркська публічна бібліотека — одна з найбільших бібліотек світу, крім того, — одна з найбільших наукових бібліотечних систем у світі. Найбільша в місті бібліотека відкрила свої двері у 1895 р. Її колекція друкованих видань становить близько 53 млн примірників, що у США поступається лише Бібліотеці Конгресу. Головна будівля була побудована у 1912 р. і займає подвійний квартал. Для створення вражаючого вигляду головної будівлі організатори бібліотеки вибрали узвишся в центральній частині міста. Вхід до бібліотеки — абсолютно вільний, без жодних посвідчень чи перепусток. Користування комп'ютером — безкоштовне та відкрите абсолютно для всіх. Читацький квиток, за яким можливе користування багатомільйонним фондом цієї славної книгозбірні, можна оформити за кілька хвилин, особливо, якщо це зробити заздалегідь онлайн [3, с. 65].

Своєю популярністю бібліотека завдячує не лише різноманітністю фонду та послуг, а й дуже частим появам у кінофільмах.

Зокрема, вона служить фоном для розвитку центральної сюжетної лінії у кінофільмі «Людина-павук» (2002). Бібліотека є основним місцем подій у фільмі-катастрофі «Післязавтра» (2004). У фільмі «Віз», адаптації однойменного бродвейського мюзиклу, що вийшла в 1978 р., Дороти і Тото випадково опиняються біля будівлі бібліотеки, і одна із статуй-левів оживає і приєднується до друзів в їх подорожі до країни Оз.

У фільмі «Мисливці за привидами» (1984) троє головних героїв стикаються з привидом бібліотеки на ім'я Елеонора Твітті. Походження примари та історія Нью-Йоркської публічної бібліотеки розкриваються у відеогрі за мотивами фільму («Ghostbusters: The Video Game»).

У травні 2010 р. комедійна група «Improv Everywhere» організувала в головному читальному залі бібліотеки коротку рекламну виставу за мотивом «Мисливців за привидами». Відеоролик з вистави «розлетівся» по мережі та в черговий раз прорекламував бібліотеку, що здивувало та одночасно зацікавило користувачів.

Мабуть, усі бачили «Сніданок у Тіффані», де головні герої неодноразово користуються даною бібліотекою, а улюблений серіал домогосподарок «Секс у великому місті» продемонстрував, що в бібліотеці можна навіть провести весільну церемонію. Приміщення бібліотеки стало в нагоді при зйомках фільмів «Машина часу», «Рожева пантера», «Портрет Дженні», «Втеча з Нью-Йорка», «Що стосується Генрі» та ін. Переглядаючи вищезгадані кінострічки, хочеться неодмінно відвідати саме цю бібліотеку. Таким чином, ми можемо спостерігати, як бібліотека рекламуючи себе ще й заробляє, надаючи в оренду приміщення для кінозйомок.

В Україні також почали переймати досвід закордонних колег: у приміщенні Національної парламентської бібліотеки України дуєт Тамерлан і Альона Омаргалієва зняли кліп на композицію «Может это ты». Поки що, це майже єдиний досвід просування бібліотеки в нашій країні за допомогою інструментів «продакт-плейсменту», але, сподіваємось, не останній.

Отже, підбиваючи підсумки, можна стверджувати, що такий різновид реклами, як product placement, може популяризувати та просувати бібліотеку серед усіх верств населення. Така реклама здатна зробити бібліотеку та її послуги трендовими, спонукати людей як мінімум прийти до неї, ну а далі — справа за працівниками та їх майстерністю зацікавити потенційного читача.

ДЖЕРЕЛА

1. Березкина О. Product Placement. Технологии скрытой рекламы / Ольга Березкина. — Санкт-Петербург : Питер, 2009. — 224 с.
2. Котлер Ф. Все билеты проданы. Стратегии маркетинга исполнительских искусств / Ф. Котлер, Д. Шефф. — Москва : Классика XXI, 2004. — 688 с.
3. Кияница Є. Імідж організацій соціокультурної сфери: структурний підхід / Є.О. Кияница // Вісн. ХДАК : зб. наук. пр. — Харків, 2014. — № 31. — С. 64–69.
4. Полуэхтова И.А. Американское кино как средство культурной экспансии : дис. ... канд. социол. наук / И.А. Полуэхтова. — Москва, 1993. — 161 с.
5. Райс Э. Позиционирование: битва за узнаваемость / Э. Райс, Д. Траут. — Санкт-Петербург : Питер, 2004. — 256 с.
6. Сулова И.М. Практический маркетинг в библиотеках : учеб.-метод. пособие / И.М. Сулова. — Москва : Либерия, 2005. — 144 с. — (Библиотекарь и время. XXI век ; Вып. 9).
7. Чумиков А. Реклама и связи с общественностью. Имидж, репутация, бренд / А. Чумиков. — Москва : Аспект Пресс, 2012. — 160 с.

УДК 004.738.5:02

Гіренко Г.С.,

*студентка IV курсу
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
Білоцерківського інституту економіки
та управління Університету «Україна»*

Науковий керівник:

Романченко І.Г.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат історичних наук*

ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОТЕКИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Ми живемо в епоху становлення інформаційного суспільства. Під дією процесу глобалізації стираються кордони країн: економічні, мовні та інформаційні. Загальні процеси інформатизації удосконалюють життя, створюються комп'ютерні інформаційні системи, які полегшують працю та дозволяють економити час для досліджень. Найбільш важливим ресурсом сучасного суспільства є інформація, яка надходить до нас в електронному форматі та зберігається в електронних бібліотеках.

Тему розвитку електронних бібліотек досліджували як вітчизняні (Л.Й. Костенко [2], О.С. Онищенко [1], І.А. Павлуша [4]), так і зарубіжні (Ф.С. Воройський [7], Т.В. Майстрович [3], Я.Л. Шрайберг [6]) науковці.

Метою електронної бібліотеки є забезпечення доступу до документів та надання користувачам якісно нових послуг з більшими обсягами машинозчитуваних даних.

В Україні електронні бібліотеки мають: Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Кіровоградська обласна універсальна наукова бібліотека

ім. Д.І. Чижевського, Науково-технічна бібліотека Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя. Ці бібліотеки сформували значні електронні фонди з відповідним пошуковим апаратом як частину документально-інформаційних ресурсів своїх бібліотек [4].

Поглиблене розкриття знань, зосереджених у фондах електронних документів, здійснюється на основі використання пошукового апарату, за реферативними і авторитетними записами про суб'єкти й об'єкти системи документальних комунікацій. Для повноти комплектування електронних бібліотек пропонується розширення структури її фонду за рахунок паралельного опрацювання електронних ресурсів мережі Інтернет шляхом створення метаданих [4].

Таким чином, електронна бібліотека — це інтегрована інформаційна система, яка дозволяє накопичувати, зберігати та ефективно використовувати різноманітні колекції електронних повнотекстових та мультимедійних документів.

ДЖЕРЕЛА

1. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства / О.С. Онищенко, Л.А. Дубровіна, В.М. Горовий та ін. ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2011. — 235 с.
2. Костенко Л.Й. Мережні інформаційні ресурси Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського / Л.Й. Костенко, А.О. Чекмарьов // НТІ. — 2000. — № 3. — С. 41–44.
3. Майстрович Т.В. Розробка концепції формування електронної бібліотеки Російської державної бібліотеки / Т. Майстрович // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського. — 2001. — Вип. 6. — С. 139–144.
4. Павлуша І.А. Створення та розвиток електронних бібліотек в Україні: бібліотекознавчий аспект (кінець ХХ — початок ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.08 / І.А. Павлуша ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2002. — 20 с.
5. Соловяненко Д.В. Інтернет-технології бібліотечного сервісу в Україні: становлення і розвиток (1990-ті рр. — початок ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.08 / Д.В. Соловяненко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2008. — 20 с.
6. Шрайберг Я. Бібліотеки в електронному середовищі і виклики сучасного суспільства / Я. Шрайберг // Вища шк. — 2009. — № 7. — С. 52–63.

7. Воройский Ф.С. Основы проектирования автоматизированных библиотечно-информационных систем / Ф.С. Воройский. — Москва : ГПНТБ России, 2002. — 389 с.

УДК 021.4(438)

Дворник А.П.,

*студентка V курсу
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Воскобойнікова-Гузєва О.В.,

*завідувач кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор наук із соціальних комунікацій,
старший науковий співробітник*

ДОСВІД ПОЛЬЩІ В ОБСЛУГОВУВАННІ КОРИСТУВАЧІВ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

У сучасному інформаційному суспільстві для ефективного бібліотечного обслуговування користувачів з обмеженими можливостями неминуче переосмислення традиційних форм роботи з читачами, активне використання інформаційно-комунікаційних технологій, необхідна апробація та упровадження найкращого світового досвіду у цій царині. Усе більшої актуальності набуває потреба розширення можливостей зручного подання інформації для осіб з особливими потребами в різних доступних для сприйняття форматах. Користувачі з особливими потребами повинні мати особливі можливості — доступність отримання інформації, комунікативну соціалізацію, отримання знань у новому форматі.

Європейський досвід інформаційного обслуговування користувачів з обмеженими можливостями є різноманітним, постійно

оновлюється і підтримується на державному рівні. У зарубіжних бібліотеках пропонується ряд послуг, які надаються даній категорії осіб, для прикладу: навчання роботи з електронним каталогом; допомога у виборі аудіокниг; допомога в отриманні літератури з елементами шрифту Брайля тощо.

У роботі з користувачами з обмеженими можливостями працівники польських бібліотек спираються на відповідну правову основу, яку складають:

— міжнародні документи (акти, декларації, конвенції ЮНЕСКО, ООН, ВООЗ, наприклад, «Загальна декларація прав людини», «Декларація про права інвалідів» тощо);

— правові документи державного значення (конституція, закони й розпорядження президента та уряду, відповідних міністерств, відомств).

Пропонуємо ознайомимось з досвідом бібліотечного обслуговування користувачів з обмеженими можливостями в Польщі та умовами, які пропонуються польськими бібліотеками для обслуговування даної категорії користувачів.

На сьогодні Національна бібліотека Польщі реалізує спеціальний проект «Точка доступу користувачів з обмеженими можливостями до фондів Національної бібліотеки Польщі», який фінансується Міністерством культури і національної спадщини.

У Бібліотеці Народовій у Варшаві зроблено зручні умови для обслуговування такої категорії користувачів: входи для читачів на інвалідних візках спеціально позначені; зовні та всередині бібліотеки вбудовано пандус; вхід для читачів з обмеженими можливостями не має порогів; у бібліотеці наявний ліфт для користувачів на інвалідному візку; є туалети для інвалідів; в роздягальні є інвалідні крісла, які можуть бути використані в разі потреби.

У Бібліотеці Народовій наявні видання для сліпих та людей з поганим зором. Для читачів з проблемами зору та слуху бібліотека надає апаратне і програмне забезпечення, щоб забезпечити доступ до книг, журналів та інших публікацій на сайті. У читальних залах створені комп'ютерні робочі станції, оснащені програмним забезпеченням і найшвидшими сканерами. Люди з обмеженими можливостями можуть використовувати вибрані книги, журнали, документи або інші друковані видання в доступному електронному форматі. Для зручності спілкування і доступу до інформації для людей

з вадами слуху в читальних залах на комп'ютерних станціях встановлено спеціальні допоміжні пристрої — індукційні петлі [8].

У 2008 р. у Головній бібліотеці Природничо-гуманітарного університету (місто Седльце) для користувачів з обмеженими можливостями, зокрема з порушеннями зору, які не можуть читати друковану версію книги, стала доступна інтерактивна програма читання електронних книг E-czytelni@ (розроблена в Інституті інформаційних технологій у співпраці з Центральною бібліотекою).

Були виготовлені спеціальні програми та обладнання для користувачів з обмеженими можливостями, а саме: BigKeys LX — клавіатура з великими клавішами (зручно для людей з вадами зору); TrackMan® Wheel — оптична миша; Індекс 4x4 Pro — сторонній ембоссер; Kajetek 2000 — динамік-ноутбук, оснащений клавіатурою з 6-крапковим шрифтом Брайля, виступає в якості синтезатора мови; дисплей Брайля із 44 символів; Braille 5.0 — програма, яка дозволяє друк шрифтом Брайля [5].

Бібліотека Університету Казимира Великого (місто Бидгощ). Головна будівля бібліотеки розроблена з урахуванням потреб людей з обмеженими фізичними можливостями. Це сучасна і добре обладнана бібліотека, яка відповідає високим світовим стандартам. Усередині будівлі є два просторі ліфти і санітарні приміщення для гостей з обмеженими фізичними можливостями. У читальному залі є автозчитувач, який являє собою пристрій, що дозволяє людям з ослабленим зором і сліпим читати тексти, що містяться у книгах і журналах. Дозволяється сканувати і потім прослуховувати обраний текст [4].

Послуги для осіб з обмеженими можливостями в Бібліотеці Лодзького Технічного університету. Для користувачів з обмеженими фізичними можливостями бібліотека підготувала кілька комп'ютерів, оснащених моніторами Брайля, спеціальні клавіатури та трекболи (пристрій, вмонтований у переносний комп'ютер і призначений для маніпулювання «курсором»), електронні лупи і екранний диктор, комп'ютери, оснащені програмним забезпеченням JAWS Scientific 9.0 фірми Freedom RealSpeak з польським синтезатором мови, який дозволяє читати інформацію на екрані за допомогою пристрою автоматичного зчитування [1].

Міська публічна бібліотека імені Адама Пручника (місто Пйотркув-Трибунальський). Бібліотека займається доставкою книг для читачів, які постійно або тимчасово мають проблеми з опорно-руховим

апаратом, для сліпих і слабозорих, які проживають у місті. Пропозиція адресована не тільки для людей з обмеженими можливостями, але і для людей похилого віку з обмеженими фізичними можливостями. Особливу увагу приділяють дітям з різними захворюваннями, для яких самостійна поїздка в бібліотеку неможлива. Для сліпих і слабозорих пропонують літературу різного жанру у вигляді аудіокниг, а також пропонується оренда магнітофонів [7].

Публічна бібліотека імені Геліодора Свенціцького в Сьремі в 2006 р. організувала Клуб Інтернету для осіб з обмеженими потребами. Метою клубу є допомога в розширенні участі людей з обмеженими можливостями в соціальному і професійному житті, наданні можливості вільного доступу до інформації в мережі Інтернет. Клуб пропонує регулярні комп'ютерні курси для людей з обмеженими можливостями [6].

Вивчення європейського досвіду, зокрема польського, і впровадження нових інформаційних технологій у практику бібліотечного обслуговування в Україні принципово змінить підхід до забезпечення інформацією груп населення з особливими потребами, сприятиме зняттю ряду обмежень, соціалізації таких громадян та отриманню рівних можливостей доступу до життєво необхідної інформації.

ДЖЕРЕЛА

1. Бібліотека Лодзького технічного університету [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://bg.p.lodz.pl>. — Назва з екрана.
2. Кунанець Н.Е. Електронні бібліотеки: обслуговування осіб з особливими потребами [Електронний ресурс] / Н.Е. Кунанець, О.Б. Малиновський // Національний університет «Львівська політехніка». — 2014. — Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/21358>. — Назва з екрана.
3. Biblioteka uniwersytetu Kazimierza Wielkiego [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://biblioteka.ukw.edu.pl/>. — Назва з екрана.
4. Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bg.uph.edu.pl/>. — Назва з екрана.
5. Biblioteka publiczna im. H.Święcickiego w Śremie [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.biblioteka.srem.pl/asp/pl_start.asp?ref=1&. — Назва з екрана.

6. Miejska biblioteka publiczna im. Adama Prócznika w Piotrkowie Trybunalskim [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.biblioteka.piotrkow.pl/>. — Назва з екрана.
7. Polska biblioteka Narodowa [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.bn.org.pl/zasoby-cyfrowe-i-linki/polska-biblioteka-internetowa>. — Назва з екрана.

УДК 021.9(477.64)

Дрюцька І.А.,
*студентка III курсу
спеціальності «Бібліотечна справа»
Комунального закладу
«Мелітопольське училище культури»
Запорізької обласної ради*

Науковий керівник:
Тюріна Ю.В.,
*викладач вищої категорії
Комунального закладу
«Мелітопольське училище культури»
Запорізької обласної ради*

ГРАНТИ ЯК ДОДАТКОВІ РЕСУРСИ У РОЗВИТКУ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ СИСТЕМИ

Найпоширенішим джерелом додаткових ресурсів бібліотек України є благодійні фонди, які надають допомогу у вигляді грантів, які є однією з основних форм фінансування проектів донорськими організаціями.

Благодійними фондами можуть бути державні установи різних країн, які володіють первинним капіталом та надають допомогу у благодійній, освітній, культурній та інших видах діяльності, що приносить користь громадськості та фінансує, у першу чергу, інші некомерційні організації [1].

У 2001 р. за сприяння Посольства США реалізувалася програма «Інтернет для читачів публічних бібліотек (LEAP)». Бібліотеки

з різних регіонів України стали переможницями Всеукраїнського конкурсу проектів, що проводився за даною програмою. Серед них — Мелітопольська міська централізована бібліотечна система (ЦБС), яка у березні 2006 р. у Центральній міській бібліотеці ім. М.Ю. Лермонтова відкрила перший безоплатний Інтернет-центр. А 24 вересня цього ж року, у День міста, в Центральній дитячій бібліотеці «Мальвіна» за сприяння та підтримки Посольства Канади в Україні і місцевої влади, а саме мера міста Д.В. Сичова та начальника відділу стратегічного розвитку міста та інформаційних технологій П.А. Тимофеева, відкрився ще один Інтернет-центр для дітей.

2010 рік також став роком досягнень для публічних бібліотек міста. Мелітопольська міська ЦБС виграла грант проекту міжнародної технічної допомоги «Глобальні бібліотеки «Бібліоміст-Україна», впроваджений Радою міжнародних наукових досліджень і обмінів (IREX) у рамках партнерства з Фондацією Білла та Мелінди Гейтс, Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та Міністерством культури і туризму України [3].

Завдяки цій програмі Мелітопольська міська ЦБС безкоштовно одержала комп'ютерне обладнання та встановила його у трьох бібліотеках-філіях та у ЦМБ ім. М.Ю. Лермонтова. Таким чином, у Мелітопольській міській ЦБС комп'ютеризовані всі публічні бібліотеки.

У червні 2011 р. Мелітопольська ЦМБ ім. М.Ю. Лермонтова приєдналася до Всеукраїнської мережі пунктів доступу громадян. Користувачі можуть здійснювати пошук правової інформації в мережі Інтернет самостійно; отримати допомогу бібліотекаря-консультанта в пошуку правової інформації; здійснювати роботу з довідково-правовими системами на офіційних сайтах.

Мережа пунктів доступу громадян започаткована Українською бібліотечною асоціацією в червні 2009 р.

Пункти доступу громадян — це інформаційні центри, відкриті в бібліотеках України, де громадяни мають можливість отримати інформацію органів державної влади та дізнатись, яким чином можна долучитися та впливати на законодавчий процес.

Враховуючи потужний транзитний потенціал міста задля місцевого економічного розвитку, Мелітопольська міська бібліотека ім. М.Ю. Лермонтова взяла участь у «Конкурсі співпраці бібліотек з місцевими громадами» (малі гранти) та стала переможцем проекту

«Бібліотека + громада = творці змін у місцевій економіці». Конкурс проводився Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) у рамках програми «Бібліоміст» [4].

Цим проектом передбачалося створення ефективної системи промоції інвестиційного та туристичного потенціалу міста шляхом розробки та безкоштовного системного поширення серед гостей міста та транзитних туристів інвестиційно-туристичної мапи, яка була представлена 13 жовтня 2011 р. в Палаці культури ім. Т. Шевченка в м. Мелітополі.

У 2012 р. у м. Києві у приміщеннях Національного центру ділового та культурного співробітництва «Український дім» та Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого Мелітопольська ЦМБ ім. М.Ю. Лермонтова взяла участь у Ярмарку бібліотечних інновацій «Сучасна бібліотека: розвиваємо місцеві громади», де була продемонстрована експозиція проекту «Бібліотека + громада = творці змін у місцевій економіці» та презентувала його у новому форматі «Печа-куча» [2].

У квітні 2012 р. Мелітопольська міська ЦБС стала учасником програми Британської Ради «Активні Громадяни» та здобула грант на реалізацію проекту соціальної дії «Відпусти книгу на свободу. Букросинг в Мелітополі». Організаторами і партнерами проекту виступали благодійна організація «Мелітопольське агентство регіонального розвитку», міська ЦБС, Управління освіти Мелітопольської міської ради, телерадіокомпанія «Мелітополь», Мелітопольська міська рада.

BookCrossing — це не лише вільний обмін книгами. Це сприятливе середовище для виникнення нових соціальних зв'язків між читачами.

У листопаді 2015 р. ЦМБ ім. М.Ю. Лермонтова організувала тренінги з працевлаштування для безробітних і вимушено переміщених осіб (ВПО). У тренінгах взяли участь особи, які бажали відкрити власну справу. Бібліотека є учасником спільного проекту «Працевлаштування і розвиток трудових ресурсів у бібліотеках», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) і адмініструється IREX/Україна в рамках програми «Бібліоміст».

3 лютого 2016 р. на базі Мелітопольської центральної міської бібліотеки ім. М.Ю. Лермонтова відкрито контактний центр

для тимчасових переселенців. Мета проекту — організація допомоги переселенцям з відновлення втрачених контактів із близькими родичами та друзями. Контактний центр забезпечує користування Інтернетом на безкоштовній основі; надає консультативну допомогу користувачам; організовує пошук втрачених контактів з близькими родичами і друзями; надає безкоштовну можливість телефонного спілкування як на території України, так і з іншими країнами.

Міська ЦБС не зупиняється на досягнутому і бере участь у нових проектах та конкурсах: «Все про Європу: читай, слухай, дізнавайся в пунктах європейської інформації в бібліотеках» за підтримки Європейського Союзу (програма «Еразмус+»); «Твоя кар'єра у твоїх руках»; «Найрозумніший фантазер» за підтримки органів місцевої влади; «Бібліотека іде в люди»; «Бібліотека + музеї» та ін.

Гранти внесли великий вклад у розвиток бібліотечної справи Мелітопольської міської ЦБС та сприяли стрімкому розвитку бібліотек. Останні роки стали роками становлення, розгортання багатогранної діяльності по задоволенню потреб населення інформаційними ресурсами [5].

Співпраця бібліотек із місцевими громадами полягає у виробленні та підтримці нових, унікальних, непересічних ідей у бібліотечному середовищі, які допомагають перетворити бібліотеки м. Мелітополя на затишні й комфортні місця для навчання, вільного використання комп'ютерів та інтернет-ресурсів, тим самим надаючи можливості всім громадам, а також окремим особам досягти своїх заповітних мрій та цілей.

Відкриття інтернет-центрів — вагомий внесок у розвиток культури міста. Поява таких центрів сприяє популяризації ресурсів Інтернет, поширює можливість задоволення освітніх, наукових, професійних запитів користувачів і тим самим підвищує рівень інформаційного обслуговування мешканців міста і регіону; сприяє збільшенню підтримки бібліотек з боку владних структур і бізнесових кіл, привертає увагу до книгозбірень засобів масової інформації, активізує співпрацю з громадськими організаціями, закладами освіти та науковими установами.

Сьогодні Мелітопольська міська ЦБС — це інформаційний бібліотечний центр нового типу, який поєднує в собі традиційні і комп'ютеризовані форми обслуговування.

ДЖЕРЕЛА

1. Чернявська О.В. Фандрейзинг [Електронний ресурс] / О.В. Чернявська, А.М. Соколова. — Режим доступу : http://pidruchniki.com/1754090652757/ekonomika/fondi_granti#461. — Назва з екрана.
2. Библиотека + громада = инициаторы преобразований в городской экономике [Електронний ресурс] / И.С. Єфименко. — Режим доступу : <http://www.slideshare.net/olenabashun/ss-13057327>. — Назва з екрана.
3. Бібліоміст [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.bibliomist.org. — Назва з екрана.
4. Централізована бібліотечна система м. Мелітополя [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://melitopolbiblio.ucoz.ua/index/proekti/0-46>. — Назва з екрана.
5. Мирош Т. Мережа інтернет-центрів у бібліотеках розширюється / Т. Мирош // Бібл. планета. — 2011. — № 4. — С. 35–36.

УДК [027.54:004.774](438)

Івченко А.Ф.,

*студентка III курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Прокопенко Л.С.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат історичних наук, доцент*

ВЕБ-САЙТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ПОЛЬЩІ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСТУПУ ДО МІЖНАРОДНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

В епоху глибоких трансформацій міжнародного інформаційного простору особливого значення набуває здатність сучасних інформаційних установ оперативно реагувати на зміни, яких потребує їх діяльність. Одним із провідних напрямів роботи

сучасної бібліотеки є не лише надання користувачам інформації з власних фондів, але й оперативного доступу до світових інформаційних ресурсів. У цьому контексті набуває особливої актуальності вивчення діяльності провідних зарубіжних бібліотек і визначення можливостей і шляхів використання провідного позитивного досвіду у практиці роботи вітчизняних бібліотек.

Метою даної роботи є вивчення досвіду Національної бібліотеки Польщі щодо надання користувачам доступу до міжнародних інформаційних електронних ресурсів через власний веб-сайт у глобальній мережі Інтернет.

Національна бібліотека Польщі (Biblioteka Narodowa) підпорядкована Міністерству культури і національної спадщини. Сьогодні це центральна бібліотека держави і один з найважливіших національних закладів культури. Бібліотека діє на підставі ст. 16 п. 4 Закону про бібліотеки і власного Статуту.

Виконуючи завдання наукової бібліотеки гуманітарного напрямку, вона залишається одночасно і головним архівом національної літератури та національним центром інформації бібліографії про книгу, значним науковим, а також важливим методичним центром для інших бібліотек у Польщі.

Національна бібліотека Польщі надає читачам безкоштовний доступ до низки провідних міжнародних баз даних, що містять повні тексти статей, дисертації, бібліографію, спеціальні словники та інші ресурси, необхідні для наукової діяльності в галузі гуманітарних наук. Також Бібліотека через сайт надає онлайн-доступ до архівів вітчизняних журналів, газетних вирізок і юридичної бази LEXSigma.

Більшість електронних інформаційних ресурсів Бібліотеки доступна після входу в систему на комп'ютерах, розташованих власне на її території, а також через власні ноутбуки читачів, які користуються в Бібліотеці послугою Wi-Fi. Однак вхід доступний для тих користувачів, які мають електронну карту читача Бібліотеки.

Важливим електронним інформаційним ресурсом Бібліотеки у мережі є такі міжнародні бази даних:

— «JSTOR» надає доступ до архівних і нових журналів; база містить близько 1 500 назв провідних академічних журналів у галузі гуманітарних, соціальних наук та інших, а також є можливість

доступу і до окремих монографій, переважно тих, які можуть бути використані у навчальній роботі студентів;

— «Chadwyck: Periodicals Archive Online» — це відома колекція оцифрованих журналів з мистецтва, гуманітарних і соціальних наук;

— «ProQuest: International Index to the Performing Arts Full Text» — ресурс, який надає реферативні матеріали більше ніж 260 міжнародних журналів та повні тексти з більш ніж 100 журналів, які охоплюють широку проблематику діяльності, пов'язаної з видовищними видами мистецтва;

— «ProQuest: Dissertations&Theses» — база даних, що вміщує реферати та повні тексти дисертацій наукових робіт, представлених на здобуття наукових ступенів;

— «ProQuest: Dissertations&Theses — The Humanities and Social Sciences Collection» — ресурс, який надає доступ до повних текстів дисертаційних досліджень у галузі гуманітарних наук із зазначенням дати публікації, починаючи з 1861 р.;

— «Brill: Book History Online» — міжнародний бібліографічний ресурс з галузі історії книги і бібліотек, який забезпечує широкий огляд різноманітних наукових публікацій, переважно історичного характеру. База вміщує монографії, статті та рецензії з історії книги, книгознавства, видавничої справи тощо;

— «ProQuest: Library and Information Science Abstracts (LISA)» — реферативне джерело з бібліотекознавства, інформатики та суміжних наук;

— «ProQuest: ARTbibliographies Modern (ABM)» — спеціалізований бібліографічний ресурс з питань сучасного мистецтва. Включає інформаційні ресурси з усіх видів мистецтва (живопис, скульптура, фотографія, відео, боді-арт, графіті тощо). Тут подаються реферати документів із хронологічною глибиною до кінця 1960-х рр.;

— «ProQuest: RILM Abstracts of Music Literature» — міжнародний репертуар музикознавчої літератури, який містить бібліографічні описи мовою оригіналу з транскрипцією латиницею і реферати англійською мовою на книги, збірники, наукові статті із збірників і журналів, дисертації з глибиною ретроспекції до 1830-х рр.;

— «Chadwyck: FIAF Index to Film Periodicals Plus» («Міжнародний покажчик кіноперіодики») — бібліографічний покажчик статей із наукових і масових періодичних видань з питань кінематографії

та кіномистецтва країн світу, які є членами Міжнародної федерації кіноархівів (включаючи статті з більш ніж 360 назв періодичних видань; переважна кількість статей є також у повнотекстовій версії);

— «Oxford Grove Music Online» — база даних, у якій представлені повнотекстові версії відомих енциклопедичних видань («The New Grove Dictionary of Music and Musicians», «The New Grove Dictionary of Opera», «The New Grove Dictionary of Jazz»); містить більше 50 000 статей і 30 000 біографій, написаних більше ніж 6 000 вченими з усього світу; ресурс є одним із найавторитетніших у світі у своїй сфері;

— «Chadwyck: Early European Books» — електронний інформаційний ресурс, присвячений історії друку в Європі від витоків до кінця XVII ст., тут подаються повнотекстові матеріали рідкісних і унікальних джерел, відскановані з високою якістю кольорового зображення стародруки;

— «De Gruyter: Bibliotheca Teubneriana Latina (BTL) Online» — джерело надає доступ до всіх видань латинських текстів, опублікованих в «Bibliotheca Teubneriana», починаючи з Античності і до нашого часу;

— «De Gruyter: Thesaurus Linguae Latinae (TLL) Online» — цей тезаурус є найбільшим у світі словником латинської мови; база даних охоплює латинські тексти глибиною ретроспекції до 600 р. н. е.;

— «Wirtualna Biblioteka Nauki» — надає доступ до наукових баз даних електронних журналів, зокрема, Elsevier, Nature, Web of Knowledge, Web of Science та ін.

Одним із найцікавіших віртуальних проєктів, широкого представлених на веб-сайті Національної бібліотеки Польщі, є «Візитна картка Шопена». Тут представлені всі твори, листи та інші документи видатного польського композитора. Оцифровані друковані нотні документи мають приєднаний файл з музичним інципітом, оцифровані листи композитора також озвучені у приєднаних файлах.

Важливою сучасною комунікаційною складовою ресурсів бібліотеки у мережі Інтернет є її блог, який має назву POLONA/BLOG. Тут подаються інформаційні ресурси з широкого кола тем, зокрема, фауна, флора, фотографія, географія, історія, кулінарія, література,

мода, музика, релігія тощо. Ресурси представлені для різних вікових категорій користувачів.

POLONA — це сучасний портал, який представляє у мережі електронні колекції Національної бібліотеки Польщі і є тим інструментом, що дозволяє широко відкрити для найрізноманітніших груп користувачів скарби і сховища як самої Бібліотеки, так і продемонструвати колекції інших закладів культури.

Таким чином, міжнародні інформаційні ресурси, представлені на сайті Національної бібліотеки Польщі у мережі Інтернет, яскраво презентують установу як потужний науковий і культурно-інформаційний центр країни. Сайт є дуже зручним для користування, сьогодні для користувачів доступні дві його мовні версії — польською та англійською. Бібліотека бере активну участь у різних соціальних мережах і є невід’ємною складовою сучасного міжнародного інформаційного простору.

ДЖЕРЕЛА

1. Biblioteka Narodowa [Electronic resource]. — Mode of access : <http://www.bn.org.pl>. — Pol., eng. — The title from the screen. — Updated : 2016-10-09.

УДК [004:02:378](477.63)

Колоскова Г.В.,

*студентка V курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Харківської державної академії культури*

Науковий керівник:

Кобєлев О.М.,

*професор кафедри бібліотекознавства
та соціальних комунікацій
Харківської державної академії культури,
доктор наук із соціальних комунікацій, професор*

ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПРОСУВАННЯ БІБЛІОТЕКИ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ

Сьогодні глобальні зміни, що відбуваються в суспільстві за умов інтенсивного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, викликали відповідні зміни в поведінці користувачів бібліотек, які з об'єктивних і суб'єктивних причин віддають перевагу дистанційному пошуку необхідної інформації, замість відвідування бібліотеки. І тому все більш актуальним стає завдання просування бібліотеки та книги в цифровому середовищі за допомогою бібліотечних електронних ресурсів.

Формування власних електронних ресурсів та організація доступу до національних і міжнародних інформаційних електронних ресурсів стає одним з головних стратегічних пріоритетів інформаційно-бібліотечної діяльності сучасної бібліотеки. Бібліотечні електронні інформаційні ресурси, доповнюючи традиційні форми, стають дедалі ефективнішим засобом комунікації [4].

Як вважає Я.Л. Шрайберг, сьогодні не існує досить чіткого визначення терміну «бібліотечного електронного ресурсу», як і єдиного документу, який би однозначно зафіксував визначення цього поняття. «Електронний бібліотечний ресурс» — це ні що інше,

як електронний інформаційний ресурс, але той, який створений на базі фонду бібліотеки [5].

Бібліотечні електронні інформаційні ресурси — це сайти та блоги бібліотек, електронні каталоги та картотеки, бази даних, електронні публікації, електронні документи, електронні колекції, електронні фонди, віртуальні виставки літератури, буктрейлери, електронні посібники, підготовлені бібліотечними фахівцями-аналітиками. Важливим етапом у роботі сучасних бібліотек стає створення спеціальних підрозділів з виробництва власних інформаційно-аналітичних продуктів [3]. Розглянемо електронні інформаційні ресурси Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки як інструменти просування бібліотеки в цифровому середовищі.

Нині Дніпропетровська ОУНБ — це своєрідний електронний архів, який відкриває доступ до інформації і на традиційних носіях, і в електронному вигляді. Електронні інформаційні ресурси ДОУНБ складаються з: веб-сайту бібліотеки, електронного каталогу, імідж-каталогу, бази даних періодичних видань, електронної колекції «Дніпропетровщина», зведеного каталогу періодичних видань м. Дніпропетровська, віртуальної читальної зали, в якій надається доступ до електронної бібліотеки дисертацій Російської Державної Бібліотеки, бази даних англійською мовою Virtual Library, інформаційно-пошукової системи (ІПС) «Законодавство», колекції патентної документації на CD-ROM, БД «Описи винаходів в Україні», «Описи винаходів в РФ», «Винаходи країн світу», бази даних економіки та права Polpred.com, віртуальних виставок, буктрейлерів та посібників, створених фахівцями ДОУНБ. Бібліотека є учасником проекту «Придніпровський корпоративний каталог», результатом якого є сучасний електронний інформаційний ресурс — аналітичний розпис статей з української та зарубіжної періодики [1].

Веб-сайт ДОУНБ — це сучасний інформаційний канал, який надає віддаленому користувачу можливість ознайомитися зі структурою, каталогами і базами бібліотеки, отримати інформацію про ресурси та послуги, а також інформує про події та заходи, що відбуваються в бібліотеці. Електронний каталог містить у собі бібліографічні описи книг з усіх галузей знань українською та російською мовами, бібліографічні описи книг та матеріалів

із періодичних видань (журнали та газети) з усіх галузей знань українською та російською мовами, пов'язаних з сучасним життям та історією Дніпропетровської області та Катеринославської губернії, бібліографічні описи книг та матеріалів із періодичних видань (журнали та газети) з усіх галузей знань іноземними мовами, бібліографічні описи книг з питань мистецтва українською та російською мовами, бібліографічні описи нот та бібліографічні описи грамплатівок.

Імідж-каталог являє собою електронну модель традиційного «паперового» генерального алфавітного каталогу, побудовану на основі оцифрованих образів каталожних карток [1].

База даних періодичних видань містить у собі періодичні видання, окремі номери та бібліографічні описи матеріалів із періодичних видань (газети та журнали) з усіх галузей знань українською та російською мовами. У зведеному каталозі періодичних видань бібліотек м. Дніпро на поточний рік знаходяться видання провідних бібліотек м. Дніпро з усіх галузей українською та російською мовами. Електронна колекція «Дніпропетровщина» містить у собі періодичні видання, окремі номери та бібліографічні описи матеріалів із періодичних видань (журнали та газети) з усіх галузей знань українською та російською мовами, пов'язаних з сучасним життям та історією Дніпропетровської області та Катеринославської губернії.

У віртуальній читальній залі ДОУНБ надається доступ до електронної бібліотеки дисертацій і авторефератів Російської Державної Бібліотеки. Інформаційно-пошукова система «Законодавство» — це сучасний і простий ресурс для роботи з правовою інформацією. Система має потужний пошуковий апарат та різноманітні засоби відображення документів. Це сукупність нормативно-правових, розпорядчих документів центральної державної влади України (Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Президента, Конституційного Суду, Верховного Суду, Вищого господарського суду), міністерств та відомств (Міністерства фінансів, Міністерства економіки, Державної податкової адміністрації, Національного банку, Державної митної служби, Фонду державного майна тощо). В інформаційно-ресурсному центрі «Вікно в Америку» відкрито доступ до електронних баз даних Virtual Library за темами: бізнес; наука; історія та цивілізація; література.

Колекція патентної документації існує в патентно-технологічному відділі на CD-ROM, накопичується з 1999 р. Оптичні диски дали можливість не лише значно компактніше зберігати великі обсяги інформації, але й забезпечили досить ефективний пошук за великим набором критеріїв і різноманітними запитами та різні варіанти перегляду документів. Інформацію в БД «Промислова власність» можна переглянути за обраним розділом. У розділах, де надаються відомості про видані патенти і свідоцтва, подані також дані про чинність охоронних документів. Можливий також пошук за бібліографічними даними всередині обраного розділу бюлетеня, або у всіх номерах, включених до БД [1].

БД «Описи винаходів в Україні», «Описи винаходів в РФ», «Винаходи країн світу» є головним і найбільш повним джерелом інформації про патенти на винаходи і корисні моделі. БД «Економіка та право» (Polpred.com Обзор СМИ), містить найкращі статті інформаційних агентств та ділової преси. Прикладами інформаційно-аналітичних продуктів ДОУНБ можуть бути: посібники за різними темами, віртуальні виставки літератури, буктрейлери, а також якісний інформаційний продукт, який створюється фахівцями ДОУНБ завдяки участі в проєкті «Придніпровський корпоративний каталог» [1]. Над створенням бібліотечних електронних ресурсів та власних електронних продуктів працюють фахівці Дніпропетровської ОУНБ, які є аналітиками в різних сферах інформаційного суспільства. Досвід роботи свідчить про те, що під час створення інформаційно-аналітичних продуктів, окрім традиційних джерел, все більше залучаються електронні інформаційні ресурси, більш важливою стає навігаторська функція працівників бібліотеки і не тільки в бібліографічній сфері. Мова йде про налагодження доступу до повнотекстових матеріалів, про активну допомогу замовникам у відборі важливої та актуальної інформації, підготовку її до активного практичного використання. Для цього вже зараз і в майбутньому будуть дуже потрібні відповідні бібліотечні спеціалісти-аналітики [3].

Нині ми спостерігаємо переорієнтування користувачів на продукцію та ресурси в електронній формі, за статистикою відвідувань сайту ДОУНБ, у 2015 р. найбільшою була аудиторія користувачів з Росії, на другому — користувачі із США, на останньому — український сегмент користувачів [2].

Перехід до нових технологій, створення та розвиток власних електронних ресурсів здійснюється поступово, за допомогою прийняття інформаційних рішень, зумовлених зростаючими суспільними запитами. Для цього періоду характерна змішана система підходів, традиційних і нових, яка дає підстави стверджувати, що Дніпропетровська ОУНБ поступово стає «гібридною» і відповідає вимогам часу та сучасних користувачів.

Таким чином, електронні інформаційні ресурси ДООУНБ знаходяться у постійному розвитку, відповідно зі змінами, які відбуваються у зовнішньому середовищі, а також є ефективними інструментами для просування бібліотеки та книги в цифровому просторі.

ДЖЕРЕЛА

1. Дніпропетровська обласна універсальна наукова бібліотека імені Первоучителів слов'янських Кирила та Мефодія [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.libg.dp.ua/>. — Назва з екрана.
2. Звіт відділу комп'ютеризації Дніпропетровської ОУНБ за 2015 рік. — Машинопис.
3. Кобелев О.М. Інформаційна аналітика у структурі бібліотечної діяльності в Україні : монографія / О.М. Кобелев. — Харків : ХДАК, 2012. — 246 с.
4. Шемаєва Г. Електронні ресурси бібліотек України в інформаційному забезпеченні науки: стан та перспективи розвитку / Г. Шемаєва // Бібл. планета. — 2006. — № 4. — С. 21–25.
5. Шрайберг Я.Л. Электронные библиотечные ресурсы, так что же это все-таки означает? [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ifap.ru/library/book514.pdf>. — Назва з екрана.

УДК 021.7:659.1

Котелюх І.І.,

студентка IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка

*Науковий керівник:***Кияниця Є.О.,**

старший викладач кафедри реклами та зв'язків
з громадськістю
Київського університету імені Бориса Грінченка

SMM (SOCIAL MEDIA MARKETING) ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОМОЦІЇ БІБЛІОТЕК (НА ПРИКЛАДІ БІБЛІОТЕКИ ГАРВАРДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ)

Сучасні умови існування інформаційного суспільства підвищують значення швидкості розповсюдження інформації на різних рівнях і в різних сферах суспільного життя. Поява нових технологій працює саме на досягнення успіху на шляху інформування громадськості про нові проекти та послуги, зокрема в закладах соціально-культурної сфери, саме які призначені формувати культурний рівень суспільства. На жаль, у нашій країні поки що не активно застосовуються нові інструменти поширення інформації, у т. ч. у діяльності бібліотек. Отже, маємо звернути увагу на діяльність бібліотек за кордоном, використання ними інформаційних ресурсів та промоційних технологій.

Пропонуємо проаналізувати основні інструменти просування бібліотечних послуг на прикладі Гарвардської бібліотеки, яка об'єднує близько 90 бібліотечних установ із обсягом фондів у 16,6 млн томів. Це найстаріша бібліотечна система у Сполучених Штатах Америки, а також найбільша академічна та найкрупніша недержавна бібліотечна система у світі. За кількістю одиниць зберігання вона є четвертою у США, поступаючись лише Бібліотеці Конгресу, Нью-Йоркській та Бостонській публічним бібліотекам. Бібліотека, крім спеціальної літератури, містить близько 5 млн книг,

присвячених слов'янській культурі, а також книг, виданих єврейською мовою [1]. Підтримуючи свою місію, послуги Гарвардської бібліотеки зорієнтовані на зручність для користувачів, мають високий рівень сервісу і спрямовані на:

— культивування сприятливого середовища, яке підтримує академічні дослідження;

— стюардинг колекції університету та підключення наукового співтовариства до широкого спектра бібліотечних ресурсів;

— бібліотека підтримує навчання, а також наукову місію університету в рамках спільних партнерських відносин зі спільнотою студентів, вчених і фахівців з Гарварду та за його межами.

Про досягнення, проекти та послуги Гарвардської бібліотеки різні зацікавлені спільноти можуть дізнатися із соціальних мереж, серед яких: Twitter, Facebook, Instagram, YouTube, Tumblr [2].

Кожна соціальна мережа має свою цільову аудиторію. У Facebook переважає більш досвідчена аудиторія, яка відповідає певним запитам і ознакам; Instagram зосереджений на молодіжній, переважно студентській аудиторії, хоча останнім часом стає найпопулярнішою і найбільш використаною соціальною мережею; в YouTube представлена велика кількість відеороликів про бібліотеку, її особливості, дизайн, рідкісні книги тощо. Отже, можемо зробити висновок, що кожен бажаючий може знайти для себе таке джерело інформації про Гарвардську бібліотеку, яке буде найбільше відповідати його уподобанням і можливостям отримання необхідної інформації.

Важливо зазначити, що сторінки соціальних мереж бібліотеки постійно оновлюються і завдяки цьому користувачі мають можливість ознайомитися з новинками бібліотеки, корисними відеоматеріалами, онлайн-виставками, новими надходженнями та отримати безліч корисної інформації. Зазначимо, що наші бібліотеки не так всеохоплююче представлені в соціальних мережах, на жаль, адже для молоді і студентства вони є найбільш результативними носіями інформації.

Ми бачимо важливість SMM-технологій, і яскравим прикладом його впровадження в свою діяльність є Гарвардський Університет і Гарвардська бібліотека [5, с. 45].

Зазначимо, що SMM (Social Media Marketing) — це новий, але дуже перспективний спосіб просування товарів і послуг за допомогою форумів, блогосфери, соціальних мереж, сервісів миттєвих

повідомлень, тобто всіх доступних на сьогодні соціальних медіа-каналів. Він з'явився на ринку маркетингу всього сім років тому і встиг довести свою високу ефективність. SMM дозволяє познайомити цільову аудиторію з брендом, привернути увагу до власної діяльності, анонсувати і рекламувати товари і послуги, збільшуючи відвідуваність сайту. Крім того, SMM забезпечує можливість прямого контакту зі споживачем, з'ясування його потреб і отримання зворотного зв'язку [3].

Бібліотека — не є виключенням у цьому переліку, адже вона також потребує просування і формування позитивного іміджу. Сьогодні багато науковців працюють над формуванням бібліотечних брендів, зокрема цій тематиці присвячено роботи С. Барабаш [4], М. Ньюшенової [6], І. Пашенцевої [7] та ін.

Багато науковців і дослідників наголошують на тому, що за допомогою SMM можна долучити до необхідної нам структури (у нашому випадку бібліотеки) нових потенційних клієнтів — користувачів, які активні в тематичних спільнотах. Соціальні медіаплатформи мають аудиторію, яку можна порівняти з аудиторією телевізійних каналів, але користувачі в Інтернеті набагато активніші і уважніші до нової інформації. Найбільш ефективний SMM, здійснюваний у спільнотах, де представлені цільові групи, зацікавлені саме в тій інформації, яка представлена на сторінці. Пряме спілкування з зацікавленими людьми дозволяє перетворити їх у відданих користувачів.

Можна зробити висновок, що SMM є важливим інструментом промоції бібліотеки, оскільки саме вдале розповсюдження інформації про діяльність, проекти та послуги закладу забезпечує подальший розвиток та безперечний успіх.

ДЖЕРЕЛА

1. Гарвардський університет : Бібліотека та музеї [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://euroosvita.net/index.php/?category=25&id=245>. — Назва з екрана.
2. Harvard Library [Electronic resource]. — Mode of access : <http://library.harvard.edu/>. — The title from the screen.
3. SMM: что это такое? [Електронний ресурс] // Все об интернет-маркетинге. — Режим доступу : <http://perfect-seo.ru/smm-what-is>. — Назва з екрана.

4. Барабаш С.І. Зв'язки з громадськістю в системі соціально-комунікаційної діяльності бібліотеки вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. наук із соціал. комунікацій : 27.00.03 / С.І. Барабаш ; КНУКіМ. — Київ, 2013. — 19 с.
5. Кияниця Є. Тенденції та перспективи співпраці сучасної бібліотеки зі ЗМІ / Є.О. Кияниця // Вісн. Кн. палати. — 2016. — № 4. — С. 45–48.
6. Ньюшенкова М. Имидж организаций социально-культурной сферы [Електронний ресурс] / М. Ньюшенкова. — Режим доступу: <http://www.cfn.ru/press/practical/2002—09/05.shtml>. — Назва з екрана.
7. Пашенцева И.Т. Профессионализм библиоменеджера: необходимость концептуального обоснования / И.Т. Пашенцева // Информационная среда региона как условие информационной культуры личности : тез. докл. Междунар. конф., 27–30 сент. 1999 г. / Самар. гос. акад. культуры и искусства. — Самара, 1999. — С. 174–175.

УДК 027.625

Литвинова А.В.,

студентка IV курсу

спеціальності «Книгознавство,

бібліотекознавство і бібліографія»

Київського університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник:

Сошинська В.Є.,

доцент кафедри бібліотекознавства

та інформології

Київського університету імені Бориса Грінченка,

кандидат наук із соціальних комунікацій

НОВІ ПІДХОДИ ДО БІБЛІОТЕЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МОЛОДІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У наш час головною проблемою багатьох бібліотек є низький рівень відвідування її молоддю. Це стосується як публічних бібліотек, так і університетських. Переглядаючи новини бібліотек країн Європи, таких як Франція, Англія, Італія, ми бачимо досить велику кількість відвідувачів. Так у чому ж проблема?

Чому наша молодь не відвідує бібліотек? Відповідь проста: більшість бібліотек немає достатнього фінансування для свого розвитку. Але є бібліотеки, які активно залучають додаткові джерела фінансування. Вони отримують кошти завдяки грантам, перемогам у різних конкурсах, залученням меценатів, які вірять у значимість бібліотеки і її подальший розвиток. Але, на жаль, більшість бібліотек не намагаються щось змінити, або навіть не хочуть.

Сучасна молодь намагається рухатися вперед та розвиватися, і бібліотека повинна їм у цьому допомагати. Найважливіші для молоді проблеми пов'язані з освітою та кар'єрою. Молодь живе у вирі бурхливих подій та емоцій, й іноді хоче відпочивати від буденної метушні за чашкою гарячої кави з улюбленою книгою, чи просто займатися улюбленою справою. Однак у багатьох бібліотеках нашої країни, на жаль, досі не створено умов для такого дозвілля.

Я наведу п'ять прикладів нових підходів до бібліотечного обслуговування молоді у зарубіжних бібліотеках.

У Данії є бібліотека у м. Колдинг (<http://www.koldingbib.dk/koldingbib>). У бібліотеці ефективно використали простір для комфортного обслуговування своїх відвідувачів: зручні меблі, столи з комп'ютерами для роботи і занять, зал для конференцій, велика дитяча зона з книгами, іграшками та різними розвиваючими технологіями; тут зроблено все для того, щоб користувачі відчули себе в бібліотеці затишно і вільно.

Співробітники цієї бібліотеки не створюють проекти для молоді, а створюють їх саме з молоддю. Так група молодих людей запропонувала зібрати у бібліотеці колекцію творів, створених підлітками: диски з музичними записами, збірки віршів і прози, картини, комікси тощо. Тепер будь-яка молода людина може принести результати своєї творчості в бібліотеку, щоб її могли почути або побачити інші — всі роботи можна брати додому. Цю колекцію назвали «Демобібліотекою» [1].

Для відвідувачів бібліотека виділила підвальне приміщення, де розмістила настільний футбол, спеціальний стіл для художників, стіл для дизайнерів одягу, проектор, дивани тощо.

Бібліотека Колдинга активно працює у соціальних мережах. Скрізь у бібліотеці розклеєні картинки з хештегом #bibkolding, щоб користувачі не забували ставити його, коли постять фотографії та твіти.

Регіональна бібліотека Юронга (<http://www.jurongregionallibrary.com/>), що є найбільшою публічною бібліотекою Сінгапуру, відкрила молодіжну зону VAT. Зона займає четвертий поверх будівлі бібліотеки площею 1 200 кв. м і на даний момент є найбільшим бібліотечним простором для молоді в Сінгапурі, що пропонує безліч цікавих програм та заходів. Спільно з молодіжною радою Національного бібліотечного комітету група з дванадцяти молодих людей розробила дизайн і концепцію нової бібліотеки Verging All Teens (Доступно для всіх підлітків). Мета даного проекту — дати можливість молодим людям створити бібліотечний простір, який функціонував би так, як їм хочеться.

Окремі зони молодіжної бібліотеки VAT мають назви, за якими підліткам легко зорієнтуватися:

- «Земля» — простір для тихого читання;
- «Оазис» — місце з кавовими та снековими апаратами;
- «Колекції» — комікси, книги, музичні CD;
- «Сцена» — місце проведення музичних і театральних вистав;
- «Мультимедіа» — мультимедійні станції для навчання, пошуку інформації та проведення дозвілля [2].

Гамбурзька бібліотека для молоді — Jugendbibliothek Hoeb4U (<http://www.buecherhallen.de/aw/~fbw/hoebu/>) була відкрита у грудні 2005 р. як частина системи Гамбурзьких публічних бібліотек. Бібліотечна мережа Hoeb4U охоплює все місто. Філії розташовані в місцях зосередження міських культурних центрів, медіакомпаній і кафе. Головна філія бібліотеки Hoeb4U розташована в будівлі колишньої фабрики, яка була переобладнана в оригінальному стилі для залучення молодих читачів. Особливий дизайн бібліотеки підкреслюють хромовані стелажі і полиці, зручні дивани і пуфи, оригінальні елементи освітлення. Тут є шість спеціально обладнаних комп'ютерних місць з доступом в Інтернет і до каталогу бібліотеки. Молоді співробітники бібліотеки, яких легко можна розрізнити за спеціальним одягом, звертаються до читачів на дружнє «ти» і завжди готові відповісти на запитання. Усе це сприяє створенню невимушеної атмосфери.

Hoeb4U функціонує як молода і багатообіцяюча компанія. Молоді фахівці освоюють різні види діяльності, розвивають необхідні навички, корисні для їх особистої професійної кар'єри. Залучення

молодих фахівців, безумовно, сприяє розвитку нового погляду на майбутнє бібліотеки як культурного і освітнього центру [3].

Цей проект привернув до бібліотеки молодь всього міста і за короткий час зробив юнаків і дівчат її постійними відвідувачами.

Бібліотека «Планета 11» (<http://www.planeta11.pl/>) була створена в рамках проекту Фонду Бертельсмана (Bertelsmann Foundation) «Бібліотеки для молодих», відкрита у вересні 2004 р. на північному сході Польщі в місті Ольштин.

«Планета 11» — сучасна молодіжна бібліотека, що змінює звичні уявлення про бібліотечне обслуговування, стала для молодих людей інформаційним, освітнім, дозвіллевим і розважальним центром. Її відвідують не тільки любителі читання, а й меломани, геймери, користувачі Інтернету і шанувальники кінематографа. Тут можна підготувати домашнє завдання, посидіти за філіжанкою кави з газетою або просто поспілкуватися. Фахівці допомагають молодим людям вибрати місце навчання, правильно написати резюме, щоб знайти роботу.

Бібліотека має фонд, що включає близько 19 000 книг, понад 40 найменувань журналів, майже 11 000 відео- і музичних касет, CD, DVD і комп'ютерних ігор. У колекції представлені підручники та мультимедійні матеріали для вивчення англійської, німецької, французької, російської, італійської та інших мов [4]. Відвідувачі можуть прийти в бібліотеку з власним ноутбуком та скористатися бездротовим доступом в Інтернет.

Бібліотека «Планета 11» проводить семінари-практикуми, що допомагають юнакам і дівчатам: «Мрії» — вибрати професію і планувати кар'єру; «Парашут» — оцінити свої професійні навички, познайомитися з ефективними методами пошуку роботи, навчитися писати резюме; «Семінар з комунікацій» — познайомитися з основними принципами міжособистісного спілкування; «Семінар з самопрезентації» — підготуватися для будь-яких публічних виступів. Інтерактивна програма «Детектив» — спільний проект бібліотеки і регіональних бюро з працевлаштування — пропонує учасникам виступити в ролі детектива і вирішити кілька квестів, щоб знайти собі роботу.

«Планета 11» творчо і в сучасних формах вирішує найважливіші завдання щодо поліпшення у молоді навичок читання, пробудження

і розвитку різнобічних інтересів молодих людей, створення основи для динамічного і творчого функціонування в сьогоdnішньому і завтрашньому суспільстві.

Die Medienetage — Дрезденська бібліотеки для молоді (<http://www.medienetage-dresden.de/>) належить до системи міських бібліотек м. Дрездена. Вона була побудована в 2000 р. як особливий, найбільш продуманий бібліотечний проект у Німеччині. Робота в Інтернеті, прослуховування CD або перегляд DVD, настільні або комп'ютерні ігри, навчальна або художня література — тут ви знайдете все.

За мінімальну плату (до 14 років відвідування вільно, 14–17 років — 5 євро, з 18 років — 12 євро на рік) користувачі отримують доступ до найсучаснішого устаткування і найновішого й укомплектованого фонду. Зареєстрований користувач бібліотеки має можливість безкоштовного доступу в Інтернет з дванадцяти найсучасніших комп'ютерів.

Фонд бібліотеки розділений на тематичні розділи і розташований на двох поверхах. На першому розміщені CD-диски, настільні ігри, журнали, комікси, довідники — все за темами: дозвілля і спорт, стиль життя і свята, подорожі і поїздки, робота і кар'єра, весь світ, незбагненне, VIP тощо. На другому поверсі — художні фільми, серіали і документальне кіно на DVD, аудіозаписи для сліпих, іноземні мови, все про м. Дрезден, белетристика, навчальна та освітня літератури (сформована з навчальних предметів на всіх існуючих медіаносіях).

У 2002 р. в бібліотеці пройшов симпозиум «Lifestyle Libraries» («Бібліотеки для молоді»), присвячений подальшому розвитку юнацьких бібліотек Європи. У ході симпозиуму Дрезденська бібліотека для молоді була визнана найсучаснішим бібліотечним проектом [5].

XXI століття — це століття цифрових технологій, і бібліотеки не повинні від цього відмовлятися, а навпаки — сприяти розвитку бібліотечної галузі та намагатись пристосувати технології під традиційні носії інформації. При цьому не потрібно забувати про сам персонал бібліотеки.

Як ми бачимо з досвіду наших зарубіжних колег, молоді потрібно щось своє, що вони можуть створити самі. Більшість цих проектів створена за участі молодих співробітників та відвідувачів

бібліотеки. Для такої категорії читачів, як молодь, потрібен і відповідний персонал, і відповідні умови. У кожної людини є захоплення, але деяким потрібно допомогти їм скористатися, цим і займаються наші колеги. Вони допомагають молоді у розвитку, адже розуміють, що молодь — це майбутнє держави.

ДЖЕРЕЛА

1. Макаева Е. Kolding Bibliotek — Библиотека Колдинга [Электронный ресурс] / Е. Макаева // Методобъединение : Виртуальное методическое объединение библиотек и организаций, работающих с молодежью. — Режим доступа : http://vmo.rgub.ru/foreign/libraries/kolding_library.php. — Назва з екрана.
2. VAT — молодежная зона в Региональной библиотеке Юронга [Электронный ресурс] // Методобъединение : Виртуальное методическое объединение библиотек и организаций, работающих с молодежью. — Режим доступа : <http://vmo.rgub.ru/foreign/libraries/vat.php>. — Назва з екрана.
3. Ноев4U — Гамбургская библиотека для молодежи [Электронный ресурс] // Методобъединение : Виртуальное методическое объединение библиотек и организаций, работающих с молодежью. — Режим доступа : <http://vmo.rgub.ru/foreign/libraries/hamburg.php>. — Назва з екрана.
4. Planeta 11 — мультимедийная библиотека для молодежи в Ольштыне [Электронный ресурс] // Методобъединение : Виртуальное методическое объединение библиотек и организаций, работающих с молодежью. — Режим доступа : <http://vmo.rgub.ru/foreign/libraries/olsztyn.php>. — Назва з екрана.
5. Die Medienetage — Новая Дрезденская библиотека для молодежи [Электронный ресурс] // Методобъединение : Виртуальное методическое объединение библиотек и организаций, работающих с молодежью. — Режим доступа : <http://vmo.rgub.ru/foreign/libraries/dresden.php>. — Назва з екрана.

УДК 023:316.77

Ломачинський Б.Г.,

*студент IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Макарова М.В.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат культурології*

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА БІБЛІОТЕЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність проблеми. Важливими соціальними інституціями, які забезпечують зберігання, накопичення та доступ до інформації та знань, є бібліотеки й архіви, які виконують також важливу суспільно-комунікативну функцію, залишаючись одним із базових елементів культурної, наукової, освітньої та інформаційної інфраструктури. Вітчизняна бібліотечна система як найбільший інформаційний центр у своїх фондах зберігає той ресурс культурних, духовно-ціннісних надбань попередніх поколінь українського народу, що має стати надійним дороговказом у вітчизняному інформаційному виробництві, в утвердженні суспільних ідеалів, консолідації українського суспільства. Збагачення фондів бібліотек новою інформацією в сучасних умовах є найбільш ефективним тоді, коли інформаційні співробітники бібліотек координують цей процес з інтересами корпоративних користувачів або ж діють за їхньою ініціативою та знаходять можливості для спеціалізації в інтегрованих бібліотечних об'єднаннях, що потребує постійного вдосконалення інформаційної культури бібліотечних працівників.

Метою нашого дослідження є висвітлення нових вимог до інформаційної культури бібліотечних працівників в епоху глобалізації.

Аналіз дослідження проблеми. Проблема інформаційної культури бібліотечних працівників висвітлювали у своїх публікаціях такі вітчизняні науковці, як: О. Воскобойнікова-Гузєва, В. Медведєва, О. Онищенко, В. Горовий, О. Кравченко, М. Подрєзова та ін.

Глобалізація як загальносвітовий процес інтеграції економічних, фінансових, політичних, соціокультурних аспектів суспільної життєдіяльності сприяє трансформації культури, системи цінностей та ставить нові вимоги до роботи з національними та світовими інформаційними ресурсами.

Глобальна інформатизація поставила бібліотеки в ряд найважливіших інститутів формування та поширення інформаційних ресурсів. Глобалізація вимагає формування нового, плюралістичного світогляду, що «виявляється у такому соціальному інституті, як бібліотека, у заміні традиційної, «просвітницької» моделі моделлю «полікультурною». «Полікультурна», «плюралістична» бібліотека основними формами своєї роботи вважає вже не накопичення та збереження, а різні заходи, що сприяють успішній соціалізації читачів, їхній орієнтації в сучасному багатополлярному світі. «Плюралістична» бібліотека по-новому організовує свій простір і час, виробляє інші ціннісні уявлення та норми поведінки всередині того мікросоціуму, який створює та підтримує» [1, с. 167–168].

Вплив загальноцивілізаційної інформаційної бази на духовний світ людства пов'язаний із зростаючими можливостями долучення до найвищих здобутків людського духу, духовно-ціннісних орієнтирів загальнолюдського масштабу дедалі більш значних мас населення Землі, включення їх у процес розвитку високої моралі, духовно-ціннісних орієнтирів різних рівнів побутування, загальнокультурного розвитку, створення належних умов для зростання інтелектуальної спільності людства, інтелектуалізації всієї людської діяльності [7, с. 31–32].

В умовах формування глобальної інформаційної мережі бібліотеки мають активізувати розвиток інформаційних функцій, стати універсальними інформаційними центрами, забезпечувати вільний і необмежений доступ до інформації всім членам суспільства. У Концепції Державної цільової національно-культурної програми створення Національної електронної бібліотеки України «Бібліотека — XXI» зазначено, що одними з пріоритетних напрямків вдосконалення роботи вітчизняних бібліотек є «організація процесу підвищення

кваліфікації, підготовки та перепідготовки працівників бібліотек і архівів з питань використання сучасних інформаційних технологій; удосконалення інтелектуальних технологій пошуку, аналітико-синтетичної обробки електронних інформаційних ресурсів і виділення нових знань» [2]. Актуалізується, відповідно, увага до підвищення рівня інформаційної культури сучасних бібліотечних працівників.

У найбільш загальному сенсі інформаційна культура — уміння цілеспрямовано працювати з інформацією і використовувати для її отримання, обробки і передачі комп'ютерну інформаційну технологію, сучасні технічні засоби і методи. Інформаційна культура — багатоаспектне явище, тому для аналізу проблеми вважаємо найбільш доцільним визначення Б.Б. Семеновкера: «Інформаційна культура — сукупність інформаційних можливостей, доступних фахівцеві в будь-якій галузі діяльності в момент розвитку цивілізації» [6, с. 11]. Інформаційна культура відносин охоплює: інформаційну культуру ставлення до навколишнього світу; інформаційну культуру міжособистісних стосунків; інформаційну культуру ставлення до самого себе; інформаційну культуру відносин «людина — комп'ютер».

Автоматизація бібліотечних процесів потребує від бібліотекарів вміння працювати з електронними базами даних, володіння комп'ютерними технологіями, тому виникає проблема адекватного підвищення інформаційної культури бібліотечних фахівців, які сьогодні повинні бути не тільки «лоцманами книжкових морів», але й навігаторами комп'ютерних мереж, чия діяльність формує нове інформаційне середовище.

Сучасні бібліотечні установи не бажають втрачати свій статус центрів, що концентрують інформаційні ресурси, залишатися лише сховищами старих книг. Для цього важливо не обмежуватися своїм фондом, активно освоювати зовнішні джерела інформації. Зростання й ускладнення інфраструктури інформаційного потоку (збільшення кількості видань у поєднанні з розсіюванням інформації, зміною тематики або важливих акцентів у багатьох періодичних виданнях, обмеження коштів на поповнення фондів) і специфіка інформаційних потреб органів державної влади та управління вимагає активного залучення мережевих ресурсів Інтернету [4, с. 20].

Сучасні бібліотекарі є активними учасниками інтернет-орієнтованих проектів: вони організують бібліотечні веб-сайти,

що відповідають інформаційним потребам, уподобанням, звичкам користувачів; створюють онлайнві каталоги загального доступу, повнотекстові бази даних; каталогізують розрізнені мережеві ресурси. Це вимагає від бібліотечних фахівців компетентності, оволодіння знаннями у галузі інформаційних технологій та їх постійного оновлення [3, с. 44].

Зростання потреб суспільства, накопичення документної інформації, формування метатекстового простору інформаційних систем, необхідність оброблення інформації та включення її до системи соціальних комунікацій зумовили розвиток аналітичного компонента в діяльності бібліотек, що вимагає формування нового фахівця інформаційного співтовариства, що володіє наступними вміннями і навиками: диференціацією інформації; виділенням значущої інформації; виробленням критеріїв оцінки інформації; вмінням робити інформацію та використовувати її, торкаючись усіх аспектів функціонування бібліотеки як соціальної організації і зумовлюючи її трансформацію та подальший розвиток. Сучасна інформаційна аналітика — складна комплексна діяльність, що ґрунтується як на природному інтелекті, так і на комп'ютерних технологіях, вмінні оперувати інформаційними масивами, методах математичного моделювання процесів тощо.

Прихильники глибокої інтелектуалізації бібліотечної професії зосереджують свої зусилля на переході від інформації до передачі знання про об'єкт запиту, вважаючи такий перехід перспективним для професії в цілому. Тобто інформаційна аналітика розглядається як необхідний «інструмент» для підготовки компетентних відповідей на нетипові запити читачів [5, с. 90].

Сучасні бібліотеки поступово стають «системоутворювальним компонентом соціально-культурної інфраструктури, формуючи навколо себе особливе культурне й інформаційно-комунікативне середовище і, таким чином, перетворюючись із книгозбірень на центри формування громадської думки, сприяючи, зокрема, зміцненню національної самосвідомості суспільства» [7, с. 57].

Таким чином, у сучасному глобалізованому суспільстві, зумовленому активним розвитком новітніх інформаційних технологій, бібліотеки постають основними соціально-комунікаційними інститутами, що забезпечують доступ до вітчизняних та світових ресурсів. Означені процеси вимагають постійного удосконалення

інформаційної культури бібліотечних працівників, підвищення їх фахового рівня за рахунок передового світового досвіду, використання новітніх технологій роботи з читачами, активного застосування методів інформаційної аналітики у бібліотечних процесах, розвитку стратегій професійної комунікаційної взаємодії фахівців бібліотек, архівів, музеїв, інформаційних центрів.

ДЖЕРЕЛА

1. Воскобойнікова-Гузєва О. Модернізація моделі розвитку бібліотечно-інформаційних установ в період глобалізації: постановка питання / О. Воскобойнікова-Гузєва // Вісн. Львів. ун-ту. Серія: Книгознавство, бібліотекознавство та інформ. технології. — 2012. — Вип. 7. — С. 157–171.
2. Концепція Державної цільової національно-культурної програми створення Національної електронної бібліотеки України «Бібліотека — XXI» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://lit.in.ua/pages/view/167>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 11.09.2016.
3. Кравченко О.М. Інформаційна культура та культура читання працівників бібліотек вищої школи в епоху Інтернет / О.М. Кравченко // Бібліотеки та інформаційні ресурси у сучасному світі науки, освіти та культури : матеріали наук.-практ. конф., м. Севастополь, 7–10 жовт. 2013 р. — Севастополь, 2013. — С. 42–46.
4. Медведєва В. Становлення інформаційно-аналітичних служб бібліотек (на прикладі Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади НБУВ) : монографія / В. Медведєва ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2013. — 180 с.
5. Подрезова М.О. Інформаційно-аналітична діяльність наукової бібліотеки — пріоритетний напрямок розвитку бібліотечної справи / М.О. Подрезова // Бібліотеки та інформаційні ресурси у сучасному світі науки, освіти та культури : матеріали наук.-практ. конф., м. Севастополь, 7–10 жовт. 2013 р. — Севастополь, 2013. — С. 89–99.
6. Семеновкер Б. Информационная культура: от папируса до компактных оптических дисков / Б. Семеновкер // Библиография. — 1994. — № 1. — С. 11–15.
7. Тенденції впливу глобального інформаційного середовища на соціокультурну сферу України / [О.С. Онищенко, В.М. Горовий, В.І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2013. — 197 с.

УДК 02:004.032.6

Матвійчук О.Є.,

*доцент кафедри методики суспільно-гуманітарної освіти та виховання
Інституту післядипломної педагогічної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат педагогічних наук*

МЕДІАОСВІТА ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ РОБОТИ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК

Визначальними чинниками розв'язання проблем розвитку цивілізації є культура, наука й освіта та застосування новітніх технологій. Успіх кожної людини в наш час безпосередньо залежить від уміння працювати з медіа. Медіа (від *грец.* — середина або посередник) — це засоби, через які опосередковано відбувається спілкування між людьми [3]. Сьогодні медіа — це всі засоби масової комунікації: книги, преса, телебачення, кінематограф, радіо, звукозапис та Інтернет, мобільні телефони, ай-поди або MP3-плеєри, відео- та комп'ютерні ігри, білборди та інші типи реклами (зокрема, слова або картинки на одязі, інформація в магазинах або на стадіонах, упаковці їжі), а також постери та флаєри. В останні роки саме питанням медіаосвіти приділяється значна увага науковців та практиків різних галузей. Медіаосвіта — частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії з сучасною системою мас-медіа [3]. Результатом медіаосвіти має бути підвищення рівня медіакомпетенції, або її ще називають медіаграмотності, яка полягає в сукупності мотивів, знань, умінь і можливостей, що сприяють добиранню, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створюванню та передаванню медіатекстів різних форм, жанрів, а також аналізу складних процесів функціонування медіа в суспільстві. Вважається, що термін «медіаграмотність» походить від термінів «критичне бачення» та «візуальна грамотність». Також в науковій літературі використовують терміни «технологічна грамотність», «інформаційна грамотність», «комп'ютерна

грамотність». Під медіаграмотністю розуміють рівень медіакультури, який стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують [3, с. 19].

Дослідники виокремлюють декілька теорій медіаосвіти, зокрема соціокультурну, яка визначається як необхідність освіти, результат розвитку медіакультури та усвідомлення в педагогіці значущості соціальної ролі медіа [3, с. 35–35]. Медіаосвіта сприяє збагаченню різного культурного досвіду за допомогою споживання медіаповідомлень усіх типів (друкованого слова, зображень, аудіо-та рухомих зображень); допомагає громадянам представляти їхні культури та традиції; створює додаткові можливості людям у будь-якому суспільстві та уможливорює доступ до медіа людям з особливими потребами. Медіаосвіту починають формувати ще у школі. Так, зокрема шкільна медіаосвіта охоплює інтегровану медіаосвіту (використання медіадидактики в межах існуючих предметів), спеціальні навчальні курси, факультативи, гурткову, студійну та інші форми позакласної роботи. Ця форма медіаосвіти спрямована переважно на формування критичного мислення, комунікаційної медіакомпетентності. В Україні розроблено навчальну програму з основ медіаграмотності, яка має на меті навчити школярів здатності аналізувати види і тексти медіа, засоби комунікації, критично сприймати медіатексти, володіти методами і прийомами психологічного захисту від непотрібної інформації, безпечної поведінки в медійному просторі, навичкам організації особистісного медійного простору (в тому числі й творчим); розвивати мотивацію щодо формування індивідуальної медіаграмотності [4].

Багато тисячоліть важливим інформаційно-просвітницьким інститутом залишається бібліотека. Сучасну бібліотеку називають стратегічним партнером медіаосвіти, оскільки вона пропонує своїм користувачам певні медіапослуги: доступ до безкоштовного Інтернету та друкованих джерел; професійно підготовлений персонал, який вміє працювати з бібліотечними каталогами та з пошуковими службами Інтернету, сучасні читальні зали та ресурсні центри. Бібліотечні працівники допомагають своїм відвідувачам:

з'ясовувати, з чим вони мають справу — з фактом чи судженням; перевіряти джерела інформації; порівнювати джерела інформації; перевіряти репутацію джерела інформації; дізнаватись про автора джерела інформації. Сучасні бібліотеки використовують у своїй роботі з читачами різноманітні медіаресурси, з допомогою яких формується і розвивається медіаосвіта.

Одним із етапів реалізації Концепції медіаосвіти в Україні є підготовка інформаційно-методичних матеріалів, програмного інформаційно-комунікаційного забезпечення, відеотек, фонотек, інформаційних баз бібліотек різних відомств, в першу чергу у шкільних бібліотеках [1]. Долучаються до проекту медіаосвіти і дитячі та юнацькі бібліотеки, зокрема у Херсонській обласній бібліотеці для дітей ім. Дніпрові Чайки розробили сценарії занять і комплексів медіа- та дидактичних матеріалів, бібліотечних медіауроків у міжвідомчому корпоративному проєкті «Основи медіаосвіти: бібліотечна складова».

У Житомирській обласній бібліотеці для дітей впроваджують засоби медіаосвіти для розвитку творчих здібностей користувачів на блозі «Творча стежинка». Центральна бібліотека для дітей м. Миколаєва багато уваги приділяє формуванню інформаційної культури читачів, працівниками розроблено комплексну цільову програму «Полювання за інформацією» для учнів 1–9 класів. Формуванню медіаімунітету приділяється увага працівників Державної бібліотеки України для юнацтва. Зокрема зазначається, що бібліотека через власні інформаційні ресурси (тематичні рубрики сайту, блоги, подкасти з теми, онлайнвий відеоканал, бібліографічні посібники, яскраві флаери, комікси, пам'ятки тощо), а також через популяризацію інших актуальних надійних ресурсів, має змогу поширювати знання про різноманітні загрози, ризики, що виникають під час взаємодії з медіа [2].

Тренерами Академії української преси у 2015–2016 рр. в усіх областях України для бібліотекарів проведено тренінги «Практична медіаграмотність», видано посібник для бібліотекарів [6]. За допомогою цих тренінгів бібліотекарі дізнались про форми подання інформації — інформування та пропагування, маніпуляції та фейки, складові медіа як бізнесу. Такі заняття сприяли також переосмисленню діяльності бібліотекарів щодо презентації своїх бібліотек як сучасних установ, які відкриті для спілкування, критики, змін

та інновацій; формуванню навичок представлення користувачів своєї бібліотеки як унікальних особистостей, вміння здійснювати рекламу їх творчих здібностей, умінь та навичок; поширенню медіаінформації про заходи та послуги бібліотеки з використанням медійних і онлайн-ових технологій: блогів, сайтів, соцмереж. На тренінгах розглядались також питання необхідності постійного моніторингу бібліотечної діяльності в контексті формування медіаграмотності з метою узагальнення досвіду та вдосконалення бібліотечних засобів формування медіакомпетентності школярів та молоді. Академія української преси розробила дистанційний курс та онлайн-гру «Стань медіаграмотним». Ці матеріали бібліотечні працівники можуть також використовувати у роботі із користувачами.

Сучасні бібліотеки є тими установами, які мають усі можливості для того, щоб долучитись до формування медіаграмотного користувача.

ДЖЕРЕЛА

1. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/>. — Назва з екрана.
2. Кулик Є.В. Бібліотечні засоби формування медіаграмотності юнацтва та молоді / Є.В. Кулик // Сучасні інформаційні технології в бібліотечній справі: зб. матеріалів V міжнар. наук. конф. молодих учених «Молодь. Наука. Інновації», 15 трав. 2014 р. / Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2014. — С. 7–10.
3. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упоряд. В.Ф. Іванов, О.В. Волошенюк ; за наук. ред. В.В. Різуна. — Київ : Центр вільної преси, 2013. — 352 с.
4. Навчальна програма з основ медіаграмотності (8 клас) [Електронний ресурс] / П.О. Коваленко, О.П. Мокрогуз. — Київ, 2013. — Режим доступу : http://www.aup.com.ua/uploads/Program_8_class.pdf. — Назва з екрана.
5. Основи медіаграмотності : навч.-метод. посіб. для вчителя 8(9) клас : плани-конспекти уроків / за ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк, О.П. Мокрогуза. — Київ : АУП : Центр вільної преси, 2014. — 190 с.
6. Практична медіаграмотність : посіб. для бібліотекарів / уклад. Л. Гуменюк, В. Потапова ; ред.-упоряд. О. Волошенюк. — Київ : АУП, 2015.

УДК 02:316.66

Маційчук О.Г.,

студент III курсу
спеціальності «Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа»
Білоцерківського інституту економіки
та управління Університету «Україна»

*Науковий керівник:***Романченко І.Г.,**

доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат історичних наук

БІБЛІОТЕКА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ

Бібліотека — один із найстародавніших культурних інститутів. За час розвитку людської історії її соціальні функції зазнавали істотних змін. Перші бібліотеки були створені для зберігання документів та обслуговування потреб правлячої еліти. Сьогодні бібліотеки забезпечують та задовольняють суспільні потреби населення, науки, культури та техніки. Бібліотека перетворилася на соціальну інституцію, до складу якої входять інформаційні і культурні компоненти і яка забезпечує стійкість зв'язків і стосунків у межах суспільства.

Соціальні інститути — відносно стійкі типи та форми соціальної практики, за допомогою яких організується суспільне життя, забезпечується стійкість зв'язків і відношень у рамках соціальної організації суспільства. Діяльність соціального інституту визначається набором специфічних соціальних норм та приписів, що регулюють відповідні типи поведінки; інтеграцією його в соціально-політичну, ідеологічну та ціннісну структури суспільства [3].

Бібліотека як соціальний інститут починає розглядатися науковцями в останні десятиріччя ХХ ст.: Н.В. Жадько, М.І. Килиною, С.В. Красовським, Р.С. Мотульським [4] та ін. У ХХ ст. у бібліотекознавстві утвердилося два підходи до розгляду сутності бібліотеки як соціального інституту: інформаційний [6] та культурологічний.

На початку XXI ст. запропонували підходи до означення бібліотеки як соціального інституту: інформаційно-сервісний, соціально-культурний.

Спираючись на те, що роль читача є головною соціальною роллю людини в інформаційному суспільстві, сьогодні користувач інформації визначає свій культурний, соціальний і матеріальний статус завдяки масиву знань, отриманих в бібліотеках (традиційних, електронних, цифрових, віртуальних).

Загальна місія бібліотек як соціального інституту полягає в тому, що вони забезпечують компенсацію розриву в знаннях людей, постійно доповнюючи їх інформацією про нові досягнення науки, техніки, культури.

Таким чином, розвиваючись, трансформуючись і адаптуючись, бібліотека є суспільним інститутом, володіючи універсальною компетенцією, яка включає всі досягнення культури та цивілізації. Споживачами інформації є суспільство, інші соціальні інститути, особистість. Бібліотекар — це посередник між читачем та інформацією, основний виконавець читацьких запитів і той, хто задовольняє інформаційні потреби на основі організації цілого комплексу соціальних дій. Бібліотека, яка є результатом діяльності людини і яка є місцем збереження інформації про результати її діяльності, безперечно є соціальним інститутом.

ДЖЕРЕЛА

1. Гранчак Т. Сучасні підходи до вивчення бібліотеки як соціального інституту / Т. Гранчак // Бібл. вісн. — 2012. — № 5. — С. 20–26.
2. Жукова В.П. Бібліотечний соціальний інститут в контексті бібліотекознавчих досліджень / В.П. Жукова // Вісн. ХДАК. — Харків, 2013. — Вип. 41. — С. 205–212.
3. Ільганаєва В.О. Бібліотечна сфера — соціальний інститут / В.О. Ільганаєва // Бібл. вісн. — 1994. — № 3. — С. 2–8.
4. Мотульський Р.С. Библиотека как социальный институт [Електронний ресурс] / Р.С. Мотульський. — Минск, 2002. — Режим доступу : http://old.nlb.by/director/images/stories/docs/CD-ROM/soc_inst/soc_inst.htm. — Назва з екрана.
5. Трансформація змісту діяльності Національної бібліотеки України в період формування інформаційного суспільства [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dilovod.com.ua/publ/>

statti/transformacija_zmistu_dijalnosti_biblioteki_ukrajini_v_period_formuvannja_informacijnogo_suspilstva/4-1-0-517. — Назва з екрана.

6. Чачко А.С. Развивающаяся библиотека в информационном обществе : науч.-метод. пособие / А.С. Чачко. — Москва : Либерей, 2004. — 87 с.

УДК 027.54(476)

Пелешенко М.Л.,

*студентка IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Кияниця Є.О.,

*старший викладач кафедри реклами та зв'язків
з громадськістю
Київського університету імені Бориса Грінченка*

БІБЛІОТЕКА — СОЦІОКУЛЬТУРНА ІНСТИТУЦІЯ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ

Трансформація глобального інформаційного простору актуалізувала застосування політичних технологій у розвитку міждержавних відносин. Інформаційно розвинуті держави за допомогою сучасних технологій здатні представити свої переваги в глобальному комунікаційному просторі. Інформація стає стратегічно важливим ресурсом і товаром, який дозволяє позиціонувати на міжнародній арені досягнення держави в тій чи іншій галузі. Для створення бренду держави, що відповідає сучасним міжнародним реаліям, використовуються маркетингові технології, іміджологія і PR [1].

Питаннями розбудови державного бренду займаються науковці в різних країнах світу, зокрема Ю. Інковська («Формирование бренда государства на примере стран постсоветского пространства»), Т. Крикун («Особенности развития теории национального брендинга и формирования международного имиджа страны в контексте

системы государственного управления»), М. Чакієв («Бренд страны как инструмент развития государства»), А. Штельманенко («Бренд государства: сущность и особенности формирования») та багато інших. Однак зазначимо, що науковці не розглядали заклади соціально-культурної сфери, зокрема бібліотеки, як інструменти формування іміджу країни серед інших держав.

Ми, у свою чергу, хочемо навести приклад Республіки Білорусь, де бібліотека слугує не лише книгозбірнею, а й істотно впливає на імідж країни, адже Державна Національна Бібліотека (НБ) поєднує функції інформаційного, соціокультурного і соціополітичного центру.

Нова будівля НБ — візитна картка Мінська і Республіки Білорусь. Це одна із кращих серед національних бібліотек Європи споруда, де поєдналися унікальна архітектура і новітня бібліотечна технологія. Бібліотека загальною площею 113 669 кв. м на 14 млн одиниць зберігання знаходиться на головній транспортній магістралі Мінська — проспекті Незалежності — в унікальній ландшафтній зоні площею 65 га з особливою водною і парковою системами. Перед її фасадом на невеликому майданчику розміщується відлитої із бронзи пам'ятник білоруському першодрукарю Франциску Скорині. Зовні споруда нагадує наближений до кулі облицьований склом багатогранник — «діамант», що підіймається в центрі триповерхової підставки (стилобата). Форма будівлі символізує особливу цінність знань і нескінченність пізнаваного світу. А ввечері над 24-поверховою будівлею вмикається оригінальне підсвічування, яке освічує прапор Білорусі. Нова бібліотека побудована на рівні світових стандартів і є унікальною архітектурною спорудою: прозора стеля і скляна підлога — оригінальні архітектурні і конструкторські рішення інтер'єру бібліотеки. У бібліотеці 20 читальних залів на 2 000 місць. У залах для читачів створені всі необхідні умови для роботи, в тому числі для людей із обмеженими фізичними можливостями. Ці умови забезпечуються спеціальним технічним оснащенням, системою контролю мікроклімату, освітленням, устаткуванням для комплексної роботи з документами на носіях різних видів. В аванзалах передбачені умови для відпочинку відвідувачів. Усі читальні зали оснащені електронними кафедрами видачі документів, сучасним устаткуванням [2, с. 89].

Також зазначимо, що національна бібліотека — є символом сучасної країни, пам'ятник нинішньому поколінню і подарунок

нащадкам. Так позначив суть цього об'єкта загальнонаціональної значущості Президент Республіки Білорусь Олександр Лукашенко на урочистій церемонії відкриття бібліотеки. «Приймаючи рішення про це будівництво, ми мріяли звести будівлю, яка стане національним символом нашої молоді незалежної країни, нашою візитною карткою, втіленням найважливіших рис характеру білоруського народу. Народу, який увійшов в історію не як агресор, загарбник і руйнівник, а як трудівник і творець, що дав світові цілу плеяду духовних сподвижників, мислителів, вчених і просвітителів», — підкреслив Президент [3].

Кошти для будівництва НБ виділялися з республіканського і місцевих бюджетів усіх областей та м. Мінська. Сюди направлялися гроші, зароблені на суботниках. Багато жителів Білорусі пожертвували на добру справу свої заощадження. Допомогу в будівництві та оснащенні нового будинку надали і зарубіжні країни.

Головна бібліотека республіки Білорусь чудова не тільки за своїм архітектурним рішенням, але, перш за все, за величезними можливостями доступу до знань, накопичених людством. На її базі реалізований великомасштабний проект світового значення, у процесі якого було задіяно близько півтори тисячі комп'ютерів.

У бібліотеці знаходиться музей книги, де зберігаються видання, що датуються XV–XVI ст. У бібліотеці зібрано близько 70 тис. рідкісних стародруків і рукописів. Наприклад, тут є видані в 1517–1519 рр. у Празі рідкісні примірники книг першого білоруського книгодрукаря Франциска Скорини.

У даний час фонд НБ налічує понад 8 млн одиниць зберігання. Фонд періодичних видань перевищує 2,9 млн одиниць. У бібліотеці зібрана найбільша в республіці колекція нот (понад 82 тис. одиниць), близько 30 тис. аудіовізуальних документів. У бібліотеці також зберігаються дисертації, захищені в Білорусі, матеріали ООН, ЮНЕСКО, інших міжнародних організацій, а також друковані примірники видань, що вийшли у світ у межах колишнього СРСР з усіх галузей знань.

У процесі будівництва керівництвом країни було прийнято рішення про створення на базі бібліотеки Центру міжнародних зустрічей та переговорів на рівні глав держав і урядів. Створений Центр міжнародних зустрічей обладнаний системами спецзв'язку та багатофункціональним сучасним обладнанням, він включає

в себе офіс Президента Білорусі, овальний та круглий зали міжнародних самітів, конференц-зал та міжнародний прес-центр.

Отже, можемо зробити висновок, що бібліотека, в сучасному розумінні, є не лише місцем, де зберігається література, а й потужним інструментом для популяризації та покращення іміджу самої нації. Національна бібліотека Республіки Білорусь тому доказ.

ДЖЕРЕЛА

1. Штельманенко А.Д. Бренд государства: сущность и особенности формирования / А.Д. Штельманенко // Вестн. Акад. муницип. упр. Серия : Управление. — 2013. — Вып. 2. — С. 348–356.
2. Кияница Є. Формування іміджу держави за посередництвом соціокультурних установ / Є. Кияница // Міжнародна конференція «V осінні наукові читання» : тези доп. — Київ, 2016. — С. 167–171.
3. Национальная библиотека — символ современной Беларуси [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://president.gov.by/ru/news_ru/view/natsionalnaja-biblioteka-simvol-sovremennoj-belarusi-2445. — Назва з екрана. — Дата звернення : 16.06.2006.
4. Крикун Т.Е. Особенности развития теории национального брендинга и формирования международного имиджа страны в контексте системы государственного управления [Електронний ресурс] / Т.Е. Крикун. — Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=757>. — Назва з екрана.
5. Мотульський Р.С. Національна бібліотека Білорусі як центр корпоративної взаємодії бібліотек країни / Р.С. Мотульський // Бібл. вісн. — 2008. — № 2. — С. 78–89.
6. Юдо С. Президентській бібліотеці Республіки Білорусь — 75 років / С. Юдо // Бібліятечни світло. — 2008. — № 4. — С. 11–12.

УДК [027.5:004.738.5](477.86)

Савчук І.І.,

*студентка V курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Рівненського державного гуманітарного
університету*

Науковий керівник:

Мілясевич І.В.,

*професор кафедри документальних комунікацій
і бібліотечної справи
Рівненського державного гуманітарного
університету,
кандидат педагогічних наук, доцент*

ВЕБ-САЙТ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ЯК СКЛАДОВА БІБЛІОГРАФІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ ЇЇ ЧИТАЧІВ

Розвиток інформаційних технологій докорінно змінює сучасне середовище, в якому на даний час функціонують бібліотеки. Бібліографічна робота є основою діяльності будь-якої бібліотеки. Проте у віртуальному просторі змінюється не тільки ресурсна база, а й технологія підготовки та надання бібліографічної інформації.

Мета нашого дослідження — проаналізувати можливості публічної бібліотеки у поширенні бібліографічної інформації через власний веб-сайт, базуючись на аналізі веб-сайту Калуської ЦРБ Івано-Франківської області.

Веб-сайт Калуської ЦРБ — потужний інформаційний портал, який об'єднує всі інформаційно-бібліографічні ресурси, створені для освітніх, наукових, виробничих та самоосвітніх потреб. На сайті представлена електронна бібліографічна продукція, яка за жанровими ознаками, з одного боку, звична для традиційної бібліографії, а саме: бібліографічні покажчики та списки, бюлетені, огляди літератури, пам'ятки; з другого, представлена новими формами

бібліографічної інформації: бібліодайджестами, інформ-релізами, веббібліографічними посібниками тощо. Його важливим завданням є створення та популяризація власної бібліографічної продукції.

На сайті бібліотеки у розділі «Видавнича діяльність» вона представлена різними жанрами.

Календар знаменних і пам'ятних дат на 2016 р., який містить перелік визначних дат, ювілеї яких планують святкувати у 2016 р. Найбільш значні події супроводжуються невеликими текстовими довідками. Дані календаря згруповані за місяцями, тобто це електронні версії традиційних друкованих календарів. У цих виданнях відсутній пошук за датами, персонами, темами, змістом тощо. Цей краєзнавчий календар створив методичний відділ Калуської ЦРБ.

Рекомендаційні списки літератури, створені бібліографами ЦРБ. У 2014–2016 рр. Калуська ЦРБ видала рекомендаційні списки літератури, присвячені ювілеям визначних письменників, вчених, громадських, церковних та історичних діячів, серед яких багато місцевих поетів.

Інформаційні списки створюються і видаються щоквартально, вони призначені для наукових працівників, викладачів ВНЗ, аспірантів, вчителів та вихователів, студентів, працівників бібліотек та усіх, хто цікавиться даною тематикою.

Бібліодайджести, які містять актуальні, аналітично-відібрані статті про досвід, традиції та інновації бібліотечної роботи, культурно-просвітницькі заходи. На сайті Калуської ЦРБ представлені бібліодайджести: «Бібліотеки Калущини на сторінках періодичних видань» за I та II півріччя ... року», в якому викладені актуальні, аналітично опрацьовані статті про досвід, традиції та інновації бібліотечної роботи, культурно-просвітницькі заходи, вагомні події з життєдіяльності бібліотек району, надруковані впродовж вищезазначених періодів. Статті згруповані у трьох розділах, у межах яких вони розташовані у хронологічному порядку. Збірник адресований бібліотекарям, краєзнавцям, усім, хто цікавиться сучасним станом та аспектами розвитку бібліотечної справи [1; 2; 3].

Інформ-релізи: «Посвята бібліотеці» (обласний конкурс віршів про бібліотеку, в якому взяло участь 18 читачів юнацького віку та 5 бібліотечних працівників) та «Хай святиться вовіки ім'я Кобзаря» (присвячений 200-літтю від дня народження Т.Г. Шевченка та виданий з метою популяризації багатогранного високохудожнього

таланту поета). У виданні висвітлено роботу бібліотек Калуської ЦБС, що брали участь в районному етапі обласного конкурсу авторських проєктів з популяризації життя і творчості Т.Г. Шевченка «Бібліотечна Шевченкіана».

Одною з оригінальних форм представлення бібліографічної інформації на веб-сайті Калуської ЦРБ є вебліографічні покажчики у формі «*Web-порадників*» для різних категорій читачів, що створені самостійно інтернет-центром бібліотеки з використанням інтернет-ресурсів.

«*Web — порадишник школяра*» — містить 50 сайтів, які розповідають все про шкільне життя, складається з таких розділів: 1) Спеціалізовані інтернет-сайти дитячої літератури; 2) Освітньо-інформаційні ресурси; 3) Інтернет-сайти бібліотек та електронних бібліотек; 4) Інтернет-сайти музеїв та картинних галерей України; 5) Інтернет-сайти світових музеїв та картинних галерей. Даний перелік сайтів рекомендований Нацкомісією з моралі.

«*Web — порадишник людям похилого віку*» — присвячений Міжнародному дню людей похилого віку, який відзначається в усьому світі 1 жовтня, проголошений 50 сесією Генеральної Асамблеї ООН. Список містить перелік сайтів такої тематики: 1) Університет третього віку; 2) Соціальний захист громадян похилого віку; 3) Накопичувальне страхування життя — як найкращий спосіб; 4) Організація дозвілєвої активності людей похилого віку; 5) Психологічні особливості ціннісних орієнтацій осіб похилого віку тощо.

«*Web — порадишник студента*» — перелік найпопулярніших та корисних сайтів для студентів, який складається з: 1) освітнього порталу (офіційні документи, види навчання, перелік ВНЗ, цікаві статті та багато іншого); 2) Osvita.com.ua (масштабний каталог ВНЗ України, який містить детальну інформацію щодо навчання, факультетів, проживання тощо; сайт корисний також своїми статтями та порадами щодо вибору професії — наведено плюси та мінуси найбільш популярних спеціальностей); 3) Ukrreferat.com (найбільша колекція рефератів в Україні); 4) Myway.in.ua (сайт про становлення кар'єри та перші кроки на шляху до успішної роботи); 5) Afisha.ua (портал культурного життя; єдиний недолік цього сайту — це його обмеження найбільшими містами України; на ньому можна дізнатись, де відпочити, які зараз проходять виставки, концерти, а також

новини зі світу стилю і моди; сайт також містить каталог найпопулярніших об'єктів); 6) Wikipedia (гігантський обсяг інформації, без реклами і зручний у пошуку — те, що потрібно людині, котра шукає інформацію) та ін.

«*Бібліотекар в Інтернеті*» — посібник адресовано тим, хто ще не має досвіду роботи в мережі Інтернет і стикається з труднощами у визначенні ресурсів та шляхів пошуку потрібної інформації; даним путівником початківця можна ознайомити користувачів з найбільш популярними та авторитетними джерелами законодавчої, фахової інформації, з українським бібліотечним сектором Мережі, а також деякими ресурсами, що стануть у пригоді керівникам читання.

Аналіз бібліографічної інформації, представленої на веб-сайті Калуської ЦРБ Івано-Франківської області, засвідчив, що публічна бібліотека спроможна створити потужний електронний бібліографічний ресурс, використовуючи веб-сайт для його популяризації. Успіх його інформаційного наповнення та функціонування залежить від компетенції, ентузіазму та творчого підходу працівників бібліотеки.

ДЖЕРЕЛА

1. Бібліотеки Калушини на сторінках періодичних видань : бібліодайджест. Вип. 7 / Калус. центр. район. б-ка, метод. від. ; уклад. Т.М. Шеремета ; відп. за вип. С.З. Сокульська. — Калуш, 2013. — 56 с.
2. Бібліотеки Калушини на сторінках періодичних видань : бібліодайджест. Вип. 8 / Калус. центр. район. б-ка, метод. від. ; уклад. Т.М. Шеремета ; відп. за вип. С.З. Сокульська. — Калуш, 2013. — 40 с.
3. Бібліотеки Калушини на сторінках періодичних видань : бібліодайджест. Вип. 9 / Калус. центр. район. б-ка, метод. від. ; уклад. Т.М. Шеремета ; відп. за вип. С.З. Сокульська. — Калуш, 2014. — 40 с.
4. Посвята бібліотеці : інформ-реліз / Калус. центр. район. б-ка, метод. від. ; уклад. Т. М. Шеремета ; комп. дизайн Т.М. Шеремета ; відп. за вип. С.З. Сокульська. — Калуш, 2013. — 16 с.
5. Хай святиться вовки ім'я Кобзаря : інформ-реліз / Калус. центр. район. б-ка, метод. від. ; уклад.: Т.В. Мельник, П.Д. Михно, Т.М. Шеремета ; комп. дизайн Т.М. Шеремета ; відп. за вип. С.З. Сокульська. — Калуш, 2013. — 24 с.

УДК 316.354:027.625(477)

Світла Н.О.,

*студентка IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Макарова М.В.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат культурології*

СОЦІОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ ЯК ФОРМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДИТЯЧОГО ЧИТАННЯ В УКРАЇНІ

Історія сучасної української дитячої книги в контексті процесу популяризації є доволі значимим елементом комплексу досліджень дитячої книги як комунікаційного феномену. Дослідження самого процесу популяризації сучасної української дитячої книги та форм і способів його реалізації передбачає багатоаспектний аналіз тих чинників і факторів, які так чи інакше впливали на функціонування та розвиток дитячої книги в Україні.

Сучасні дослідження дитячого читання в Україні ґрунтуються на комплексному підході й надають можливість не лише знаходити нові шляхи для покращення обслуговування юних читачів, а також сприяти бібліотекам у накопиченні інформації про динаміку читання кожного читача поокремо, кожної вікової групи, класу, школи. Про те, що в сучасному українському суспільстві така інформація користується великим попитом, свідчить значна чисельність наукових і соціологічних досліджень та відповідних масових заходів, які періодично проводяться дитячими бібліотеками та різноманітними суспільними організаціями України.

На сьогодні Національна бібліотека України для дітей посідає головну позицію всеукраїнського рівня дослідження

та популяризації дитячих книг і дитячого читання в Україні. НБУ для дітей було проведено цілий комплекс соціологічних досліджень щодо вивчення читацьких інтересів і запитів, мотивів звернень до бібліотек, структури незадоволеного читацького запиту на базі обласних, районних та міських бібліотек.

Соціологічну діяльність в багатьох обласних бібліотеках здійснюють науково-методичні відділи з оновленою назвою. Так, у Харківській ОДБ створено сектор прогнозування та інновацій, Кіровоградській — відділ розвитку дитячих бібліотек і маркетингу, Херсонській — відділ бібліотечного прогнозування та інновацій, Хмельницькій — відділ удосконалення методики і практики бібліотечної роботи з дітьми, у м. Києві — відділ маркетингу, інновацій та інформації. Також у ЦБ ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва введено посаду соціолога, у Київській, Дніпропетровській, Львівській ОДБ — посаду психолога, у Черкаській — соціологічна робота входить до посадових обов'язків методиста-координатора, у Харківській — створено сектор прогнозування та інновацій, у Чернігівській — проведення соціологічних досліджень включено у посадові обов'язки працівників методичного відділу.

В усіх обласних бібліотеках працівники не мають соціологічної освіти, не проходили спеціальної підготовки, лише деякі певні соціологічні знання здобували самостійно, й усі вони потребують підвищення кваліфікації.

Бібліотеки здійснюють соціологічні дослідження з різних тем. Наприклад, Чернігівська ОДБ з метою популяризації міжнародної Конвенції про права дитини, що ратифікована Верховною Радою України, провела локальне соціологічне дослідження «Права людини починаються з прав дитини», респондентами якого були діти та батьки. Його підсумки обговорювалися на засіданні круглого столу. Для поширення цієї роботи серед дітей було розроблено рекомендації.

Для кращого вивчення інтересів і запитів користувачів на книги, формування кола їх читання у Житомирській ОДБ запроваджено соціологічне дослідження «Я читаю сучасну книгу українською мовою», анкетування «Виявлення читацьких інтересів серед дітей 5–7 класів», «Чи вважаєш ти книгу своїм другом?», «Наша бібліотека: що вам подобається, а що — ні?», експрес-опитування «Думка читача про бібліотеку», «Книги у моїй сім'ї».

Сумська ОДБ провела анкетування «Від книжки до творчості», що ставило за мету визначити, як книжка сприяє розвитку творчості дітей. Активно здійснюється моніторинг читання дітей у бібліотеках Миколаївщини. Зокрема, бліц-опитування, експрес-опитування: «Книга в моєму житті», «Улюблена книга моєї родини», «Що приваблює тебе в нашій бібліотеці», за результатами яких було створено інформаційну зону, автоматизовані робочі місця для читачів.

Слід відзначити щорічні соціологічні дослідження «Скарбниця улюблених українських книг 3-х поколінь українських дітей» та «Кобзар у Вашому домі», які проводила ЦБ ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва. За результатами дослідження створено «Літопис улюблених українських книг 3-х поколінь українських дітей», метою якого є об'єднання поколінь на основі спільних духовних цінностей.

Щорічними є соціологічні дослідження Київської ОДБ «Книга в родині», «Краєзнавство Київщини». Започатковане соціологічне дослідження «Книга — бібліотека — читач» є масштабним і вимагає визначення поетапності проведення та підтримки соціального партнерства.

На сьогодні соціологічні дослідження проблеми популяризації читання в Україні вкрай необхідні, оскільки бібліотеки мають стати для дітей і молоді місцем самовизначення та культурного самовираження, тим самим показуючи суспільству свою соціальну значимість.

ДЖЕРЕЛА

1. Кобзаренко А. Дитяче читання: феномен і традиції в XXI сторіччі / А. Кобзаренко // Світ дит. б-к. — 2005. — № 4. — С. 3–7.
2. Манжула Т. Можливості дитячої бібліотеки у забезпеченні прав дитини на відпочинок та дозвілля / Т. Манжула // Світ дит. б-к. — 2006. — № 4. — С. 35–40.
3. Огар Е. «Дорослі» проблеми дитячої книги, або Чому діти не читають / Е. Огар // Світ дит. б-к. — 2005. — № 4. — С. 18–20.
4. Петренко О. Популяризація дитячої книги та читання — одна з умов розвитку духовності підростаючого покоління / Оксана Петренко // Вісн. Кн. палати. — 2010. — № 11. — С. 44–48.

УДК 659:021.7

Сопік Б.П.,

студентка IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка

*Науковий керівник:***Кияниця Є.О.,**

старший викладач кафедри реклами
та зв'язків з громадськістю
Київського університету імені Бориса Грінченка

ПРЯМА РЕКЛАМА ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПРОСУВАННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ПОСЛУГ

Сьогодні в сучасному інформаційному суспільстві ми все частіше стикаємось з проблемою залучення читачів до вітчизняних бібліотек, їх зацікавлення у проєктах та послугах бібліотеки настільки, щоб вони ставали відданими користувачами українських книгозбірень. Однією з вирішальних технологій на шляху вирішення цих проблем є пряма реклама. Вона оточує нас постійно й скрізь, нав'язує та навіть є громадськості певні погляди та вподобання. Можливо, саме через те, що бібліотеки не були об'єктом реклами довгий час, про них склався стереотип «застарілості», непотрібності. Довгий час про рекламу бібліотечної справи всерйоз не говорили, натомість стверджували, що «реклама» і «бібліотека» — несумісні. Але, як стверджує відомий фахівець в області реклами С.М. Рошупкін, реклама не здатна (і не повинна) виконувати ніякі інші функції, крім інформаційної та нагадувальної (а це в чомусь співзвучно з функцією бібліотеки) [1, с. 64].

Ще півтора-два десятиліття тому поняття «бібліотечна реклама» було відсутнє у професійній лексиці. Найчастіше вживалися звичні слова і поєднання: «пропаганда», «просування літератури», «залучення читачів» тощо. Сьогодні робота бібліотеки наповнюється глибоким і дуже різнобічним змістом. Реклама органічно увійшла

в життя бібліотеки, її читачів та суспільство в цілому. Сьогодні вона відіграє роль суспільного інституту, за допомогою якого відбувається формування обізнаності серед населення про бібліотечні фонди, заходи та проекти, які втілюють ці соціокультурні установи тощо [2]. Однією з головних цілей рекламної комунікації є створення найбільш привабливого образу бібліотеки та її співробітників серед широких кіл громадськості. Для досягнення цього, а також вирішення підпорядкованих завдань, слугують різні інструменти та технології, серед яких:

- реклама за допомогою радіо та телебачення;
- зовнішня реклама;
- внутрішня реклама;
- друкована реклама;
- фірмовий стиль бібліотеки;
- реклама у мережі Інтернет;
- позабібліотечна реклама.

Дослідженнями застосування рекламних технологій в бібліотеках опікувались науковці різних країн світу, зокрема: О. Борисова («Реклама в библиотеке»), С. Матліна («Привлекательна библиотека, или что может реклама»), Є. Ястребова («Паблик рилейшнз для библиотек») та багато інших. Наукові дослідження в цій галузі є дуже важливими, але ми пропонуємо звернутися до практичного досвіду і розглянути закордонний досвід застосування рекламних інструментів на прикладі діяльності бібліотеки штату Вайомінг та креативного архітектурного рішення Публічної бібліотеки Канзас-Сіті.

Бібліотека штату Вайомінг була заснована у 1895 р., довгий час розміщувалась у будівлі Верховного суду. Лише у 2009 р. бібліотека отримала окреме нове, спеціально збудоване приміщення. Саме з цього часу починається ґрунтовна робота з популяризації бібліотеки як інформаційного закладу, координування та організація синхронізації мережі бібліотек усього штату, зрештою і розбудова іміджу усіх бібліотечних установ.

Друкованою продукцією, якою себе рекламує бібліотека, є її власний щомісячний журнал, різноманітні наліпки, буклети, закладки, стікери, плакати, інфографіки. Важливо, що бібліотека розробляє все це не лише для себе, але й для бібліотек свого штату. Так, нашу увагу привернула консолідація бібліотек штату щодо спільного

бюджету для розміщення зовнішньої реклами на білбордах. Зазначимо, що бібліотека має великий асортимент платної рекламної продукції (блокноти, футболки, термоси), на якій розміщується логотип. Отримані з продажу кошти бібліотека використовує для проведення заходів для читачів або для відновлення та побудови нових приміщень бібліотек штату.

Також бібліотека займається активним просуванням свого імені та бібліотек штату у мережі Інтернет. Бібліотека має власний сайт, загальний сайт бібліотек штату, розробила та наповнює окремий сайт з повнотекстовими базами даних, що присвячені штату Вайомінг, також її працівниками ініційований сайт для відвідувачів штату з порадами куди піти, де оселитись тощо. Бібліотека має сторінки у соціальних мережах, веде свій канал на YouTube.

Щодо публічної бібліотеки Канзас-Сіті штату Міссурі, то сама бібліотека була відкрита ще у 1873 р., але також багато разів переїжджала. Зараз вона знаходиться у відреставрованому приміщенні, що належало колись центральному банку. Будівля привертає увагу жителів усього світу своїм зовнішнім оформленням, що відображає сутність бібліотечної установи, тобто сама себе рекламує. Адже у 2006 р. було реалізовано проект з оформлення стіни критого паркінгу у вигляді велетенської «бібліотечної полиці», на який було витрачено 50 тис. доларів. Висота кожної книги досягає 7,5 м, а ширина — від 2,5 м. Корінці книг, які прикрашають фасад будівлі, обирались мешканцями міста протягом двох років. Саме завдяки такому архітектурному рішення, бібліотека стала однією з десяти найкрасивіших бібліотек світу. Усі кошти, що використовувались на реалізацію проекту, є благодійними внесками.

Проаналізувавши можливості застосування реклами в бібліотеці, можемо зробити висновок, що рекламування соціокультурних установ вимагає великої та напруженої роботи, оскільки в нинішній економічній ситуації це запорука виживання і успіху. Так, бібліотеки мають прагнути звільнитися від застарілих стереотипів і стати більш відкритими для населення. На сьогодні найважливішим є надання повної інформації про умови їх існування та розвитку, зокрема засобами прямої реклами.

ДЖЕРЕЛА

1. Росщупкин С. Язык рекламы : учеб. пособие / С. Росщупкин. — Москва : МГУКИ, 2003. — 116 с.
2. Кияниця Є.О. Реклама в соціокультурній сфері: підходи до ефективного використання / Є.О. Кияниця // Весняні наукові читання : II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 квіт. 2016 р. : зб. ст. — Київ, 2016. — Ч. 2. — С. 177–179.
3. Борисова О. Реклама в библиотеке : учеб.-практ. пособие / О. Борисова. — Москва : Либерея-Бибинформ, 2005. — 216 с.
4. Матлина С. Привлекательная библиотека, или что может реклама / С. Матлина. — 2-е изд., доп. и перераб. — Москва : Либерея, 2000. — 127 с.
5. Ястребова Е.М. Паблик рилейшнз для библиотек / Е.М. Ястребова // Библиография. — 2000. — № 1. — С. 43–48.

УДК 021.6

Терлецька О.О.,
студентка II курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник:
Прокопенко Л.С.,
доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат історичних наук, доцент

ПРИНЦИП ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ ВІДНОСНО ЦИФРОВОЇ БІБЛІОТЕКИ

Вільний доступ до ідей та інформації включно з іншими чинниками спричинили виникнення у світі потужних глобалізаційних процесів. Результатом поширення цієї тенденції є активний розвиток суспільства та впровадження в усі сфери людської життєдіяльності інноваційних технологій. Але існують також і негативні наслідки такого потужного розвитку. Природний динамічний

розвиток одного або кількох елементів з системи вимагають штучного вдосконалення інших.

Серед таких об'єктів можна виділити бібліотеку, яка має особливе становище серед інших. Після гучної інформаційної революції, яку людство зустріло порівняно недавно, бібліотека, яка впродовж багатьох років була незмінним інформаційним, культурним та освітнім центром, втрачає свою привабливість, що створює певний парадокс.

Проте нині в усіх сферах науки популяризується явище переосмислення тих статичних основ, до яких звикли вже кілька поколінь науковців. Ця тенденція не оминула і бібліотекознавство як комплексну науку про бібліотеку, її структуру та діяльність. Це явище спричинене прискореним, порівняно з минулим, впровадженням інформаційних технологій у практичну діяльність, що змушує трансформувати теоретичні відомості відповідно до сьогоденних реалій.

Таким чином, у дослідників з'являються нові об'єкти для вивчення та виникає завдання до присвоєння їм місця у вже сформованій та звичній системі. Так само в бібліотекознавстві виникають такі нові визначення, як «цифрова бібліотека» та «електронна бібліотека».

Питання електронної бібліотеки цікаве своїм прогресивним розвитком у повсякденному житті людей. Проте складним є визначення поняття електронної (цифрової) бібліотеки, вивчення поширення та активного використання цифрової бібліотеки. Те ж саме стосується й електронної книги, яка нині в книгознавстві є одним з найпопулярніших об'єктів для дослідження.

Найпопулярнішими темами для дослідження електронних бібліотек стають теми щодо процесу їх функціонування (удосконалення процесів виконання основних функцій електронної бібліотеки) та вивчення електронної бібліотеки як наступний крок перетворення традиційної бібліотеки шляхом повної автоматизації бібліотечно-бібліографічних процесів.

Вивчення електронної бібліотеки як відкритого всьому світові інформаційного простору, який безпосередньо впливає на розвиток тієї чи іншої незазначеної групи користувачів, може створити основу для початку потужного та ґрунтовного дослідження електронної бібліотеки як особливого типу бібліотек.

Метою цієї статті є вивчення основних принципів полікультурності, запровадження в роботу електронної бібліотеки, яка може створити найоптимальніший шлях до розбудови останньої на світовому рівні.

Полікультурність — це частина потужних глобалізаційних процесів, які нині відбуваються у світі. Залежно від сфери використання та контексту поняття «полікультурність» може набувати індивідуальних рис, проте його основне значення залишається незмінним. Звичайно, як явище полікультурність має і своїх прихильників, і опонентів, які виявляють негативні наслідки поширення цього явища. Проте світова спільнота більш схильна до його позитивних сторін, адже полікультурність — це зіткнення різних культур, шлях до порозуміння та спільного життя, яке будується на спільній повазі та шані.

Питанням взаємовідносин полікультурності та бібліотеки вже не один рік займаються міжнародні фахові організації. Одна з них — Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ (ІФЛА). У рамках діяльності цієї організації було відкрито Секцію бібліотечного обслуговування мультикультурного населення. У 2008 р. Секція оголосила Маніфест про полікультурну бібліотеку, де були окреслені основні принципи такої бібліотеки та особливості її діяльності та організації [1]. У 2009 р. світ побачив третє видання керівництва з бібліотечного обслуговування у таких бібліотеках [2].

У цих документах особлива увага самостійним електронним та цифровим бібліотекам не приділяється. Проте існують пункти, які стосуються електронних сайтів традиційних бібліотек, принцип яких також можливо використати і у практиці самостійних цифрових бібліотек. Також у цих документах можливо знайти безліч прикладів успішної реалізації полікультурної тенденції на практиці.

У чому ж виражається явище полікультурності для цифрової бібліотеки?

Польські дослідники виокремили правило 4 W [4], на якому базується успішне функціонування полікультурної бібліотеки. Сюди належать:

— співпраця, яка виражається в партнерських відносинах меншин, які ґрунтуються на визнанні та повазі, не дивлячись на культурні відмінності;

— всеохоплення, яке досягається шляхом врахування потреб різних груп у діяльності бібліотеки на всіх можливих рівнях її функціонування;

— зміцнення, яке досягається врівноваженням пропонованих послуг серед різних культурних груп населення;

— видимість як можливість виокремлення факту наявності серед контингенту бібліотеки особливої культурної групи.

На цих принципах, хоч і визначені вони здебільшого для традиційної полікультурної бібліотеки, може будуватися діяльність і цифрової бібліотеки, адже вони виражають філософську концепцію полікультурності.

Можливо також визначити й інші необхідні елементи цифрової полікультурної бібліотеки:

— різноманітне лінгвістичне забезпечення електронної бібліотеки (веб-сайт, інтерфейс користувача та внутрішня пошукова система);

— лінгвістичне різноманіття бібліотечного фонду (при цьому вибрана мова веб-сторінки не повинна у процесі пошуку фільтрувати документи);

— різноманіття документів, за допомогою яких користувачі можуть познайомитися з елементами різних культур;

— можливість користувача отримати довідку зручною для нього мовою;

— відсутність матеріалів та документів у фонді, які можуть дискримінувати певну культуру чи націю;

— акцент на літературі, яка поширює ідеї полікультурності та ліберальності в полікультурному суспільстві.

Враховуючи також, що бібліотека це не тільки інформаційний та культурний, а ще й освітній центр, можливо виокремити ще один важливий елемент цифрової полікультурної бібліотеки. Це наявність навчальних програм, або ж співпраця з ресурсами, які надають безкоштовну підготовку, яка стосується іноземних мов та культур.

Практика впровадження безкоштовних навчальних курсів, спрямованих на вивчення іншої мови та культури, вже знайшла своє застосування у традиційній бібліотеці не лише закордоном, але і в Україні також. Особливо подібна послуга буде користуватися попитом на веб-сайтах традиційних бібліотек, які так чи інакше орієнтуються на визначений контингент.

Питання цифрової та електронної бібліотеки залишається актуальним не тільки для бібліотекознавців, але і для дослідників у сфері новітніх інформаційних технологій.

Виокремлення принципів полікультурності для таких інформаційних, культурних та освітніх центрів, як бібліотеки, незалежно від того традиційні вони чи електронні, дають можливість популяризувати діяльність бібліотек серед суспільства та користування ними різних груп соціуму, незалежно від унікальності запиту, світогляду та інших характерних рис, за якими можливо виокремити належність особи до тієї чи іншої національності.

ДЖЕРЕЛА

1. Манифест ИФЛА о поликультурной библиотеке [Електронний ресурс] / IFLA's Library Services to Multicultural Populations Section. — [Б. м.], [2016]. — 4 с. — Режим доступу : http://www.ifla.org/files/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/multicultural_library_manifesto-ru.pdf. — Мова рос. — Назва з екрана. — Дата звернення : 29.05.2016.
2. Мультикультурные сообщества : руководство по библиотечному обслуживанию [Електронний ресурс] / IFLA's Library Services to Multicultural Populations Section. — [Б. м.], [2016]. — 61 с. — Режим доступу : <http://www.ifla.org/files/assets/library-services-to-multicultural-populations/publications/multicultural-communities-ru.pdf>. — Мова рос. — Назва з екрана. — Дата звернення : 30.08.2016.
3. Library Management and Marketing in a Multicultural World [Електронний ресурс] / IFLA's Library Services to Multicultural Populations Section. — Hague, 2007. — 366 p. — Режим доступу : https://books.google.com.ua/books?id=qExLTFE7-jcC&pg=PA69&dlpg=PA69&dq=multicultural+library+online&source=bl&ots=u8uJt8yWw6&sig=9uFU5VP6LZD9b9_WTQwwbTsfdcc&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwjRqYHQ4pHOAhUJfywKHa68AnM4ChDoAQgrMAI#v=onepage&q=multicultural%20library%20online&f=false. — Мова англ. — Назва з екрана. — Дата звернення : 09.09.2016.
4. Wielokulturowa biblioteka [Електронний ресурс] / M. Branka, D. Cieślukowska, L. Rogowski. — Warszawa : Fundacja Rozwoju Społeczeństwa informacyjnego, 2014. — 182 p. — Режим доступу : http://www.wpek.pl/pi/100153_1.pdf. — Мова пол. — Назва з екрана. — Дата звернення : 30.08.2016.

УДК 347.78:02

Ткачук О.О.,

*студентка III курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»,
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Сошинська В.Є.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат наук із соціальних комунікацій*

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В СУЧАСНІЙ БІБЛІОТЕЦІ

На сьогодні в різних країнах і на міжнародному рівні створено потужну систему охорони інтелектуальної власності. Ефективна система захисту прав інтелектуальної власності — це одна з основних систем, необхідних для економічного, соціального, культурного та технологічного розвитку. Інформація, що стосується інтелектуальної власності, дозволяє оцінити сучасний стан певної галузі, а також унеможливити дублювання робіт у наукових дослідженнях.

Декларація прав людини, яка була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 р., визнала за авторським правом статус основного права людини. У спеціальних міжнародних конвенціях та угодах перевага надається конкретним найменуванням прав (авторські права, права на художні і літературні твори тощо). У 1995 р. Україна з метою розширення міжнародного культурного обміну, становлення цивілізованого ринку інтелектуальної власності приєдналася до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького Акта від 24.07.1971 р., зміненого 02.10.1979 р.).

Останнім часом у нашій країні активно піднімається питання про ефективний захист інтелектуальної власності в системі використання інформаційних ресурсів.

Якщо донедавна в бібліотеках йшлося про копіювання переважно друкованої продукції, то інформатизація суспільства внесла суттєві корективи в систему формування бібліотечних фондів та обслуговування. З розвитком бібліотечних інформаційних електронних ресурсів, зокрема формуванням повнотекстових баз даних, копіювання електронних документів стало загальнодоступним [2]. Законодавство України у сфері авторського права передбачає, що використання твору є правомірним лише після попереднього письмового дозволу авторів чи інших осіб, що мають авторське право на твори (Ст. 15, Ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права»). Крім того, автор (чи інша особа, яка має авторське право) має право вимагати виплати винагороди за будь-яке використання твору (Ст. 15) [1].

Окремі винятки та обмеження у сфері авторського права стосуються безпосередньо бібліотек. Стаття 22 Закону України передбачає, що допускається без згоди автора або іншої особи, яка має авторське право, репрографічне відтворення одного примірника твору бібліотеками та архівами, діяльність яких не спрямована прямо або опосередковано на одержання прибутку, за таких умов:

1) у разі, коли відтворюваним твором є окрема опублікована стаття та інші невеликі за обсягом твори чи уривки з письмових творів (за винятком комп'ютерних програм і баз даних), з ілюстраціями чи без них, і коли це відтворення здійснюється за запитом фізичних осіб за умови, що:

а) бібліотека та архів мають достатньо підстав вважати, що такий примірник використовуватиметься з метою освіти, навчання і приватного дослідження;

б) відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру;

2) у разі, коли відтворення здійснюється для збереження або заміни загубленого, пошкодженого та непридатного примірника даної бібліотеки чи архіву, або для відновлення загубленого, пошкодженого або непридатного примірника з фонду аналогічної бібліотеки чи архіву, а одержання такого примірника іншим шляхом неможливе, а також коли відтворення твору є поодиноким випадком і не має систематичного характеру [1].

У світовій практиці використовуються два шляхи розв'язання проблеми дотримання авторського права у процесі надання послуг

з електронної доставки документів: так зване пряме ліцензування, а також колективне ліцензування. Розглядаючи і аналізуючи ці відомості можна побачити існування індивідуальних домовленостей бібліотек з видавництвами щодо умов виплати авторської винагороди, які передбачають пряме ліцензування. Така практика має певні недоліки: бібліотека має укласти велику кількість угод, налагодити чітку систему контролю за виконанням їхніх умов тощо. Але видавництва не завжди володіють авторськими правами на твір, саме тому договір має укладатися з автором. Водночас колективне ліцензування передбачає створення певних організацій для представлення інтересів осіб, які володіють авторським правом. У такому випадку бібліотека укладає угоду з одним суб'єктом, що спрощує організацію заходів із дотримання авторських прав [3].

Загалом основне завдання бібліотекаря — забезпечити збалансовані міжнародні правові інструменти у царині інтелектуальної власності та розвивати публічну політику доступу до знань та інформації, шукати, запитувати та працювати, щоб система інтелектуальної власності забезпечувала належний баланс між правами правовласників та правами суспільства на доступ і поширення знань та освіти, що стимулюють творчість.

ДЖЕРЕЛА

1. Про авторське право і суміжні права [Електронний ресурс] : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>. — Назва з екрана.
2. Поліщук Р. Проблеми захисту авторського права в бібліотечному обслуговуванні / Р. Поліщук // Вісн. Кн. палати. — 2010. — № 3. — С. 35–38. — Бібліогр. : с. 37–38.
3. Розколупа Н. Електронна доставка документів і авторське право / Н. Розколупа // Бібл. планета. — 2005. — № 4. — С. 19–21.

УДК (025.5:004.9):027.5(477.81)

Христюк Ю.О.,

*студентка IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Рівненського державного гуманітарного
університету*

Науковий керівник:

Швецова Г.М.,

*професор кафедри документальних комунікацій
і бібліотечної справи
Рівненського державного гуманітарного
університету,
доктор історичних наук, професор*

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ В ДОВІДКОВО- БІБЛІОГРАФІЧНОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ КОРИСТУВАЧІВ

У сучасній бібліотечній практиці відбуваються процеси оновлення традиційної діяльності, впроваджуються сервісні послуги, які не надавалися раніше бібліотечними закладами і тому вимагають від їх організаторів і виконавців нових знань і вмінь.

Довідково-бібліографічне обслуговування (ДБО) користувачів є пріоритетним завданням для Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки (РОУНБ). Найпопулярнішим засобом ДБО віддалених користувачів є віртуальна довідкова служба (ВДС), організована через сайт бібліотеки (<http://libr.rv.ua/>). Щоб скористатися цією послугою, достатньо зайти на сайт РОУНБ та натиснути на лінк «Віртуальна довідка». У режимі «Запит-відповідь» надається: переліки літератури та адреси електронних ресурсів за темою; інформація щодо бібліографічного опису (уточнення елементів, які відсутні або неточно наведені); відомості про наявність документа в бібліотеці; консультації з правил користування електронним каталогом тощо.

Користувач надає такі відомості про себе: ім'я, e-mail і текст повідомлення-запиту. На погляд Г.М. Швецової-Водки, у формі

реєстрації користувача слід було б передбачити ще декілька відомостей, що, як правило, уточнюються бібліографом при традиційному прийомі запиту: категорія користувача, мета запиту, які види документів потрібні, за які роки, на яких мовах, яких місць збереження. Бажано, щоб читач уточнив також галузь знання, до якої належить запитання, і сформулював декілька ключових слів для тематичного пошуку [1, с. 50]. Однак такі вимоги могли б ускладнити користувачу подання запиту, тому вони не прийняті бібліотекою.

Час подання запиту фіксується автоматично. Облік запитів і відповідей на них організований у формі бази даних, де запити і відповіді розташовуються за зворотною хронологією.

На даний час у РОУНБ довідки видають: відділ формування бібліографічного ресурсу, баз даних та обслуговування користувачів; відділ акумуляції краєзнавчих документів та бібліографії; відділ обслуговування документів з мистецтва; відділ обслуговування документів іноземними мовами.

У статті Г.М. Швецової-Водки, що висвітлювала перші кроки діяльності ВДС у РОУНБ, зазначено, що за перший рік існування «віртуальної довідки» (з 31 жовтня 2003 р. по 21 липня 2004 р.) було зафіксовано 107 запитів-відповідей [1, с. 50]. Поступово кількість запитів до ВДС РОУНБ збільшувалась, доходючи до 30 запитів на день. Виконання такої кількості запитів одним черговим бібліографом стало нереальним, тому пізніше було прийнято рішення обмежити кількість запитів на один день до 15 [2]. За 2014 р. через ВДС надано 250 довідок [3, с. 8], так само в 2015 р.

Зміст запитів дозволяє припустити, що більшість із них пов'язана з виконанням навчальних завдань: написання рефератів, курсових і дипломних робіт. Кількість тематичних запитів переважає; на другому місці за кількістю — запити адресні («Чи є у Вас така-то книга?», «Де можна скачати такий-то твір?»).

За тематикою переважають запити з гуманітарних наук. За період з 24.09.2013 по 11.07.2016 в архіві довідок зафіксовано відповідей: 140 — з бібліотечної справи, 75 — з літературознавства, художньої літератури, 61 — з економіки, 43 — з держави і права, 38 — з історії, 31 — з іноземних мов, 25 — з педагогіки. Запитів з інших галузей набагато менше. Можна припустити, що за віртуальними довідками звертаються переважно студенти вишів, які знають про цю послугу.

Основним джерелом пошуку інформації для відповідей є довідково-бібліографічний апарат РОУНБ, зокрема електронний каталог і електронна картотека статей, про що свідчить зміст відповідей. Досить затребуваним користувачами джерелом пошуку інформації є інтернет-ресурси. Результати такого пошуку подаються у відповідях у вигляді адрес сайтів з потрібною бібліографічною, фактографічною або повнотекстовою інформацією.

У процесі віртуального ДБО всі відповіді є письмовими (у вигляді електронного запису), що вимагає особливої уваги до їх оформлення. У деяких бібліотеках розробляють спеціальні форми (шаблони) відповідей: від форми звернення до користувача до відомостей про виконавця. РОУНБ відмовилася від типових звернень до читача і відомостей про виконавця, вважаючи, що вони збільшують час на оформлення довідки. Видача відповіді читачеві відбувається у вигляді листа-повідомлення, яке заноситься у форму «Віртуальна довідка».

Бібліографічні описи документів, як правило, точні і конкретні. На жаль, вони не супроводжуються шифром зберігання документів (тому читачу доведеться проводити додатковий пошук), а також не вказуються використані джерела пошуку, тому за потреби збільшити обсяг інформації читач змушений іноді повторювати шлях, вже пройдений бібліографом.

Бібліотека повідомляє, що списки джерел інформації надаються в обмеженій кількості (10–15 назв), перевага надається авторитетним та актуальним виданням. Тематичні бібліографічні списки, що потребують суцільного перегляду документів, добору широкого кола джерел інформації за великий проміжок часу до докторських і кандидатських дисертацій, монографій, дипломних, курсових та інших наукових робіт, виконуються на платній основі безпосередньо у відділі формування бібліографічного ресурсу, баз даних та обслуговування користувачів [4].

Усі запити і відповіді на них зберігаються на сайті у вигляді, доступному для перегляду будь-якому користувачеві. Той, хто звертається із запитом, подібним вже виконаному, має можливість скористатися цим своєрідним «архівом довідок». Для зменшення кількості відповідей, що мають переглядатися, можна скористатися «пошуком відповідей за категоріями». У наявній базі даних можливий пошук інформації за тридцятьма тематичними категоріями.

На жаль, коментарі читачів до наданих відповідей практично відсутні. Напевно, читачі не знають про таку можливість, а бібліотекарі не написали про це у правилах користування віртуальною довідкою, тому важко сказати, чи задоволені читачі відповідями.

У деяких випадках відповідь бібліографа здається дуже поверховою. Наприклад, на запит «Підкажіть, будь ласка, чи є в бібліотеці, на абонементі, книга Олівера Сайкса «Чоловік, який прийняв свою дружину за капелюх» дана така відповідь: «У фонді нашої бібліотеки немає жодної книги Олівера Сайкса. Якщо це програмний твір, то, будь ласка, поцікавтеся у юнацькій бібліотеці». Бібліограф не уточнив бібліографічний опис (насправді прізвище автора — Сакс), не вияснив галузь знань, до якої належить книга (психологія), і дав хибну пораду звернутися в юнацьку бібліотеку.

Отже, РОУНБ активно розвиває віртуальне ДБО як одну з форм обслуговування віддалених користувачів. Отримавши інтернет-втілення, ДБО виграє в оперативності, масштабі аудиторії користувачів, у наданні не тільки бібліографічної, а й повнотекстової інформації, у забезпеченні доступності послуг для віддалених користувачів. Але все ж головним для бібліографів був і залишається професіоналізм пошуку і надання інформації, її якість, повнота і точність.

ДЖЕРЕЛА

1. Швецова-Водка Г.М. Віртуальна довідка — новий вид інформаційних послуг бібліотеки / Г.М. Швецова-Водка // Бібліотеки Рівненщини: інновації, досвід роботи : зб. ст. / Рівнен. обл. держ. адмін., Обл. упр. культури, Рівнен. держ. обл. б-ка. — Рівне, 2004. — С. 48–59.
2. Швецова-Водка Г.Н. Технологія віртуального справочно-бібліографічного обслуговування / Г.Н. Швецова-Водка // Культура народів Причорномор'я. — 2007. — № 100, т. 2. — С. 27–36.
3. Звіт Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки за 2014 рік про роботу з надання послуг користувачам [Електронний ресурс]. — Рівне, 2015. — Режим доступу : <http://libr.rv.ua/data/files/zvit-2014.pdf>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 15.04.2016.
4. Правила користування віртуальною довідкою [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://libr.rv.ua/ua/read/111-pravila-koristuvannya-uvirtualnoyu-dovidkoju>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 15.04.2016.

УДК 02:364.62(477)

Цюра М.А.,

*студентка V курсу
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Воскобойнікова-Гузєва О.В.,

*завідувач кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор наук із соціальних комунікацій,
старший науковий співробітник*

БІБЛІОТЕРАПІЯ ЯК ОСНОВА СОЦІОПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ УЧАСНИКІВ АТО В УКРАЇНІ

Обслуговування користувачів у бібліотеці — один з основних напрямків діяльності бібліотек. При їх обслуговуванні використовується диференційний підхід, який, у зв'язку з ситуацією на Сході України, набуває нового значення. З'явилися нові категорії читачів:

- військові;
- громадяни категорії «внутрішньо переміщені особи»;
- діти та підлітки, які відчули на собі всю важкість війни.

Перед бібліотеками постають нові завдання, які потребують негайного вирішення. Усе частіше у професійних колах бібліотекарів порушується тема бібліотерапії, яка може стати повноправною складовою процесу соціально-психологічної підтримки та адаптації військовослужбовців — учасників АТО, громадян, особливо дітей та підлітків, що потрапили у складні життєві ситуації.

Останні десятиліття українські бібліотекознавці активно досліджували можливості бібліотерапії у процесі роботи з дітьми, менше — з дорослими, але ніхто й уявити не міг, що постане питання вивчення досвіду використання цього виду терапії для поранених військових, членів їхніх родин та ін. Військові, які лежать у лікарнях,

потребують не лише матеріальної підтримки, але й духовної. Раціональним виходом з цього становища є звернення до бібліотерапії, як засобу, що у доповненні до арт-терапії, може використовуватися для реабілітації такої категорії громадян.

Оцінюючи непросте становище на Сході України, вітчизняні бібліотеки докладають багато зусиль, аби скоординувати свої ресурси для повноцінної підтримки постраждалих учасників бойових дій (солдатів, добровольців), які перебувають або повернулися з зони АТО. У бібліотеках проводяться різноманітні заходи, які мають на меті допомогти учасникам бойових дій та їх сім'ям подолати цей важкий етап у їхньому житті. Поряд з цим вони активно співпрацюють з громадськими організаціями, державними установами, волонтерськими рухами, видавцями; беруть участь у благодійних акціях тощо [1, с. 13].

Усвідомлення важливості підтримки бойового духу українських військових ознаменувало проведення на державному рівні Всеукраїнської акції «Бібліотека українського воїна». Акція була ініційована Міністерством культури України, координатор акції — Національна парламентська бібліотека України. У ході цієї акції був виданий Наказ Міністерства культури України «Про реалізацію Всеукраїнської акції «Бібліотека українського воїна» [7], була розроблена концепція, логотип, план реалізації, а також звіт про результати реалізації, ця акція триває вже два роки. У рамках акції лише за II квартал 2016 р. книги отримали такі установи: бібліотеки дев'яти гарнізонних будинків офіцерів Збройних сил України; бібліотеки двадцяти семи військових частин ЗСУ та НГУ; бібліотеки двох військових шпиталів; бібліотеки трьох військкоматів; бібліотеки Воєнно-дипломатичної академії імені Євгенія Березняка; відділення інспекторів прикордонної служби «Шепіт» та ін. [5].

У кожній області України, окрім Донецької та Луганської, була обрана обласна універсальна наукова бібліотека, яка відповідала та координувала зусилля учасників акції «Бібліотека українського воїна». На веб-сайті цих бібліотек відображена інформація про перебіг акції, а також подані звіти про результати її реалізації.

За 2015 р. на Заході України найбільше книг було зібрано у Волинській області — близько двох тисяч. Координатором виступила Волинська державна обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олени Пчілки, яка на своєму офіційному сайті подала інформацію

щодо цього заходу у вигляді звіту. Була зазначена кількість зібраних книг, яким установам вони передані — 26-ій артилерійській бригаді, бійцям Шацького району в зоні АТО, координаційному волонтерському центру ГО «Майдан — Любешів», Нововолинському центру допомоги військовослужбовцям та волонтерам для передачі воїнам АТО та ін. [4].

За аналогічний період рекордсменом серед зібраних книг для учасників АТО була Одеська область, де співкоординаторами стали дві бібліотеки — Одеська національна наукова бібліотека та Одеська обласна універсальна наукова бібліотека ім. М.С. Грушевського. Загальна кількість переданих книг з Одеської області становить майже 10 тисяч. Ці бібліотеки також висвітлили акцію на своїх сайтах, де зазначили ініціаторів акції, її мету та реалізацію.

Зокрема, за інформацією учасників акції, тематика переданої літератури різноманітна — це художня українська класична, сучасна та зарубіжна література; українська репресивна лірика; науково-популярні видання; історія України; навчальна та довідкова література. Не залишилися поза увагою сучасні українські прозові та поетичні твори, написані в гумористичному або сатиричному жанрі. Найбільше було передано книг таких авторів, як В. Шкляр, Т. Шевченко, С. Кінг, А. Кокотюха, Л. Дашвар, В. Лис, І. Нечуй-Левицький, І. Роздобудько [2].

Бібліотекарі при виборі літератури орієнтувалися на терапевтичний ефект, який виникає від прочитання книг певного автора або тематики, більшість — написані українською мовою та висвітлюють сторінки історії України. Так, твори Т. Шевченка та В. Шкляра пробуджують патріотичні почуття, звертаються до читача як до носія національної культурної самобутності українського народу, закликають до боротьби.

Романи І. Нечуя-Левицького описують різноманітні сторони життя українських селян початку XIX ст. Автор використовує тогочасну буденну українську мову, тонкий гумор та влучну сатиру, його твори легкі для прочитання, покращують настрій, дозволяють зануритися читачу у світ тогочасного українця, знайомлять із забутими українськими традиціями.

Непросте життя попередніх поколінь українців знайшло своє відображення у творах сучасних українських письменників Л. Дашвар та В. Лиса, які показують історію нашого народу через призму життя

тогочасної звичайної людини — чоловіка або жінки. Ці романи змушують читача замислитися про власне життя: за нескладним для прочитання текстом, вони приховують глибокий філософський зміст.

У цьому переліку авторів наявні ті, творчість яких відносить до масової літератури, тобто їх тематичне та ідейне наповнення спрямоване на рекреаційну складову процесу читання, відображають нереальні події, дозволяють відволіктися від повсякденного життя. Наприклад, С. Кінг — автор понад 50 книг-бестселерів у стилях жахи, фентезі, трилер, містика.

Бібліотеки не лише передають книги учасникам АТО, але й надають різну допомогу пораненими солдатам, які знаходяться у військових шпиталях — це всебічна підтримка, соціокультурні заходи, центри для підтримки армії, співпраця з волонтерами для передачі необхідних речей та ліків, благодійні заходи (концерти, виставки, ярмарки) для збору коштів тощо.

Сучасна бібліотерапевтична діяльність, спрямована на допомогу військовослужбовцям в Україні, отримала широке висвітлення в інтернет-джерелах завдяки діяльності Тернопільської міської бібліотеки № 2 для дорослих [3]. Від початку АТО у цій бібліотеці для бійців, які повернулися додому, склали список рекомендованих книг і поділили їх на три рубрики — «Розвантаження», «Психологічна реабілітація» та «Підняття бойового духу». Бібліотекарем цієї установи був у короткий термін розроблений список літератури. До його складання також долучилися користувачі бібліотеки, вони мали можливість висловити свої пропозиції у соціальній мережі «Фейсбук» у групі «Моя книга». Також була врахована думка письменників Сашка Лірника, Івана Андруссяка, братів Капранових. На сьогодні у блозі бібліотеки під назвою «Тернопільська БібліоМишка» є можливість переглянути список книг за кожною рубрикою, усі книги українською мовою. У планах бібліотеки організувати акцію та закупити ці книги для реабілітаційних центрів солдатам АТО [6].

Досвід лікування за допомогою бібліотерапії військовослужбовців, які перебувають у військових шпиталях або в інших реабілітаційних установах, сягає майже ста років. На сьогодні цей спосіб лікування став актуальним у зв'язку з АТО. Щодо самої бібліотерапевтичної діяльності, то вона проявляється у вигляді бібліотерапевтичних списків, які відображають перелік авторів та їх творів, рекомендованих для читання пораненим (фізично, духовно) військовим.

Література добирається бібліотекарями на основі власного емпіричного досвіду або за допомогою зацікавлених користувачів бібліотеки, письменників. Для повноцінної допомоги солдатам потрібно вводити професію бібліотекаря-бібліотерапевта, який би надавав професійну допомогу користувачам бібліотеки, проводив масові соціокультурні заходи у військових шпиталях, індивідуально складав списки книг залежно від психологічного стану користувача.

Сучасна ситуація в Україні ставить нові актуальні завдання в області бібліотерапії, як в теоретичних дослідженнях, так і практичній діяльності, а також потребує подальшого дослідження.

ДЖЕРЕЛА

1. Воскобойнікова-Гузєва О. Соціокомунікаційна діяльність провідних бібліотек України в новітніх умовах / О. Воскобойнікова-Гузєва // Бібл. вісн. — 2016. — № 1(231). — С. 12–17.
2. Всеукраїнська акція «Бібліотека українського воїна» [Електронний ресурс] / Дніпропет. обл. універс. наук. б-ка ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія. — Режим доступу : <http://www.libr.dp.ua/Biblvoin.htm>. — Назва з екрана.
3. Ігушвілі Т. У Тернополі бійцям АТО пропонують пройти бібліотерапію [Електронний ресурс] / Т. Ігушвілі // День. — Режим доступу : <http://day.kyiv.ua/uk/news/091215-u-ternopoli-biysuam-ato-proponuyut-proyty-biblioterapiyu>. — Назва з екрана.
4. Звіт перед громадськістю про роботу Волинської державної обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олени Пчілки [Електронний ресурс] / Волин. держ. обл. універс. наук. б-ка ім. Олени Пчілки. — Режим доступу : <http://www.ounb.lutsk.ua/activity.html>. — Назва з екрана.
5. Звіт про результат реалізації Акції II кварталі 2016 року [Електронний ресурс] / Нац. парлам. б-ка України. — Режим доступу : <http://www.nplu.org/article.php?id=314>. — Назва з екрана.
6. Качуровська Н. Лікування книгою (бібліотерапія) ветерану АТО [Електронний ресурс] / Н. Качуровська // Тернопільська БібліоМишка. — Режим доступу : <http://2biblternopil.blogspot.com/2015/08/blog-post.html>. — Назва з екрана.
7. Про реалізацію Всеукраїнської акції «Бібліотека українського воїна» [Електронний ресурс] : наказ М-ва культури України від 06.03.2015 № 107. — Режим доступу : <http://www.nplu.org/storage/files/MCU.pdf>. — Назва з екрана.

УДК 02:001.102

Чаюн Ю.С.,

*студентка III курсу
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
Білоцерківського інституту економіки
та управління Університету «Україна»*

Науковий керівник:

Романченко І.Г.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат історичних наук*

БІБЛІОТЕКИ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Сучасне суспільство входить в інформаційний етап свого розвитку, коли продукована інформація має бути більш якісною, оперативною і відповідати потребам розвитку людства. Цей інформаційний етап визначається постійним оновленням ресурсів, які постають інструментом взаємопроникнення як знань сучасних технологій, так і розвитку соціальної сфери, сприяють вирішенню геополітичних завдань тощо.

З розвитком постіндустріального суспільства інформація стає дедалі важливішим економічним, політичним і соціальним ресурсом сучасності. Його ефективне використання передбачає вдосконалення процесів керування цим ресурсом, мобілізацію всіх активних членів суспільства на постійну самоосвіту, завдяки чому істотно зростає роль сучасних бібліотечних установ [4, с. 512], співробітництво бібліотек з науковими установами, що знайшло відображення в роботах наших співвітчизників Л. Дубровіної [2], М. Слободяника [6], В. Горового [1] та ін.

Інформатизація сучасного суспільства визначається розвитком пізнавальних можливостей соціальних структур, вона має перебувати в органічній єдності з іншими процесами соціальної інтелектуалізації

і характеризуватися значним підвищенням досвідно-творчого потенціалу людини постіндустріального суспільства.

Невід'ємною складовою сучасного інформаційного суспільства постає ступінь розвитку цивілізації, який вирішальною мірою визначається кількістю та якістю накопиченої інформації, її доступністю. Виникнення такого суспільства нерозривно пов'язано з усвідомленням фундаментальної ролі інформації у суспільному розвитку, розглядом у широкому соціокультурному контексті таких феноменів, як інформаційні ресурси, нові інформаційні технології, інформатизація.

Бібліотечні установи, в умовах інформатизації суспільства, повинні проявляти активність у налагодженні контактів з представниками органів державної влади та місцевого самоврядування, державними службовцями, діловими, бізнес-структурами з метою надання та забезпечення їх необхідною інформацією.

Завданням бібліотек, незалежно від відомчого підпорядкування, є створення власних широкодоступних та наближених до сучасного користувача інформаційних ресурсів, продуктів і послуг з використанням сучасного технічного обладнання та програмних засобів, налагодження зв'язків з іншими бібліотечними закладами та організаціями як на державному, так і регіональному рівнях.

Крім збирання, упорядкування, розповсюдження інформації, перед бібліотечними установами стоїть завдання навчити користувача орієнтуватися в інформаційних ресурсах, виокремити з величезного потоку інформації найнеобхідніше й надати абоненту у користування якнайбільше вітчизняних та світових інформаційних ресурсів, електронних баз даних.

Отже, завдяки інформатизації суспільства перед бібліотечними установами стоїть проблема забезпечення фондів різноплановими джерелами інформації та розширення сфери інформаційно-бібліотечних послуг з використанням сучасних інформаційних технологій, автоматизованих бібліотечно-інформаційних систем. Масив швидкодоступної універсальної електронної інформації, різнопланових баз та банків даних повинен полегшити шлях користувача до отримання якісної, оперативної та релевантної інформації.

ДЖЕРЕЛА

1. Горовий В. Оновлення бібліотек як фактор підвищення ефективності інформаційних ресурсів / В. Горовий // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2008. — Вип. 21. — С. 5–15.
2. Дубровіна Л.А. Бібліотечна справа в Україні в ХХ ст. : монографія / Л.А. Дубровіна, О.С. Онищенко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2009. — 530 с.
3. Медведєва В. Становлення інформаційно-комунікаційних технологій у діяльності інформаційно-аналітичних служб бібліотек (на прикладі Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади НБУВ) : монографія / Валентина Медведєва ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2013. — 180 с.
4. Медведєва В. Сучасна бібліотека в розвитку суспільної інформатизації / Валентина Медведєва // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В.І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2015. — Вип. 41. — С. 512–517.
5. Посвистак О. Інформаційний простір бібліотеки: нові технології — нові можливості [Електронний ресурс] / О. Посвистак. — Режим доступу : <http://personal.in.ua/article.php?ida>. — Назва з екрана.
6. Слободяник М.С. Стратегічні пріоритети розвитку бібліотечної справи в Україні / М.С. Слободяник // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: проблеми науки, освіти, практики : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 20–22 трав. 2008 р. — Київ, 2008. — С. 5–8.

УДК 021.4:027.08

Черноскутова М.С.,

*студентка III курсу
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
Білоцерківського інституту економіки
та управління Університету «Україна»*

Науковий керівник:

Романченко І.Г.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат історичних наук*

ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Сьогодні є актуальним питання інформатизації суспільства, перетворення бібліотечної справи на одну із галузей індустрії інформатизації. Особливої актуальності це набуває для читачів-студентів з вадами зору, для яких дистанційна освіта та обслуговування в бібліотеках документами певного виду стає чи не єдиним можливим варіантом набуття нових знань та здобуття відповідної кваліфікації.

Специфіка процесу навчання студентів з особливими потребами є такою, що вимагає, по-перше, організації навчального процесу за дистанційними принципами, по-друге, активно використовувати технології електронного навчання, по-третє, наявності у бібліотеках вищів відповідного програмно-технічного забезпечення, формування фонду озвученої навчальної літератури, друкованих джерел шрифтом Брайля тощо. У цьому випадку традиційні освітні технології трансформуються в дистанційні освітні технології, за допомогою яких здійснюється як сам процес навчання, так і контроль його результатів. Кожному виду або групі видів традиційних освітніх технологій відповідає дистанційний технологічний ланцюжок,

який реалізується певним комплексом програмно-алгоритмічних інструментів. Що стосується бібліотек, то вони мають удосконалити інформаційно-бібліотечні послуги, відповідно до вимог студентів з обмеженими фізичними можливостями.

Важливими умовами ефективного функціонування системи бібліотечного обслуговування є:

- соціально-реабілітаційне спрямування роботи бібліотек;
- надання читачам-інвалідам інформації в доступних для них форматах;
- використання організаційних форм обслуговування й методів роботи з читачами, що в найбільшій мірі враховують індивідуальні особливості;
- оснащення бібліотек тифлотехнічними засобами, які компенсують відсутній або порушений зір, а також новими технологіями, адаптованими до потреб читача;
- підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів для роботи з різними категоріями осіб з обмеженими фізичними можливостями;
- науково-методичне й організаційне забезпечення проблем бібліотечного обслуговування;
- формування бібліотечних фондів літератури на спеціальних носіях, координація та кооперування у використанні інформаційних ресурсів, баз даних.

Мережа бібліотек для сліпих при УТОСі (станом на 23.03.2016 р.) становить 62 спеціалізовані бібліотеки, загальний книжковий фонд яких — понад 1 млн 162 тис. одиниць зберігання. Кількість читачів — 18,5 тис. осіб, з яких близько 10,8 тис. — інваліди зору. Книговидача становить 744,7 тис. прим., кількість працівників — 92 особи.

У цій мережі існують свої певні проблеми: останнім часом відбулася фактично децентралізація бібліотечної системи УТОС через відсутність коштів; неналежна увага до проблем інвалідів з вадами зору з боку держави через зміни економічного становища підприємств та організацій УТОС; ставлення керівників регіональних підприємств до справи організації бібліотечного обслуговування в підпорядкованих їм бібліотеках.

Таким чином, бібліотеки вищих навчальних закладів освіти могли б використати досвід мережі бібліотек для сліпих для обслуговування користувачів з обмеженими фізичними можливостями, але на сьогодні мережа бібліотек для сліпих при УТОСі

не має позитивної картини розвитку в суспільстві. Бібліотекам вищих навчальних закладів освіти, які обслуговують студентів з обмеженими фізичними можливостями (наприклад, Бібліотека Університету «Україна», в якому навчаються студенти з обмеженими фізичними можливостями різних нозологій) потрібно координувати свої дії, обмінюватися досвідом, технічним забезпеченням, інформаційними ресурсами, базами даних для ефективного інформаційно-бібліотечного забезпечення та обслуговування цієї категорії користувачів.

ДЖЕРЕЛА

1. Литвин А.В. Бібліотечно-інформаційне забезпечення користувачів з вадами зору в Україні (XX ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.08 / А.В. Литвин. — Київ, 2006. — 21 с.
2. Кунанець Н.Е. Інформаційно-бібліотечне обслуговування користувачів з особливими потребами: історія та сучасність : монографія / Н.Е. Кунанець ; Нац. ун-т «Львівська політехніка». — Львів : Гал. вид. спілка, 2013. — 439 с.
3. Пасічник В.В. Освоєння інформаційних технологій людьми з вадами зору / В.В. Пасічник, О.А. Лозицький, О.В. Пасічник // Проблеми освіти : наук. зб. / Ін-т інновац. технологій і змісту освіти МОН України. — Київ, 2009. — Вип. 60. — С. 113–119.
4. Стратегія розвитку бібліотечної справи в Україні на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-p>. — Назва з екрану.

УДК 027.021(477.52)

Шумило Ю.О.,

*студентка II курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Воскобойнікова-Гузєва О.В.,

*завідувач кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор наук із соціальних комунікацій,
старший науковий співробітник*

**НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ
БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ —
СУЧАСНИЙ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР**

Наукова бібліотека УАБС НБУ є структурним підрозділом ДВНЗ Української академії банківської справи НБУ, який було засновано 12 лютого 1996 р. Вона є одним із найбільших та найкраще оснащених профільних закладів у СНД. Зміст діяльності Наукової бібліотеки УАБС дозволяє говорити про неї, як про сучасний освітній та інформаційний центр з розвинутою інфраструктурою.

У 2009 р. наукова бібліотека Академії отримала окремо збудоване приміщення, площа якого становить 8 030 кв. м. Бібліотека містить 3 абонементи, 2 читальних зали, дисертаційний зал, малий і великий конференц-зали, літературну вітальню, інтернет-центр, мультимедійний центр, творчу лабораторію студентів та кімнати для індивідуальної та групової роботи. Усі відділи бібліотеки обладнані як традиційними читацькими місцями, так і автоматизованими робочими місцями та точками безпроводного зв'язку Wi-Fi з доступом до електронного каталогу бібліотеки. Загалом бібліотека має 200 посадкових та 140 автоматизованих робочих місць.

З перших днів існування в бібліотеці ведеться електронний каталог бібліотеки, до якого занесений весь бібліотечний фонд закладу. Він становить близько 70 тис. записів.

У 2001 р. було розпочато процес автоматизованого обслуговування читачів за допомогою штрих-кодових технологій, який було впроваджено в усіх відділах бібліотеки. У 2009 р. бібліотека перейшла на більш сучасні радіочастотні технології. Уперше в Україні були впроваджені універсальні станції самостійної видачі та прийому літератури. У ролі формуляра виступає електронний читацький квиток користувача, на якому зберігається вся інформація щодо його користування бібліотекою.

У Науковій бібліотеці УАБС НБУ діє концепція відкритого доступу. У пошуку певної літератури користувачам допомагають тематичні стенди та зручна система індексів УДК.

З 2002 р. наукова бібліотека розпочала процес створення Електронної бібліотеки Академії, яка в повнотекстовому форматі представила наукові праці викладачів та навчально-методичні видання Академії.

У 2010 р. бібліотека долучилась до проекту ElibUkr: «Електронна бібліотека України: створення Центрів Знань в університетах України», метою якого є забезпечення доступу до світової наукової інформації та інтеграції української науки та бібліотечної справи у світову наукову комунікацію.

У 2011 р. в бібліотеці був створений Інституційний депозитарій eUABIR — електронний архів Української академії банківської справи НБУ, який надає вільний доступ до електронних версій наукових публікацій, науково-методичних та навчальних матеріалів, створених науковими працівниками, аспірантами та студентами навчального закладу. eUABIR створений на програмному забезпеченні відкритого коду DSpace, що зазвичай використовується як основа для колективних архівів та підтримує широку різноманітність даних, зокрема книги, тези, 3D сканування об'єктів, фотографії, фільми, відео, набори дослідницьких даних та інші форми вмісту. Також eUABIR є учасником наукометричного рейтингу Webometrics «The Ranking Web of World repositories». За даними 2014 р. репозитарій Академії займає 8 місце в Україні та 443 за міжнародним рейтингом з 1 897 архівів світу.

З 2011 р. на базі бібліотеки функціонують Польсько-український центр та Інформаційний центр Європейського Союзу, основною

метою яких є забезпечення бібліотеки та її користувачів навчальною літературою, поширення інформації про ЄС та надання допомоги у проведенні дослідницької роботи з питань європейської інтеграції.

Наукова бібліотека має унікальну матеріально-технічну базу, яка спрощує користування бібліотекою. Поруч з сектором реєстрації користувачів розміщені 8 терміналів, які дають змогу працювати з електронним каталогом та з'ясувати наявність необхідного матеріалу та його місцезнаходження.

Окрім традиційних паперових носіїв інформації, бібліотечний фонд містить велику кількість аудіовізуальних матеріалів на електронних носіях, що розширює спектр можливостей користувачів.

Система книгосховищ бібліотеки розрахована на 1 млн прим. Займаючи небагато місця, вона є компактною та зручною для зберігання бібліотечних фондів, що забезпечує система пересувних стелажів. На сьогодні фонд бібліотеки становить 165 тис. прим.

Збереження фонду бібліотеки забезпечують електронні захисні ворота та система відеоспостереження.

Завдяки новітнім технологіям обслуговування та зручності у користуванні бібліотека користується популярністю серед студентів та науковців. Її двері відкриті не тільки співробітникам Академії, але й широкому колу користувачів, що працюють або навчаються в інших закладах. Щороку бібліотеку відвідують близько 10 тис. читачів.

ДЖЕРЕЛА

1. eUABIR — Electronic Institutional Repository of the Ukrainian Academy of Banking of the National Bank of Ukraine [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 09.09.2016.
2. Українська академія банківської справи : наукова бібліотека [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://lib.uabs.edu.ua>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 09.09.2016.
3. Наукова бібліотека Української академії банківської справи НБУ [Електронний ресурс] / Вікіпедія : вільна енцикл. — Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Наукова_бібліотека_Української_академії_банківської_справи_НБУ. — Назва з екрана. — Дата звернення : 09.09.2016.

4. Польсько-український освітній центр [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.polski.co.ua>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 09.09.2016.
5. Представництво Європейського Союзу в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/more_info/eu_information_centres/index_uk.htm. — Назва з екрана. — Дата звернення : 09.09.2016.
6. Електронна бібліотека України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.elibukr.org>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 09.09.2016.
7. Інституційний репозитарій [Електронний ресурс] / Вікіпедія : вільна енцикл. — Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Інституційний_репозитарій. — Назва з екрана. — Дата звернення : 09.09.2016.

УДК 021.65

Щербанюк В.І.,

студентка III курсу

спеціальності «Книгознавство,

бібліотекознавство і бібліографія»

Київського університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник:

Сошинська В.Є.,

доцент кафедри бібліотекознавства

та інформології

Київського університету імені Бориса Грінченка,

кандидат наук із соціальних комунікацій

МУЛЬТИМЕДІЙНА МОБІЛЬНА БІБЛІОТЕКА ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ

В епоху Інтернету і гаджетів зацікавити користувачів відвідувати бібліотеку досить складно. Розв'язання цієї проблеми вимагає від фахівців бібліотечної галузі нового, нетрадиційного підходу, насамперед за допомогою впровадження інноваційних форм роботи, поліпшення інформаційного сервісу, внесення ефективних змін, котрі б повніше відповідали новим очікуванням

і потребам різних категорій користувачів в організації їх роботи, навчання, культурно-дозвілєвої діяльності.

У багатьох європейській країнах забезпечують рівні права на бібліотечне обслуговування всіх членів громади бібліюбуси, де є автоматизовані робочі місця, які дозволяють отримувати інформацію з Інтернету.

На основі аналізу досвіду зарубіжних колег з впровадження міні-бібліотек пропонуємо власну модель мультимедійної мобільної бібліотеки для громади м. Києва.

Мультимедійна мобільна бібліотека буде забезпечувати потреби населення у сфері освіти, інформації і розвитку особистості і навіть організації і проведення змістовного дозвілля.

Ураховуючи склад населення, соціооточення, інфраструктуру м. Києва, історичні та культурні традиції, основними завданням мультимедійної мобільної бібліотеки будуть:

— збереження і розширення кількості громадян, які читають і визначають моральний клімат у суспільстві, рівень його інтелектуального розвитку;

— сприяння культурному розвитку усіх жителів м. Києва, незалежно від їхнього статусу, через інформацію, мультимедійні матеріали культурно-історичного характеру та художні твори;

— допомога всім, хто навчається за програмами самостійної освіти, у розв'язанні освітніх задач, які постають під час формальних курсів навчання;

— підвищення якості життя та культурного збагачення кожного жителя м. Києва.

Девіз мультимедійної мобільної бібліотеки — бути всім для всіх. Критерії якісного обслуговування: повнота, оперативність, доступність.

Фонд мультимедійної мобільної бібліотеки універсальний, акумулюватиме мультимедійні документи з усіх галузей знань, а також довідники і мапи, інструкції, рекламні дайджести фірм, соціальних установ, експрес-інформацію про рішення місцевої влади, нові соціальні пільги, інформаційні досє про навчання за кордоном, продаж чи купівлю житла, поради безробітним — те, що найбільш потрібно населенню і відповідає на такі питання: *Цікавитесь місцевими новинами? Відпочиваєте? Плануєте подорож? Бажаєте кращого для своїх дітей? Шукаєте роботу, чи робите кар'єру? Навчаєтеся? Цікавитесь*

діяльністю місцевого керівництва? Вам необхідна медична допомога? Потребуєте юридичної поради? Фінансові проблеми?

Бібліотека може працювати за графіком: 35 годин на тиждень в кожному районі м. Києва. Персонал бібліотеки — 2 бібліотекарі та 1 водій. Цей спеціально обладнаний інформаційний автоцентр матиме скляні двері, які під час негоди захищатимуть салон і водночас даватимуть знати читачам — у нас відчинено!

У салоні буде розміщено декілька книжкових ротонд. Кожна матиме свій колір, якому відповідатимуть різні групи медіа: синій — галузева література; жовтий — книги для дітей та підлітків; червоний — журнали та новинки белетристики; зелений — художня література. Форму ротонди буде використано у структурі склепіння, що завершується плексигласовими «вікнами». Таким чином буде створено комфортний, світлий і барвистий внутрішній інтер'єр бібліотеки. Дитяча ротонда буде прикрашена яскравими іграшками, що одразу привертатимуть увагу і до себе, і до книг, які вони рекламують. Архітектоніку фонду буде створено з врахуванням віку потенційного користувача: для наймолодших — нижні полиці, для старших — верхні. Вільний простір стінок стежів на стиках ротонд використовуватиметься за міжнародною бібліотечною традицією: для розміщення різноманітної інформації щодо умов користування послугами мобільної бібліотеки, розкладу відвідування стоянок, списку найцікавіших книг. Також там буде розміщено коментарі відвідувачів про роботу бібліотеки та прочитані книги.

Мультимедійна мобільна бібліотека матиме комп'ютерне оснащення для роботи з електронними каталогами, замовлення необхідної літератури, оформлення видачі медіадокументів додому.

Послуги, що надаватимуться дітям. Сьогодні особливо великої уваги потребує робота з дітьми. Адже їх слід заохочувати користуватися бібліотекою з дитинства, прищеплювати любов до книги, читання для задоволення інформаційних потреб, цікавого і змістовного відпочинку, тоді вони будуть звертатися сюди і в майбутньому. Мультимедійна мобільна бібліотека — це своєрідний інформаційний автоцентр, який працюватиме навіть з дошкільнятами, допомагатиме їм формувати та розвивати навички читання.

Задоволення дозвільних потреб, участь у культурному житті. Упродовж весни і літа — проведення програм читання під відкритим

небом, що сприятиме процесу виховання любові до книги, навчанню дітей шукати і користуватись інформацією.

Послуги для молоді. Молоді люди розвиваються як самостійні члени суспільства, вони мобільні і комунікативні, легко сприймають технічні досягнення, вимогливі до інформаційних технологій, включаючи доступ до електронних ресурсів. Бібліотека забезпечуватиме їх різноманітними матеріалами і відповідними послугами, що відображають їхні інтереси і культуру.

Документні ресурси, які матиме бібліотека, нададуть пораду, інформаційну допомогу безробітним, допризовникам, майбутнім батькам.

Послуги для користувачів старшого покоління. Зміни, що відбуваються в суспільстві, змушують людину швидко реагувати на них, приймати неординарні рішення, щоб не залишитись на узбіччі життя. Багатьом треба здобувати нову професію або постійно підвищувати свою кваліфікацію. Мультимедійна мобільна бібліотека має також стати необхідною і для людей старшого покоління. Ця категорія користувачів має широке коло інтересів, різноманітні запити, що пов'язані з професійною діяльністю, навчанням, набуттям нових знань, життєвими потребами. Послуги, які надаватиме бібліотека цій категорії користувачів, дозволяє визначити їх таким чином: освіта протягом усього життя; участь у громадському житті.

Діяльність мультимедійної мобільної бібліотеки сприятиме створенню та розвитку добре інформованого, демократичного суспільства, допомагатиме людям реалізовувати свої можливості у процесі підвищення рівня власного життя і життя суспільства. Вона активно вивчатиме проблеми, котрі турбують суспільство, і надаватиме інформацію, що допомогла б їхньому розв'язанню.

Задоволення інформаційних потреб. Можливість мати доступ до інформації і розуміти її — це одне з основних прав людини. Мультимедійна мобільна бібліотека буде соціальною установою, що забезпечуватиме доступ до різноманітних джерел інформації громадян м. Києва і суспільства в цілому.

Для мобільної бібліотеки інформаційна функція набуває дещо іншого характеру: надання як бібліографічної інформації різної тематики, так і збирання широкого кола фактографічної інформації з питань повсякденного життя пересічного громадянина м. Києва.

Діяльність бібліотеки відповідатиме наступному: *«Для Вас у нашій бібліотеці», «Інформація на кожен день», «Заощаджуйте свій час», «Немає нічого простішого, ніж знайти відповідь ...».*

Обслуговуючи всі верстви населення, мобільна бібліотека буде корисна для безробітних, людей похилого віку, дітей, якими не опікуються батьки, всіх користувачів, хто потребує допомоги, спілкування. *«Ми не чекатимемо, поки люди самостійно вирішать свої проблеми. Ми передбачаємо всі їхні потреби і у відповідності з ними надамо інформацію».* Інформаційне забезпечення життєвих потреб населення за допомогою широкого кола фактографічної інформації у вигляді дайджестів, інформаційних досьє, експрес-повідомлень — це вже є соціальною допомогою. Бібліотека підтримуватиме зв'язки з відповідними соціальними службами, громадськими організаціями, розміщуватиме їхні рекламні проспекти та іншу видавничу продукцію в «інформаційній зоні», звертатиме увагу відвідувачів на ці матеріали.

Також мультимедійна мобільна бібліотека може стати тим закладом, за допомогою якого задовольнятимуть, або хоча б частково вирішуватимуть, соціальні проблеми особи з обмеженими фізичними можливостями.

Для них мультимедійна мобільна бібліотека надаватиме такі послуги:

- відтворення інформації у формах, доступних для людей з вадами зору та незрячих (синтезатор мови, збільшення зображення, шрифт Брайля);
- доступ до Інтернету за допомогою програми екранного доступу JAWS 11.0 та дисплея Брайля Focus 40 Blue;
- надання можливості збільшувати, озвучувати, читати тексти за допомогою портативного збільшувача OPAL та програм Talklibrary, JAWS 11.0, MAGIC, прослуховувати аудіокнижки;
- здійснення замовлення медійної літератури з інших бібліотек м. Києва.

Будь-який вид медійних видань видаватиметься додому на термін до 30 днів. Проте користувач також може зробити індивідуальне замовлення продуктів та послуг на термін, який його особисто влаштовує: електронна пошта; пошук необхідних навчально-інформаційних сайтів для людей з вадами зору; участь у психологічних тренінгах, що сприяють реабілітації осіб з обмеженими функціональними можливостями; література з краєзнавства.

Мультимедійна мобільна бібліотека активно співпрацюватиме з навчальними закладами міста — школами, ліцеями, ВНЗ, а також з іншими організаціями, що цікавляться історією, літературою, культурою європейських країн. Бібліотека надаватиме достатню кількість найрізноманітніших методичних розробок, відео- та аудіоуроків, підручників тих видавництв, котрі рекомендовані Міністерством освіти і науки України для викладання у школах і ВНЗ країни.

Мультимедійна мобільна бібліотека може стати сучасним інформаційним автоцентром для місцевої громади м. Києва, в основу діяльності якої покладено пріоритет загальнолюдських цінностей. Бібліотека виступатиме гарантом забезпечення рівного доступу до інформації всім верствам населення. У центрі її уваги буде пересічна людина зі спеціальними і загальнокультурними потребами, певними життєвими інтересами.

УДК 02:001.4

Щиглинська М.М.,

студентка II курсу

спеціальності «Книгознавство,

бібліотекознавство і бібліографія»

Київського університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник:

Прокопенко Л.С.,

доцент кафедри бібліотекознавства

та інформології

Київського університету імені Бориса Грінченка,

кандидат історичних наук, доцент

«НАУКОМЕТРІЯ», «БІБЛІОМЕТРІЯ»: ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Сьогодні в Україні набули актуалізації питання широкого застосування у практиці державного управління наукою кількісних методів аналізу наукової активності. Цьому значно сприяло вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн. Останніми роками дедалі більше зростає інтерес до наукометричних досліджень

з боку вітчизняних органів державного управління, наукових та освітніх установ, професійних об'єднань. Важливою складовою будь-якого дослідження є розробка термінологічних засад.

Мета даної роботи — дослідження наукознавчих термінологічних аспектів, а саме вивчення підходів до визначення ключових понять — «наукометрія» і «бібліометрія».

Більшість науковців, які вивчають це питання, зауважує, що поняття «наукометрії» та «бібліометрії» мають схожі значення та методи, однак описують зовсім різні підходи до аналізу документно-інформаційних потоків. Однак існують і певні відмінності.

Засновником наукознавства вважається Дж. Бернал, який у праці «Соціальна функція науки» вперше запропонував зробити об'єктом наукового дослідження безпосередньо саму науку. Значну роль у розвитку наукознавства відіграли дослідження Д. Прайса, який використав для вивчення науки кількісні методи. Сьогодні саме його вважають «батьком наукометрії».

Наукометрія — це наукова дисципліна, яка вивчає еволюцію науки шляхом розрахунків та статистичної обробки кількісної інформації (число опублікованих наукових статей, цитування тощо) за певний проміжок часу [1].

Термін «наукометрія» вперше був ужитий В.В. Налімовим у монографії «Наукометрія: вивчення науки як інформаційний процес», яка була написана у співпраці із З.М. Мульченко [2].

Наукометрія — це галузь наукознавства, яка займається статистичним дослідженням динаміки і структури наукових інформаційних потоків і масивів.

Поява бібліометричного підходу до дослідження науки на основі аналізу бібліографічної інформації пов'язана з ім'ям англійського вченого А. Прічарда, який у 1967 р. ввів у науковий обіг термін «бібліометрія» (від *грец.* *biblion* — книга і *metria* — вимірювання).

Сьогодні бібліометрія розглядається як комплексний метод вивчення кількісних закономірностей функціонування документів як об'єктів бібліотечної справи та бібліографії. Об'єктом бібліометрії є потоки документів, що надходять до бібліотечних систем, та масиви, що в них утворюються, а предметом — кількісні закономірності їх використання читачами та функціонування у бібліотечних фондах.

Дослідження сучасних наукових і довідкових джерел, у яких зроблені спроби термінологічного аналізу поняття «наукометрія» показують, що, окрім наведених вище, найпоширенішими є такі визначення:

— напрям досліджень, що вивчає когнітивні комунікації в науці за частотою цитувань наукових робіт та їх авторів;

— сукупність кількісних методів вивчення розвитку науки як інформаційного процесу [3];

— статистичне дослідження структури і динаміки документних потоків [4].

В останні роки виникли такі нові, наближені до бібліометрії, наукові напрями, як «інформетрія», «вебометрія», «кіберметрія» тощо. Це дуже близькі за значенням терміни. Разом з тим, кожен із цих напрямів має свою історію формування і розвитку, сферу і область застосування, використовується для опису різних методологій. Існує думка, що інформетрія займає проміжне положення між наукометрією і бібліометрією. Стосовно ж таких споріднених напрямів, як вебометрія і кіберметрія, можна стверджувати, що в арсеналі цих напрямів є бібліометричні методи, які ґрунтуються на аналізі документально-інформаційних процесів.

ДЖЕРЕЛА

1. Мирский Э.М. Наукометрия / Э.М. Мирский // Новая философская энциклопедия / Ин-т философии РАН ; Нац. обществ.-науч. фонд ; пред. науч.-ред. совета В.С. Степин. — 2-е изд., испр. и доп. — Москва, 2010. — С. 382.
2. Налимов В.В. Наукометрия. Изучение развития науки как информационного процесса / В.В. Налимов, З.М. Мульченко. — Москва : Наука, 1969. — 192 с.
3. Евстигнеев В.А. Наукометрические исследования в информатике [Электронный ресурс] / В.А. Евстигнеев.— Режим доступа : http://www.computer-museum.ru/books/n_collection/investigat.htm. — Мова рос. — Назва з екрана. — Дата звернення : 16.09.2016.
4. Циватий В. Сучасні інформаційні потоки, наукометрія та дипломатична формула «три П» (інституційно-науковий пошук у сфері зовнішніх зносин і дипломатії) [Електронний ресурс] / В. Циватий, Т. Шубенкова. — Режим доступа : <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/suchasni-informaciini-potoki-naukometrija-ta-diplomati>. — Мова укр. — Назва з екрана. — Дата звернення: 16.09.2016.

УДК 02:001.8

Явдошина І.А.,

студентка IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка

*Науковий керівник:***Прокопенко Л.С.,**

доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат історичних наук, доцент

НАУКОМЕТРІЯ І БІБЛІОМЕТРІЯ ЯК НАПРЯМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Наукометричні та бібліометричні дослідження починають свій відлік з початку ХХ ст., коли з'явилися перші наукові праці, що висвітлювали різні аспекти дослідження документних потоків і масивів. Упродовж ХХ–ХХІ ст. було проведено низку семінарів, симпозіумів, конференцій, написано десятки монографій. І сьогодні наукометрія і бібліометрія є у пріоритеті напрямів як світових, так і вітчизняних наукових досліджень. Актуальним завданням є вивчення історії наукометричних та бібліометричних наукових досліджень з метою визначення їх основних тенденцій і окреслення перспектив.

Метою роботи є аналіз стану вивчення наукометрії та бібліометрії зарубіжними та вітчизняними науковцями.

Наука як об'єкт дослідження цікавить вчених ще з 30–40-х рр. ХХ ст. Вітчизняні наукометричні дослідження систематично ведуться з другої половини 60-х рр. ХХ ст., а окремі наукометричні роботи у нас з'явилися ще на початку століття.

У світовій літературі відомі оглядові й монографічні дослідження, у яких висвітлюються різні аспекти наукометрії: Д. Бернала, Ю. Гарфілда, Г. Добрава, Д. Прайса та ін. [4, с. 81]. Особливе значення мала фундаментальна монографія засновника Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки

Г. Добрава «Наука о науке: Введение в общее науковедение», опублікована у 1966 р. у Києві. Праця поглибила інтерес до наукознавчих студій загалом. Вона була перекладена багатьма мовами світу [5, с. 25].

Узагальнюючою працею з наукометричних досліджень є монографія В. Налімова та З. Мульченко «Наукометрия. Изучение науки как информационного процесса». У ній уперше у світовій літературі виділено предмет дослідження наукометрії як відносно самостійної наукознавчої дисципліни й узагальнено стан наукометричних досліджень станом на 1969 р. Основна особливість роботи В. Налімова та З. Мульченко полягає в синергетичному розгляді наукометричних методів дослідження. Ця її особливість виявляється насамперед у визначенні науки як самоорганізуючої системи [4, с. 81].

У 1959 р. В. Налімов у співавторстві зі співробітниками ВІНІТІ Г. Вледуцем і М. Стяжкіним опублікували працю «Наукова й технічна інформація як одне із завдань кібернетики», один з розділів якої присвячений математичним моделям розвитку науки. З 1965 р. В. Налімов зосереджується на вивченні проблеми наукометрії.

Першим бібліометричним дослідженням можна вважати дослідження, проведене Ф. Коулом і Н. Ільсом у 1917 р. Вони зробили статистичний аналіз літератури з порівняльної анатомії, опублікованої за період з 1550 р. по 1860 р., щоб виявити регіональний розподіл літератури з цієї проблематики. Наступне в хронологічному плані дослідження провів у 1923 р. Є. Халм, який був бібліотекарем Британського патентного відділу [4, с. 83].

Перший етап у бібліометричних дослідженнях науки (1960–1970 рр.) був пов'язаний зі спробами безпосереднього квантифікування потоків публікацій. Вивчаючи статистику бібліографічних матеріалів за країнами, рубриками, авторами тощо, дослідники різних галузей знань намагалися зробити висновки про значення об'єктів дослідження — продуктивності вчених, наукової ефективності тих або інших публікацій, наукового потенціалу країни тощо.

Другий етап квантифікації документно-інформаційних потоків починається в 1970-х рр. та активно розвивається в 1990-х рр. Він пов'язаний з тим, що наукознавці починають чітко усвідомлювати,

що квантифікація документних потоків має надавати структурну (якісну) картину стану науки [4, с. 85–86]. На другому етапі активно розробляється термінологічна система даної науки.

Третім етапом наукоємних технологій обробки документальних інформаційних потоків слід вважати підготовку оглядово-аналітичних і прогностичних матеріалів насамперед для органів державної влади та органів місцевого самоврядування [4, с. 6].

Четвертий етап наукоємних технологій обробки інформації став можливим за наявності значних зібрань повнотекстових електронних ресурсів. Він передбачає бібліометричний моніторинг розвитку науки в Україні та підготовку оглядово-аналітичних матеріалів щодо стану вітчизняного академічного середовища [4, с. 6].

Вітчизняний внесок у розвиток наукометрії та бібліометрії пов'язується з такими іменами, як Л.Й. Костенко, О.І. Жабін, В.О. Копанева, Є.О. Копанева, Т.В. Симоненко. Зокрема, авторським колективом у монографії «Наукова періодика України та бібліометричні дослідження» розроблено системотехнічні засади формування та використання наукової електронної періодики України, що базуються на конвергенції науково-видавничих, бібліотечно-інформаційних і бібліометричних технологій; узагальнено емпіричні рангові закономірності в бібліотечній справі, лінгвістиці та наукознавстві для їх математичного опису у формі одного закону; обґрунтовано доцільність поєднання якісних і кількісних методів оцінювання результатів дослідницької діяльності вчених і наукових установ шляхом експертного аналізу матеріалів, одержаних під час формалізованого бібліометричного дослідження; здійснено розмежування сфер раціонального використання міжнародних бібліометричних систем для поточного моніторингу вітчизняної науки та комплексних наукометричних досліджень [4].

Таким чином, сьогодні в умовах глобалізації та розвитку комунікаційних технологій суспільство ставить перед дослідниками завдання щодо розробки новітніх підходів до формування й поширення інформації та знань. Важливою і невід'ємною складовою таких підходів є наукометрія і бібліометрія.

ДЖЕРЕЛА

1. Копанєва В.О. Питання розвитку бібліометрії та наукометрії в Україні / В.О. Копанєва // Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору : матеріали Міжнар. наук. конф., м. Київ, 21–23 жовт. 2014 р. / НАН України, Нац. б-ка ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2014. — С. 394–396.
2. Костенко Л. Бібліометричні технології та наукометричні дослідження / Л. Костенко, О. Жабін // Бібл. вісн. — 2015. — № 6. — С. 50.
3. Костенко Л. Бібліотека та наукометрія : світовий досвід, українська перспектива / Л. Костенко, Д. Соловяненко // Бібл. вісн. — 2009. — № 6. — С. 29–32.
4. Наукова періодика України та бібліометричні дослідження : [монографія] / Л.Й. Костенко, О.І. Жабін, Є. О. Копанєва, Т.В. Симоненко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2014. — 173 с.
5. Наукометрія : методологія та інструментарій / Л. Костенко, О. Жабін, О. Кузнецов [та ін.] // Вісн. Кн. палати. — 2015. — № 9. — С. 25–29.

КНИГОЗНАВСТВО, ВИДАВНИЧА СПРАВА І КНИГОРОЗПОВСЮДЖЕННЯ

УДК 655.42

Боклан М.Г.,

*студентка IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Сошинська В.Є.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат наук із соціальних комунікацій*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОКУПЦІВ У КНИГОТОРГІВЛІ

Виконуючи творче завдання з дисципліни «Організація книгорозповсюдження», було вивчено стан і подано загальну характеристику книгарні «Буча-книга».

На сьогоднішній день в м. Буча функціонує лише один книжковий магазин — «Буча-книга». До цього року в місті працював ще один книжковий магазин під назвою «Дача Булгакова».

Книжковий магазин «Дача Булгакова» знаходився в центрі міста, на другому поверсі торгового центру «Пасаж» по вул. Жовтнева, 66. Відкрито магазин було в січні 2015 р. Люди приходили туди й запитували дуже різні книги, хтось питав Стівена Кінга, а хтось — доктора Комаровського, і це була необхідність цього міста, адже тут є різні категорії споживачів.

Книжковий магазин «Дача Булгакова» мав свою сторінку у Facebook (<https://www.facebook.com/pages/Дача-Булгакова>) [1], на якій було розміщено телефон та електронну адресу книжкового магазину (dachabulgakova@gmail.com), де покупці могли слідкувати за новими надходженнями та асортиментом.

У магазині знаходився один стелаж з різноманітними книгами, було обладнано куточок читача, де розміщувалося два крісла з теплими пледами, куди можна було сісти і почитати улюблену книгу. Працівники магазину пригощали відвідувачів смачною кавою і забезпечували їм комфорт. Збоку була окрема полицка з книгами для букросінгу. Магазин закрили через нетривалу співпрацю з орендодавцями, як про це повідомила книжковий товарознавець, культур-трегер, координатор багатьох проєктів, в т. ч. і «Дача Булгакова», Саша Сметаненко [2].

Діючий книжковий магазин «Буча-книга» знаходиться за адресою м. Буча, вул. Енергетиків, 9. Інформацію про магазин, вид діяльності, адреса, телефон, розміщено на головному сайті м. Бучі (<http://bucha.com.ua/>) [3] та на сайті «Довідка міста Бучі» (<http://infobucha.pp.ua/>) [4], вказано e-mail книжкового магазину (support@bucha.com.ua), який покупці використовують для оперативного отримання довідок відносно асортименту, цін, бібліографічних відомостей тощо.

Сам книжковий магазин було засновано у 1975 р., але свою сучасну назву, «Колективне підприємство «Буча-книга», отримав вже у 1990-х рр. Магазин за своєю організаційно-правовою формою господарювання є приватним підприємством, засновники магазину — Чернявська М.Г., Руденко О.І. та Сидорук В.О. [5].

У книжковому магазині «Буча-книга» працює 5 осіб: директор — Сидорук Валентина Опанасівна, бухгалтер — Пучкова Зінаїда Михайлівна та 3 працівники, які займаються формуванням асортименту та обслуговуванням покупців [6]. Персонал магазину професійно компетентний, швидко реагує на запити, креативний, чесний, відповідальний та доброзичливий.

У 2010 р. було проведено онлайн-голосування серед мешканців м. Бучі «Рейтинг бучанських магазинів», де книжковий магазин «Буча-книга» опинився в десятці магазинів з найвищими результатами [7]. Це свідчить, що магазин є необхідним і відомим у місті. Завдяки постійному оновленню асортименту, співпраці з видавництвами покупцю завжди є що придбати у книгарні.

Книжковий магазин здійснює роздрібну торгівлю книг, газет та канцелярських товарів [8]. В асортименті магазину переважає художня, навчальна (хрестоматії, атласи, готові домашні завдання, робочі зошити) та довідкова література. У магазині також можна придбати подарункові та сувенірні альбоми великих форматів, дорогі подарункові книги, плакати, листівки, також надаються послуги копіювання.

Розміщується товар на стаціонарному книготорговельному обладнанні — пристінних шафах-стелажах, бо приміщення книжкового магазину невелике. Кожен стелаж має тематичну назву та наповнення, а в межах теми асортимент викладено за серіями. Художня література поділена за мовною ознакою (українська, російська), зарубіжна література відокремлена. Біля каси обслуговування представлені нові надходження видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА». Продавці фіксують найбільший попит на книги саме цього видавництва — «Падав сніг на поріг» Платона Воронька та «100 казок» (збірка найкращих українських народних казок). Книги у крамниці знаходяться у вільному доступі, є вітрини, де розміщено дорогі подарункові книги, сувенірні альбоми великих форматів, плакати, шкільні та канцелярські товари. Книги не мають штрих-кодів, тому у книжковому магазині ведеться відеоспостереження.

Метод продажу книг у магазині досить прогресивний — це самообслуговування. Основними перевагами цього методу є самостійний доступ покупців до асортименту та мінімізація витрат часу на здійснення покупок. Обов'язки продавця полягають у консультуванні покупця і розрахунку з ним на касі. Ціни на товарний асортимент доступні, при покупці більше ніж на 100 грн здійснюється знижка.

При дослідженні цієї книгарні у мене виникли певні особисті враження та пропозиції. Книжковий магазин знаходиться в центрі м. Буча, що дуже зручно та вигідно для покупців. Враховуючи те, що магазин засновано у 1975 р. та це єдиний книжковий магазин у місті, йому не завадив би ремонт і збільшення приміщення. Можна було б створити веб-сайт магазину, або зареєструватися у соціальних мережах, аби повідомляти молодь та інших відвідувачів про нові надходження. Хотілося б, щоб книжковий магазин підтримував широкий асортимент видань, враховував попит покупців, брав участь у різних заходах, що проводяться у місті.

Можна організувати буккросінг та створити «куточок покупця», але для цього потрібно буде збільшувати приміщення.

Магазин повинен постійно привертати увагу споживачів до себе. Слід створити умови для застосування прогресивних методів продажу, пропаганди та реклами книг. Книгарні необхідно підтримувати постійний зв'язок з покупцями. Можна було б оформити дошку оголошень, розміщувати рейтинг найпопулярніших книжок місяця, повідомляти про акції, нові надходження.

Магазину необхідний певний простір та зручність для огляду та вибору книг покупцями. Книгарня є закладом культури і водночас підприємством торгівлі, її приміщення та обладнання мають відповідати цьому призначенню, сучасним потребам технічної та торговельної естетики. Зручність для покупців, можливість швидко, з найменшою витратою часу знайти потрібну книгу та здійснити придбання — головні вимоги до обслуговування покупців.

ДЖЕРЕЛА

1. Дача Булгакова [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.facebook.com/dachabulgakova/?ref=page_internal. — Назва з екрана.
2. Батуревич І. Почати нішевий книжковий проект із Сашею Сметаненко [Електронний ресурс] : інтерв'ю / Читомо : культурно-вид. проект. — Режим доступу : <http://www.chytomo.com/interview/pochati-nishevij-knizhkovij-proekt-iz-sasheju-smetanenko>. — Назва з екрана.
3. Україна, Київська область, місто Буча [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://bucha.com.ua/>. — Назва з екрана.
4. Довідка міста Буча [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://infobucha.pp.ua/>. — Назва з екрана.
5. Колективне підприємство «Буча-Книга» [Електронний ресурс] // YouControl — простий спосіб перевірити компанію або директора. — Режим доступу : <https://youcontrol.com.ua/catalog/company-details/20572879/>. — Назва з екрана.
6. Буча-Книга, КП [Електронний ресурс] // UA-REGION.INFO. — Режим доступу : <https://www.ua-region.com.ua/20572879>. — Назва з екрана.
7. Результати онлайн-голосування «Рейтинг бучанських магазинів» [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://bucha.com.ua/index.php?newsid=115106757>. — Назва з екрана.
8. Роздрібна торгівля [Електронний ресурс] / Вікіпедія : вільна енцикл. — Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Роздрібна_торгівля. — Назва з екрана.

УДК 35.077.1

Бондар В.С.,

*студент IV курсу
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
Білоцерківського інституту економіки
та управління Університету «Україна»*

Науковий керівник:

Товт І.С.,

*доцент кафедри інформаційної, бібліотечної
та архівної справи
Білоцерківського інституту економіки
та управління Університету «Україна»,
кандидат історичних наук, доцент*

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ДІЛОВОДСТВА

Інформаційне суспільство потребує від організацій, установ та підприємств (далі — організацій) упровадження новітніх інформаційних технологій, які можна вважати основним чинником ефективного здійснення управлінських функцій. Опрацювання стрімко зростаючих обсягів інформації, основу яких становлять документні потоки й масиви, можливе сьогодні лише за умови комп'ютеризації роботи з документами в організації. Упровадження електронного діловодства й документообігу є одним із ключових факторів успішної діяльності організації.

Проблеми автоматизації діловодних процесів, передусім у центральних органах державної влади, висвітлювали такі науковці, як О. Загорецька, І. Двойленко, П. Козирев. Проблему класифікації систем автоматизації діловодства та електронного документообігу досліджували Г. Асеев, С. Асеев, А. Маньковський, С. Сельченкова, Г. Перехрест, Є. Злобин, М. Острогорський та ін. Комплексну автоматизацію офісної роботи досліджував С. Кузнецов.

Відповідно до визначення діловодства, поданого у ДСТУ 2732-2004 «Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять»,

складовими діловодства є документування та організація роботи зі службовими документами [1].

Це означає, що автоматизацію діловодства слід також розглядати у двох аспектах:

— автоматизація процесів документування управлінської інформації (тобто автоматизація самих процесів створення службових документів);

— автоматизація роботи зі службовими документами (автоматизація документообігу, тобто роботи діловодно-канцелярського персоналу).

Усі процеси автоматизації діловодства можна розділити на два умовні етапи.

1. Автоматизоване діловодство — діловодство з використанням документів з паперовим носієм та їхніх аналогів в електронній формі (до 2003 р.).

2. Електронне діловодство — діловодство з використанням електронного документа (з 2003 р. і до сьогодні).

Для першого етапу автоматизації діловодства характерні наступні рівні.

1. Автоматизація основних процесів документування. Основною характеристикою цього рівня є використання замість друкарських машинок для створення документів комп'ютерів з текстовими процесорами.

2. Автоматизація роботи з документами. Для цього рівня характерна автоматизація роботи діловодно-канцелярського персоналу, передбачається використання комп'ютерної техніки для реєстрації документів, відстеження їхнього руху в організації тощо.

3. Об'єднання АРМів у локальні мережі організацій. Цей рівень характеризується використанням внутрішніх та зовнішніх мереж для передачі інформації, в тому числі й службових документів.

4. Використання систем автоматизованого діловодства. Цей рівень визначається обігом одночасно електронних форм документів та традиційних документів, створених засобами комп'ютерної техніки та нескладного офісного програмного забезпечення з використанням автоматизованих систем діловодства для відстеження руху документів в організації.

Для другого етапу автоматизації діловодних процесів — електронного діловодства — можна виділити один рівень. Це рівень

використання корпоративних систем управління документами, основними складовими яких є системи електронного документообігу та автоматизованого діловодства. Він характеризується використанням електронних документів та автоматизованої роботи з ними. Ці системи здійснюють комплексну автоматизацію як процесів документування, так і організації роботи з електронними документами в межах єдиної інформаційної системи організації [2, с. 3].

Значна кількість науковців розглядає впровадження систем електронного документообігу (СЕД) як апогей автоматизації діловодства в організації. Г. Перехрест акцентує увагу на таких особливостях СЕД, як можливість керування процесами створення, передавання та зберігання електронних документів [3, с. 21].

Таким чином, процес автоматизації діловодства в організації не передбачає обов'язкового його перебігу за всіма виділеними рівнями. Це означає, що на практиці організація може здійснити перехід до електронного діловодства, минувши проміжні рівні.

ДЖЕРЕЛА

1. Діловодство й архівна справа. Терміни та визначення понять : ДСТУ 2732-2004. — Чинний від 2005-07-01. — Київ : Держспоживстандарт України, 2005. — IV, 32 с.
2. Лаба О.В. Основні етапи розвитку електронного діловодства [Електронний ресурс] / О.В. Лаба // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2011. — № 3. — С. 3-4. — Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/bdi_2011_3_4.pdf. — Назва з екрана.
3. Перехрест Г. Впровадження електронного документообігу: критерії вибору / Г. Перехрест // Довідник секретаря та офіс-менеджера. — 2007. — № 5. — С. 20-25.

УДК 339.138.021:655.42

Деревець Ю.М.,

*студентка V курсу
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Сошинська В.Є.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат наук із соціальних комунікацій*

МАРКЕТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КНИЖКОВОГО МАГАЗИНУ «ПІЗНАВАЛЬНИЙ СВІТ»

Маркетингові дослідження проводяться з певною періодичністю для дослідження сучасного ринку та його суб'єктів. Завдяки отриманим результатам можна зробити висновки щодо покращення іміджу фірми, діяльності та конкурентоспроможності власних товарів.

Маркетингові дослідження — це систематизований процес збирання, накопичування, оброблення та аналізу інформації, яка відображає існуючу внутрішню і зовнішню ситуацію, з метою прийняття конкретних управлінських рішень для стабілізації, покращання чи розвитку виробничої діяльності та зменшення невизначеності і ризику при прийнятті цих рішень [3].

Для проведення маркетингового дослідження цільової аудиторії книжкового магазину «Пізнавальний Світ» (м. Київ) ми використовували метод анкетування. Нами була розроблена анкета з 10 питань, на які дали відповіді 112 респондентів. Анкетування проводилося протягом лютого 2016 р. серед знайомих, колег, а також студентів Київського університету імені Бориса Грінченка, за підсумками якого ми дізналися про те, що новий книжковий магазин «Пізнавальний Світ» за час свого нетривалого існування набув популярності.

Після проведення анкетування ми виявили, що більшість опитуваних задоволена книжковим магазином «Пізнавальний Світ». Найчастіше відвідують магазин люди віком від 20 до 50 років, які і дали відповіді на наші запитання, а також допомогли провести дослідження.

У результаті анкетування 84 особи (75 %) на перше питання анкети відповіли, що для них найзручнішим способом придбання книжкової продукції є придбання безпосередньо у самому магазині, 22 респонденти (20 %) надають перевагу замовленню через Інтернет і лише 6 опитаних (5 %) отримують книги у відділеннях «Нової Пошти».

На друге питання анкети респонденти відповіли майже одно-стайно. Місцем розташування магазину задоволені 95 відвідувачів (85 %), і тільки 17 респондентів (15 %) обрали відповідь «ні». З цього можна зробити висновок, що місцезнаходження книжкових магазинів біля станцій метро в центрі міста є зручним для більшості, таким чином кількість покупців значно зростає.

На третє питання анкети 75 респондентів (67 %) відповіли, що задоволені низькими цінами, а 37 осіб (33 %) — обслуговуван-ням (рис. 1).

Чим Вас приваблює наш книжковий магазин «Пізнавальний Світ»?

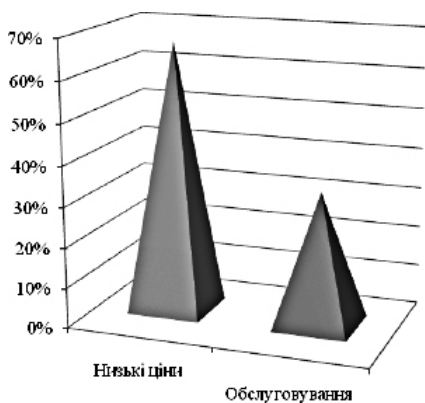

Рис. 1. Результати відповідей на третє питання анкети

Дані на *рис. 1* підтвердили, що для споживачів одним із найважливіших факторів у придбанні книжкової продукції є цінова політика та обслуговування.

На четверте питання 78 опитаних (70 %) відповіли, що сайт магазину є важливим для них. І це не дивно, слідкуючи за оновленнями на сайті, можна дізнатися багато нової та актуальної інформації для користувачів: наявність видання, контакти, новинки, відгуки та враження всіх прихильників «Пізнавального Світу».

Завдяки відповіді на п'яте питання нам стало відомо, що більшість — 67 респондентів (60 %) — дізналася про новий книжковий магазин через Інтернет та соціальні мережі, 34 (30 %) — через друзів, лише 11 (10 %) — заходить у «світ знань» випадково (*рис. 2*).

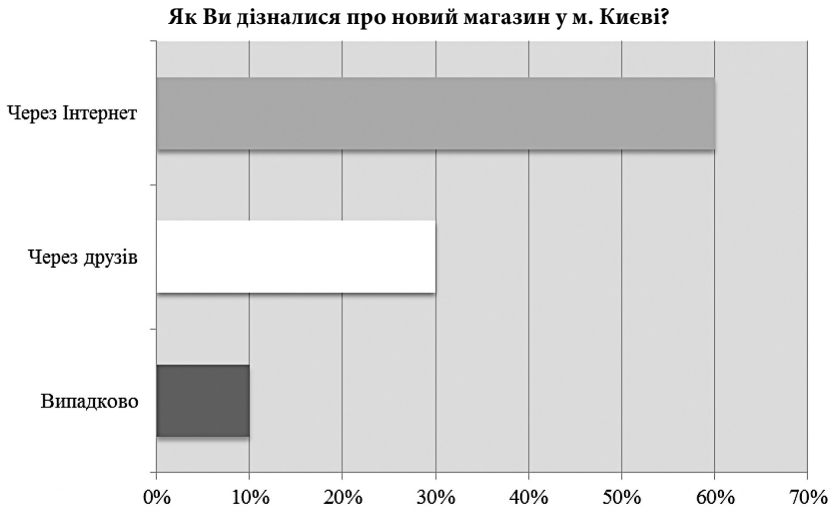

Рис. 2. Результати відповідей на п'яте питання анкети

Аналізуючи відповіді на шосте питання, зауважимо, що думки відвідувачів з приводу мети відвідування магазину та зацікавленості в книжкових новинках розділилися порівну. Зважаючи на цінову політику та зручне місцезнаходження магазину «Пізнавальний Світ», переважна більшість респондентів — 61 (55 %) — відвідує книгарню щомісяця, і лише 6 осіб (5 %) не можуть пригадати, коли купували книгу востаннє.

Майже одностайними (95 %) були результати відповідей на питання про надання допомоги консультантами, оскільки це пришвидшує пошук необхідного видання та полегшує отримання інформації щодо його змісту.

Абсолютно всі респонденти відповіли, що для них є корисною інформація про акції та знижки, більшість із них дізнається про це із сайту магазину.

Підсумовуючи результати проведеного маркетингового дослідження, необхідно зауважити, що на сьогодні функціонування книжкового магазину можливе виключно за рахунок рентабельності його діяльності, а це можливо за умови збільшення попиту на придбання видань. Вдалим є розташування магазину — поблизу станції метро в центрі міста, де завітати до нього може значна кількість відвідувачів. Функціонуючий сайт магазину дозволяє переглядати потенційним покупцям зміст видань в режимі онлайн, і це значно спрощує в подальшому їх придбання.

Ми пропонуємо, щоб у штат працівників магазину було введено посади консультантів. Це дасть змогу споживачам суттєво скоротити час пошуку книг обраної тематики, що, у свою чергу, створить сприятливі умови для подальшого збільшення кількості покупок.

Залучати все більшу кількість покупців значною мірою дозволяють постійні акції та продумана система знижок. Саме вказана маркетингова стратегія є основною в забезпеченні рентабельності діяльності підприємства, оскільки створюється взаємовигідна концепція «ціна–попит» [2]. Прибутковість книжкового магазину зростає від обсягу реалізації книжкових видань, реклами тощо. Зокрема, реклама забезпечить додаткове фінансування книгарні за рахунок коштів рекламодавців, що дозволить знизити ціни, розширити товарний асортимент. Саме завдяки рекламі, а також при позитивному фінансовому результаті діяльності книготорговельного підприємства, у подальшому планується відкриття мережі магазинів в інших містах.

ДЖЕРЕЛА

1. Палеха Ю.І. Інформаційний бізнес : підруч. для ВНЗ / Ю.І. Палеха, Ю.І. Горбань ; М-во освіти і науки України, КНУКіМ. — Київ : Ліра-К, 2015. — 165 с.

2. Петруня Ю.Є. Маркетинг : навч. посіб. / Ю.Є. Петруня. — 2-ге вид., перероб. і допов. — Київ : Знання, 2010. — 351 с. — (Вища освіта XXI століття).
3. Теремко В.І. Видавничий маркетинг : навч. посіб. / В.І. Теремко. — Київ : Академвидав, 2009. — 272 с.

УДК 808.2

Дутчак І.В.,

*студентка IV курсу
спеціальності «Видавнича справа
та редагування»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Масімова Л.Г.,

*завідувач кафедри видавничої справи
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент*

РОЛЬ РЕДАКТОРА У ДОТРИМАННІ ЖУРНАЛІСТСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Актуальність теми дослідження. Для того, щоб залишатися конкурентоспроможними в сучасних умовах, видання повинні забезпечувати своїх клієнтів вчасними, актуальними та достовірними фактами, і щоб досягти такої високої мети, потрібно суворо дотримуватися чітко визначених журналістських стандартів. На сучасному етапі розвитку вітчизняної журналістики майже не існує наукових досліджень, які б вивчали стан дотримання журналістських стандартів. Тому актуальність даного питання стає все більшою, що викликає необхідність більш конкретного підходу до розгляду ролі редактора у дотриманні журналістських стандартів.

Мета дослідження — дослідити та проаналізувати, яку роль у процесі дотримання журналістських стандартів відіграє редактор видання.

З огляду на специфіку роботи редактора з матеріалом, редагування можна поділити на три основні процеси: літературне

редагування, художнє редагування та технічне редагування. Дотримання професійних журналістських стандартів регулюється саме у процесі літературного редагування [3].

До аспектів редагування, яке здійснюється літературним редактором, відносять наступні: логічний, фактологічний, композиційний, мовностилістичний, тематичний, інформаційний [4]. Говорячи про роль редактора у дотриманні власне журналістських стандартів, варто зазначити, що перевірка їх дотримання відноситься до інформаційних функцій редактора. Саме в цьому випадку важливим є його вміння критично оцінювати поданий матеріал за достовірністю, точністю, збалансованістю, повнотою та новизною.

Баланс думок та багатоманітність точок зору. Значення роботи редактора при дотриманні даного стандарту полягає у тому, що кінцевий матеріал чітко окреслює всі сторони конфлікту, чи проблемної ситуації. Це забезпечує формування власної, об'єктивної та неупередженої точки зору читача. У випадку ж порушення стандарту балансу думок та багатоманітності точок зору відбувається зміщення поглядів, що, у свою чергу, впливає на формування думки читача [1].

Оперативність подачі інформації. Редактор повинен чітко розподілити завдання між усіма учасниками редакційного процесу та визначити конкретні терміни, часові рамки подачі інформації до редакції. Вчасно виконана робота редактора та всього редакційного відділу в цілому забезпечує оперативне постачання матеріалу в маси. Якщо ж інформація обробляється, і в результаті подається на ринок не достатньо швидко, то конкуруючі видання виграють увагу цільової аудиторії [2].

Достовірність інформації. Зазвичай у досвідчених редакторів наявні налагоджені контакти з певними експертами, професіоналами своєї справи, швидкий зв'язок з якими може значно покращити якість матеріалу та сприяти його швидкій перевірці на достовірність. Варто також зазначити, що у редакції, зазвичай, є свої архіви та бази даних різного типу, що також сприяє швидкій перевірці та обробці матеріалу, який подається редактору.

Простота подачі інформації. Під час літературного редагування роль редактора сконцентровується на забезпеченні простоти та зрозумілості тексту. Якщо автор використовує спеціальну лексику, то матеріал буде важкий для сприйняття широкою аудиторією,

що може призвести до зменшення попиту на продукцію даного видання.

Вичерпність (повнота) інформації. Для забезпечення цього стандарту редактору необхідно переконатися в повноті зібраної журналістом інформації та представлення її в найширшому та найбільш об'єктивному обсязі. У разі його недотримання, аудиторія не має можливості скласти повноцінну картину розуміння поданого матеріалу.

Висновки. Основну роботу у статті було націлено на дослідження ролі редактора у процесі дотримання професійних журналістських стандартів. Існує велика кількість наукових досліджень, присвячених окремо темам професійних журналістських стандартів та ролі редактора у видавничому процесі. Проте ніхто з науковців не звернув уваги на те, як саме редактор впливає на якість готового матеріалу з огляду на дотримання стандартів. Саме тому, провівши детальний аналіз джерел, котрі вивчають етапи редакційно-видавничого процесу, ми представили власну думку щодо того, яку роль відіграє редактор.

ДЖЕРЕЛА

1. Кодекс професійної етики українського журналіста [Електронний ресурс] // Центра-Інвест. — Режим доступу : <http://centra.net.ua/old/codensju.htm>. — Назва з екрана.
2. Редакторські посади у видавництві: фахові вимоги та функціональні обов'язки [Електронний ресурс] // Електронна бібліотека Інституту журналістики КНУ ім. Т. Шевченка. — Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1665>. — Назва з екрана.
3. Тимошик М. Як редагувати книжкові та газетно-журнальні видання : практ. посіб. / М. Тимошик. — Київ : Наша культура і наука, 2012. — 384 с.
4. Хоню В. До визначення ролі літературного редактора у процесі підготовки видання / В. Хоню // Технологія і техніка друкарства. — 2007. — № 1–2(15–16). — С. 156–166.

УДК 655.56

Жученя К.С.,

*студентка II курсу
спеціальності «Менеджмент організацій
і адміністрування»*

*Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського»*

Науковий керівник:

Сошинська Я.Є.,

*доцент кафедри організації видавничої
справи, поліграфії та книгорозповсюдження
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського»,
кандидат історичних наук, доцент*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗБУТУ І МАРКЕТИНГУ КНИЖКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Питання збуту і маркетингу є завжди актуальними у будь-якій галузі, і книжковий та видавничий бізнес не є виключенням. Книготоргівля — торгівля книгами, а також іншими неперіодичними друкованими виданнями (брошурами, плакатами, нотами тощо). Оскільки книга є «товаром особливого роду», який є одночасно частиною матеріальної і духовної культури, то книготоргівля розглядається не тільки як галузь торгівлі, але і як галузь культури [1].

Взагалі книга — досить специфічний товар. У зв'язку з багатогранністю цього об'єкта однозначного визначення поняття досі не існує. Цей вид книжкової продукції може у своїх різних вираженнях задовольняти різноманітні потреби споживачів, спонукати до дій: пізнання нового та інтелектуальний розвиток людини, спонукання удосконалюватися у напрямі зміни дійсності, бажання вдосконалити спілкування індивідуумів, соціалізація суспільства та наведення прикладів соціалізованої поведінки, естетична

насолада від власне процесу читання, спосіб відпочинку та духовно-морального збагачення, що в результаті спричиняє своєрідний процес нагромадження інформації.

Специфіка, яка притаманна цьому товару полягає у тому, що книга потребує від свого споживача особливих умінь і навиків, знання ним відповідної лексики та мови, якою написане видання, вимагає належного рівня освіченості задля свідомого сприйняття та розуміння змісту книги. Якщо ж говорити про призначення книги, то, безперечно, її споживання полягає не у придбанні, а в осмисленому прочитанні.

У сучасній економіці України постійно зростає роль маркетингової та збутової діяльності підприємств та приділяється увага їхній ефективності, яка досягається при правильному розумінні та використанні концепції маркетингу в управлінні підприємством та спрямована на оптимізацію його роботи. Але, на жаль, такий спосіб організації праці в нашій державі працює недосконало, хоча має займати одне з провідних місць.

Маркетинг у видавничій справі — етап редакційно-видавничого процесу, який у переважній більшості середніх і великих видавництв настає після одержання редактором первинних документів від автора. Адже чим раніше буде продуманий і організований комплекс заходів, спрямованих на промоцію (просування на книжковому ринку) конкретного видавничого продукту, тим успішніше можна його реалізувати [2].

Основними цілями на цьому етапі є створення грамотно оформленого, оригінального, лаконічного та водночас простого за змістом рекламного тексту, спрямованого на формування іміджу майбутнього видання. Якщо не надати цій політиці великого значення та не докласти необхідних зусиль для успішної реалізації книжкової продукції, то може виникнути ситуація, коли достойні та змістовні видання лежатимуть на полицях книгарень чи взагалі на складах, так і не знайшовши достатньої кількості своїх споживачів, а менш якісні книги, за рахунок незвичайної та цікавої реклами й вигідних для покупців маркетингових акцій, матимуть значно кращі та вищі продажі, а у результаті й більшу популярність.

Окрім прибутку, який значною мірою досягається завдяки успішній маркетинговій політиці, існують й маркетингові витрати, на збільшення яких керівники видавництв свідомо погоджуються,

щоб в умовах жорсткої конкуренції серед видавців, яка дедалі заострюється, не втратити своїх споживачів, впроваджуючи різного роду ідеї:

- проведення презентацій цікавих видавничих проєктів чи інших окремих суспільно важливих видань, майстер-класів, автограф-сесій з можливістю спілкування з авторами книг. Наприклад, активно таким видом діяльності займається «Видавництво Старого Лева», яке, зазвичай, має на таких зустрічах аншлаги, що, можливо, пов'язано з хорошою репутацією підприємства на книжковому ринку та впевненістю покупців у якості їхньої продукції та підготовки подібних заходів [3];

- інформування своїх потенційних покупців через рекламну продукцію видавництва, таку як: буклети, каталоги випущених видань, прайс-аркуші, афіші з описом найближчих подій, оголошення на офіційному сайті тощо;

- оплата рекламної площі на сторінках фахових видань та у каталогах, які надають інформацію про операторів книжкового ринку. Наприклад, видавничо-книготорговельна компанія «Самміт-книга» спільно з Книжковою палатою України займається розробкою довідника-каталогу «Книжковий світ 2017», у якому буде вказана основна інформація про операторів книжкового ринку в Україні та який буде представлений на Франкфуртському книжковому ярмарку (Німеччина). Це дасть можливість видавництвам України прорекламувати себе на достойному рівні та налагодити нові партнерські відносини, що призведе до стимулювання збуту та позитивно відобразиться на успішності підприємств;

- організація та проведення конкурсів, де зацікавлені особи можуть писати власні рецензії на новинки чи маловідомі книги, рекламуючи як власне компанію, так і конкретні видання, а як винагорода — надаються кошти чи книжкова продукція підприємства з можливістю її вибору у відповідному переліку;

- за можливості виступати спонсором на літературних курсах, випускаючи визначений у відповідному договорі наклад видання переможця;

- проведення акцій, розіграшів, надання знижки покупцям, тим самим стимулюючи збут та попит на продукцію. Наприклад, «Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля» при вступі в нього надає спочатку 50-відсоткову знижку на конкретні книги, які

доступні для перегляду у їхньому офіційному інтернет-магазині, а вже учасники клубу отримують знижки 10–30 % від вартості книги. Також роблячи замовлення у відповідний період, вказаний у каталозі, користувачі мають можливість виграти призи, не пов'язані з продукцією видавництва, з переліком яких можуть ознайомитися на сайті чи у тому ж каталозі [4];

— активна участь у вітчизняних та іноземних книжкових виставках та ярмарках;

— розробка та ведення офіційного сайту видавництва з постійним оновленням асортименту продукції, вчасним інформуванням про майбутні тематичні події користувачів та іншими важливими розділами;

— участь у тендерах у сфері книжкової індустрії;

— розсилка інформації щодо своєї продукції (каталоги, прайси, поштові відправлення у вигляді рекламних листівок, листів; телефонні звернення, СМС тощо), що викликає у споживача бажання вступити у діалог, відгукнутися на звернення і встановити з видавництвом особисті стосунки.

Отже, можна відмітити такі основні інструменти маркетингових комунікацій на ринку книжкової продукції: реклама, стимулювання збуту, PR та персональний продаж.

Стосовно збуту продукції, то це діяльність фірми з планування, організації і контролю за фізичним переміщенням матеріалів і готових виробів від місця їх виробництва до місця використання з метою задоволення потреб споживачів і отримання прибутку підприємцями [5].

На нашу думку, видавець має орієнтуватися у таких основних питаннях, як читацька аудиторія, жанрові вподобання читачів, форма подання видання (електронний носій чи паперова продукція), дизайнерське та поліграфічне оформлення видань відповідно до їхніх видів за загальними нормами, адже досить часто саме останній фактор впливає на вибір книжкового товару. Цих цілей можна досягти за допомогою таких шляхів для збуту книг, як ярмарки, фестивалі, інтернет-магазини, співпраця з мережами книгарень та окремими книжковими магазинами тощо.

Таку політику активно проводить «Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля» у вигляді опитувань у інформаційних листах чи на своєму офіційному сайті, а саме: звідки дізналися

про видавництво, як робиться замовлення видань, які жанри літератури є найцікавішими для користувачів, який вік членів клубу, чи задоволені покупці оформленням та ціновою політикою клубу тощо.

Ефективна служба маркетингу та збуту має створити можливість отримати книгу за бажанням споживача (у будь-якому місці у будь-який час). Забезпечити це повинна система просування товару на ринок. У цілому в ланцюжку від видавництва до споживача може бути декілька ланок: гуртові та роздрібні торговці, торговельні агенти (вони не мають прав власності на продукцію, що продається, і отримують комісійні за організовані операції) [6].

Отже, якою б розвинутою не була економіка країни, питання збуту і маркетингу завжди актуальні. Що стосується книжкового ринку в Україні, то збутову та маркетингову політику проводить досить невелика кількість видавництв, не вважаючи це важливим фактором досягнення основного завдання комерційної діяльності — отримання максимально можливого прибутку.

ДЖЕРЕЛА

1. Книготорговля [Електронний ресурс] // Википедія : свободная энцикл. — Режим доступу : <https://ru.wikipedia.org/wiki/Книготорговля>. — Назва з екрана.
2. Тимошик М.С. Книга для автора, редактора та видавця : практ. посіб. / М.С. Тимошик. — 2-ге вид., стер. — Київ : Наша культура і наука, 2006. — 560 с.
3. Видавництво Старого Лева [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. — Режим доступу : <http://starylev.com.ua/news/category--anonsy-podiy>. — Назва з екрана.
4. Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля» [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. — Режим доступу : <http://www.bookclub.ua/help/memberclub>. — Назва з екрана.
5. Фармацевтична енциклопедія [Електронний ресурс] : [офіц. сайт]. — Режим доступу : <http://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/1581/zbutovaru>. — Назва з екрана.
6. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф. Котлер. — Москва : Бизнес-книга, 1995. — 698 с.

УДК 002.2(477)“192/193”

Коломієць А.Ю.,

*студентка IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Макарова М.В.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат культурології*

РОЗВИТОК КНИГОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ У 20–30-ті рр. ХХ ст.

Вивчення історичних аспектів розвитку книгознавства є актуальною темою в наш час, адже дозволяє проаналізувати статус книгознавства в минулому та порівняти з сьогоденням, визначити його місце у системі інформаційних і соціально-комунікативних дисциплін.

Саме на початку 20-х рр. ХХ ст. відбулося стрімке зростання та становлення української книгознавчої наукової школи. Досягнення гуманітарних наук у 20-х рр. ХХ ст., зокрема книгознавства, ґрунтувалися на здобутках кінця ХІХ ст. З настанням ХХ ст., коли величезного розмаху набуває книжковий рух, наука, що покликана його вивчати, починає активно розвиватися: значно розширюється та збагачується проблематика книгознавчих досліджень, швидко впроваджуються нові ідеї й методи. Переосмислення нових концепцій, накопичених упродовж ХІХ ст. у європейській бібліології, узагальнення величезного емпіричного матеріалу дали поштовх формуванню національних шкіл і напрямів — процесу, що розпочався фактично з перших років ХХ ст. [5]. У цей час були започатковані книгознавчі часописи, зокрема «Книгарь» та «Бібліологічні вісті», на сторінках яких публікувалися численні книгознавчі розвідки як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників.

24 січня 1919 р. Директорія УНР, очолювана В. Винниченком, затвердила «Закон про утворення Головної Книжної Палати в м. Києві», за яким уперше в Україні створювалася спеціальна державна бібліографічна установа «для реєстрації, — як говорилося в Законі, — всієї друкарської продукції на Україні, наукового її систематизування та для обміну книжками з іншими книжними інституціями». Книжкова палата зібрала і зберегла безцінний документальний фонд друкованої продукції того часу, який став фундаментом для пізніших книгознавчих, бібліографічних, статистичних та інших наукових досліджень. Саме на базі Головної Книжної Палати (після організації 1922 р. у м. Харкові Української книжкової палати) було створено знаменитий УНІК — Український науковий інститут книгознавства (1923–1931), з діяльністю якого насамперед пов'язаний розквіт вітчизняного книгознавства [4, с. 18]. УНІК активно займався науковою та бібліографічною діяльністю, співпрацював із зарубіжними книгознавчими, бібліофільськими осередками, активно розглядав проблеми книговивчення, досліджував комплекс «книга–читач».

У ті ж роки було організовано Українське бібліографічне товариство в Одесі (1925), в «Записках...» якого були опубліковані бібліографічні огляди та покажчики краєзнавчого характеру. У 1926–1930 рр. при Всеукраїнській Академії наук (ВУН) діяла Бібліографічна комісія, яка займалася, перш за все, науковим обґрунтуванням створення бібліографічного репертуару української друкованої книги [4, с. 18–19].

У 1928–1929 рр. при Всеукраїнській академії наук (нині Національна академія наук України) діяло Українське бібліологічне товариство, основним напрямом якого було вивчення мистецтва вітчизняної книги. Книгознавчими дослідженнями, насамперед стародруків, у цей час займалися у Всенародній бібліотеці України (ВБУ; нині Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського) та інших великих бібліотеках.

Розвивалося книгознавство й в українських емігрантських осередках. Найбільш плідними в галузі книгознавства були Подебради (Л. Биковський), Прага (С. Сірополко; обидва міста нині в Чехії), пізніше — Мюнхен (Німеччина). Зокрема, Лев Биковський, який після праці у ВБУ переїхав до Варшави, згодом проживав у Чехословаччині, після чого повернувся до Варшави, був

фундатором і основним автором часопису «Українське книгознавство», серії «Книгозбірня українського бібліографічного мікроба». Значний резонанс серед фахівців мала невелика (88 с.), але змістовна праця Биковського «Замітки про книгознавство і книгозбирання» (Подебради, 1923) [1, с. 55–63]. Згодом у Чехословаччині виникло Українське товариство прихильників книги, яке за редакцією С. Сірополка видавало бібліографічний часопис «Книголюб» (1927–1933) [3, с. 12].

У 1931 р. відбувся розгром радянського і, насамперед, українського книгознавства. У числі перших жертв репресій щодо гуманітарної науки опинилися провідні книгознавці й бібліотекарі. Майже до кінця 1950-х рр. в УРСР не з'явилася жодної вагомої праці з книгознавства чи історії книги, а сам термін «книгознавство» вийшов з активного вжитку. І лише у 1960–80-х рр. починається відродження книгознавчих робіт в радянській Україні [2].

Отже, саме 20-ті рр. ХХ ст. були визначальними для розвитку книгознавства в Україні, стали фундаментальними для майбутнього книгознавчої науки.

ДЖЕРЕЛА

1. Биковський Л. У службах українській книжці / Л. Биковський. — Денвер, 1972. — 276 с.
2. Голобуцький П. Книгознавство та дослідження історії книги в Україні / П.В. Голобуцький // Енциклопедія історії України / ред. В.А. Смолій [та ін.] ; НАН України, Ін-т історії України. — Київ, 2007. — Т. 4 : Ка-Ком. — [?] с.
3. Ісаєвич Я.Д. Українське книгознавство: етапи розвитку / Я.Д. Ісаєвич // Вісн. Львів. у-ту. — 2006. — Вип. 1. — С. 7–19.
4. Низовий М.А. Вступ до книгознавства : навч. посіб. / М.А. Низовий. — Київ : Кондор, 2009. — 144 с.
5. Черниш Н. Бібліографічна комісія НТШ як центр дослідження української книги (1909–1939) : навч. посіб. / Наталія Черниш. — Київ : Наша культура і наука, 2006. — 216 с.

УДК 002.1-028.27

Левак А.В.,

студентка IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка

Науковий керівник:

Макарова М.В.,

доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат культурології

КНИГА ТРАДИЦІЙНА ТА ЕЛЕКТРОННА

Сучасні досягнення науково-технічного прогресу, процеси інформатизації суспільства сприяють появі нових носіїв інформації, інноваційних технологій і призводять до зміщення акцентів наукових інтересів у бік інформаційних технологій. На противагу друкованій книзі як традиційного носія знань, з'являється електронна.

Аналіз літератури свідчить про значну кількість досліджень сучасних українських і зарубіжних науковців, присвячених проблемі розвитку традиційної та електронної книги. У працях таких фахівців, як І. Шевченко, І. Баренбаум, В. Вуль, визначено сутність традиційної (друкованої) та електронної книги. Такі дослідники, як О. Біличенко, А. Рейтблат, В. Сухомлинський, Г. Швецова-Водка, розкривають поняття «книга» та обґрунтовують вплив читання друкованої книги на розвиток особистості. Проблема розвитку поняття «книга» виступала і раніше предметом спеціального дослідження, але не втратила своєї актуальності. Недостатнє опрацювання проблеми зумовили вибір теми нашої роботи, яка присвячена аналізу традиційної і друкованої книги, їх порівнянню, визначенню переваг одного явища над іншим.

Передусім зазначимо, що проблема розвитку поняття «книга» була та залишається однією з найважливіших науково-педагогічних

проблем. На думку Г.М. Швецової-Водки, книга — письмовий запис, неперіодичне видання у вигляді зброшурованих аркушів друкованого матеріалу, набір письмових, друкованих, ілюстрованих або порожніх аркушів, виготовлених з паперу, пергаменту або іншого матеріалу, як правило, скріплених з одного боку.

У «Словнику української мови» знаходимо таке визначення книги — зшиті в одну оправу аркуші паперу з якими-небудь записами.

В.О. Сухомлинський вважає, що книги — це справжня духовна скарбниця людства.

Варто зазначити, що конструкція сучасної книги — результат багатовікового розвитку. Основний зміст у ній несе книжковий блок, складений із окремих, найчастіше скріплених між собою, зошитів. Захисними елементами книги служать палітурка, обкладинка, суперобкладинка або футляр.

Українські дослідники І. Антоненко та О. Баркова описують електронне видання як самостійний (тобто може використовуватися незалежно від виробника, у т. ч. через телекомунікаційні мережі), закінчений електронний ресурс, що вміщує електронний документ або групу документів, які пройшли редакційно-виробничу обробку й мають вихідні відомості, призначені для довготривалого зберігання, розповсюдження у незмінному вигляді, усі копії яких відповідають оригіналу.

Для визначення рівня розвитку традиційної та електронної книги ми використали метод порівняння даних об'єктів: визначили плюси та мінуси кожного, віднайшли спільні характеристики.

Основною перевагою електронної книги є те, що в ній одночасно можна вмістити всю свою бібліотеку. Враховуючи те, що паперові книги важать чимало, їх завжди носити з собою вельми проблематично, особливо, коли мова йде про подорожі, відрядження тощо. Крім того, книги сьогодні — майже розкіш, яка обходиться недешево, в той час, як пристрій потрібно купити тільки один раз, і буквально після прочитання 10–20 книг він себе окупить.

Сьогодні скачати книги в будь-якому форматі для будь-якого електронного пристрою для читання можна на спеціалізованих сайтах абсолютно безкоштовно. Важливо й те, що книги далеко не завжди швидко з'являються на прилавках магазинів, у той час, як в Інтернеті література поширюється дуже швидко. Більше того, багато авторів у день презентації твору, разом з видавництвом

друкованих книг, відразу ж «заливають» у мережу електронний варіант. В Інтернеті представлений вибір книг більш різноманітний, ніж у хорошому книжковому супермаркеті — тут можна знайти не тільки художні твори і підручники, а й досить специфічні словники і спеціальну літературу, щоб виконати, наприклад, переклад з японської мови або дослідити екзотичні прислів'я народів Африки.

Істотною перевагою, у порівнянні зі звичайними книгами, є можливість зберігати позначки, закладки, цитати, копіюючи їх в окремий файл прямо з тексту. Для цього потрібно натиснути всього кілька кнопок, після чого фрагмент тексту, що вам сподобався, буде вирізаний і збережений. Для тих, хто читає книги вдумливо і любить перечитувати, відзначати цікаві думки і висловлювання, така можливість є унікальною.

Сучасні електронні пристрої для читання книг оснащуються екраном, який виконується за технологією паперу третього покоління, що гарантує режим читання, який мінімально впливає на зір. Дана технологія не має нічого спільного з тим, як виготовляються монітори для комп'ютерів і ноутбуків, тому не варто боятися, що від читання електронної книги будуть боліти очі — екран абсолютно ідентичний звичайній книжковій сторінці, як за кольором, так і за особливостями сприйняття. Більше того, в електронному пристрої є можливість змінювати величину шрифту, налаштовувати параметри відповідно до особистих переваг, чого не можна сказати про звичайну книгу.

Так чи інакше, але сучасні технології поступово входять в життя кожної людини, і далеко не всі нові рішення гірше традиційних. Тому електронні пристрої для читання книг сьогодні починають використовувати і в загальноосвітніх школах, що говорить про повну безпеку для зору, зручність і простоту в експлуатації і вигоду з фінансової точки зору — тепер кілька тисяч книг можна зібрати в одному невеликому гаджеті.

ДЖЕРЕЛА

1. Антоненко І. Електронні ресурси як об'єкт каталогізації: історія питання, термінологія, форматне забезпечення / І. Антоненко, О. Баркова // Бібл. вісн. — 2004. — С. 11–22.

2. Швецова-Водка Г.М. Загальна теорія документа і книги : навч. посіб. / Г.М. Швецова-Водка. — Київ : Знання, 2014. — 405 с.
3. Швецова-Водка Г.Н. Книга и документ: соотношение понятий / Г.Н. Швецова-Водка // Книга : исслед. и материалы. — Москва, 1994. — Сб. 68. — С. 19–37.

УДК 655.4:82-312.9

Литвин А.В.,

*студентка III курсу
спеціальності «Видавнича справа
та редагування»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Поліщук Т.І.,

*викладач кафедри видавничої справи
Київського університету імені Бориса Грінченка*

ВИДАННЯ ТВОРІВ ФАНТАСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УКРАЇНІ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ

Актуальність дослідження. Фантастика — один із найпопулярніших жанрів літератури, а тому його особливості вивчають науковці, філологи та письменники-фантасти міжнародного рівня. Видавати фантастичні романи є прибутковою справою, оскільки на світовому ринку існує стабільний попит на подібні видання. Зважаючи на відсутність поглибленого висвітлення особливостей видання української фантастичної прози, можна зробити висновок, що подібне дослідження є актуальним. Лише за умови чіткого окреслення масштабів видання фантастичної літератури можна створювати стратегію, націлену на її розвиток. Оскільки художня література, поряд з довідковою на науково-популярною, має велику питому вагу на книговидавничому ринку, їй варто приділяти увагу та досліджувати.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. В Україні існує усього кілька десятків публіцистичних статей, присвячених фантастиці

українських письменників: Володимиру Арєневу, Марині та Сергію Дяченкам та ін. На науковому рівні існують лише дослідження, присвячені окремим питанням фантастичної літератури, а саме: загальна теоретика жанру (Віктор Державін), своєрідність змалювання вигаданих світів (Алям Нямцу), а також функції наукової фантастики (Тетяна Катиш, Миха Йогансен, Наталія Чорна) та фентезі (Микола Назаренко). Варто зазначити наявність досліджень компаративного змісту, які, так чи інакше, зачіпають теми української фантастичної прози (Тимур Литовченко, Олесь Стужук, Іван Чорний, Олег Михайлюкта), але в поданих дослідженнях фантастична література не розглядається як самостійне явище.

Метою даного дослідження є з'ясування тенденцій та особливостей видання творів фантастичної літератури в Україні.

Під час розпаду СРСР так званий «єдиний літературний простір» розпався, тобто поділився між республіками, але той поділ був хаотичним, і більшу частину забрала Росія. Тому там залишились дослідники фантастикознавства та фантасти, які могли продовжувати творити вже у Російській Федерації, а українській владі залишалось готувати сприятливий ґрунт для майбутніх письменників-фантастів, публіцистів, підприємців та видавців, які б могли налагоджувати широке видання фантастичної літератури в Україні. На жаль, цей процес затягнувся на багато років, а тому своєчасність та доречність його вжитих заходів й досі стоять під великим питанням.

Ще однією причиною невдалого процесу є неурегульованість нормативної бази та нечітка державна політика щодо видання книжок, що у результаті призвело до хиткості основи, на якій базуються видавничі осередки. Не до кінця сформовані також структури, які б відповідали за координацію роботи чи то приватних, чи то державних видавництв.

Перша фантастична книга на території України з'явилась у 1928 р., коли «Державним Видавництвом України» (з 1964 р. — «Дніпро») було видано книгу Володимира Винниченка під назвою «Сонячна машина».

Варто зазначити, що видавництво «Дніпро» і досі функціонує у м. Києві, проте щороку воно невпинно скорочує накладид виданих книжок через нестачу державного фінансування. За часи Радянського Союзу це видавництво вважалось одним із п'яти найбільших

видавництв світу: наклад його книжок становив близько 14 млн прим. на рік, а книжки експортували більш ніж до 112 країн світу.

У 20-х рр. ХХ ст. паралельно з Володимиром Винниченком, незважаючи на цензуру та тотальний контроль книговидавничого ринку, в Україні фантастичну прозу творили Микола Трублаїні, Дмитро Бузько, Юрій Смолич, Василь Бережний, Микола Дашків, Олесь Бердник, Володимир Владко. Наступне покоління фантастів мало змогу творити в умовах «відлиги», тобто послаблення ідеологічного тиску та цензури, тому Олександр Тесленко, Ігор Росоховатський, Володимир і Віктор Савченки, Віктор Положій, Борис Штерн, Людмила Козинець, Леонід Панасенко, Сергій Кургузов, Володимир Заєць, Юрій Константинов творили і видавали вітчизняну фантастику у російськомовних фантастичних альманахах «Реальность фантастики» та україномовному «Небосі», які на той час виходили нечисленними накладами, але все ж таки задовольняли потреби публіки у фантастичних виданнях.

У 1991 р. усе змінилось — разом з незалежністю Україна отримала право обирати власну дорогу розвитку як економіки та політики, так і книжкової галузі. Проте на останню звертали мало уваги, через що у 1990-х рр. українське книгодання пережило особливо гостру кризу та занепад. На початку ХХІ ст. на книговидавничому ринку перевагу було віддано саме фантастичній літературі. Це можна пояснити тим, що під час масштабних змін суспільства людина намагається осмислити дійсність, асоціювати себе з нею.

Своєрідний прорив у видавничій галузі відбувся у 2005 р., тоді багато видавництв започаткували фантастичні серії. Наприклад, столичне українське видавництво «Кий» почало видавати книги з новоствореної серії «Бібліотека Української Фантастики», а у м. Львові тим часом почали виходити книги українських фантастів у Видавничому домі «Панорама» (серія «Фантастика»). Таким чином в Україні вийшли друком книжки Тимура Литовченка, Радія Радутного, Олексія Спенсера Кацяя. Також варто згадати популярні на початку ХХІ ст. серії фантастичних книжок, які не мали свого подальшого продовження (знову ж таки через нестачу фінансування): київське видавництво «Джерела-М» (нині «Зелений пес») пробувало запустити проект-серію книжок під назвою «Алфізики», але через декілька років його було згорнуто. Натомість було почато дві видавничо вигідні перекладні серії «Світи Г.Л. Олді» та «Світи

М. і С. Дяченко», а також «Золотий Бабай». У рамках останньої були надруковані «Двоє в чужому домі» Тимура Литовченка та «Заповіт прадіда» Тараса Парнюка. У 2004 р. пожвавились київські видавництва «Факт» та «Кий», які випустили у світ такі книги: Володимир Шевченко «Корабель пробачення», Віктор Кожелянко «ЛжеNostradamus», Володимир Яворський «Напівсонні листи з Діамантової імперії та Королівства Північної Землі».

Вже до 2006 р. фантастичну літературу почали випускати не тільки у центральних регіонах України, але й у західних (львівське видавництво «Кальварія», завдяки якому друком вийшли книжки «Оскол» та «Відьомська доба» Марини і Сергія Дяченків).

У книзі-довіднику з української фантастики [1, с. 12] наводиться така статистика: усього лише 15 % сучасних письменників-фантастів пишуть свої твори українською мовою. Очевидно, що це катастрофічна цифра, яка несе за собою негативні наслідки:

— українські фантасти здобувають популярність у Росії, тим самим асоціюються насамперед з цією країною, а не з Україною; відбувається так зване «відкачування мізків», що у більш глобальному контексті означає, що відомі українці розвивають її літературу та культуру, у той час, коли Україна переживає латентну культурну кризу;

— виникає враження, що в Україні немає популярних та гідних письменників-фантастів, а усе тримається на перекладній літературі.

Отож, нестача державного фінансування видавництв призводить до того, що більшість гідних фантастичних авторів з України не можуть видати свої твори. Можливий вихід з цієї проблеми — впровадження грантів та конкурсів за підтримки держави, у результаті чого на світ могли б з'являтися нові твори у жанрі фантастики (прикладом такого є впровадження номінації «Фентезі» на літературному конкурсі «Коронація слова»).

ДЖЕРЕЛА

1. Чорний В. Фантасти сучасної України / В. Чорний. — Харків : Інвестор, 2007. — 640 с.
2. Литовченко Т. Українська фантастика: ми є! [Електронний ресурс] / Т. Литовченко // Телекритика. — 2008. — 11 верес. — Режим доступу: <http://ru.telekritika.ua/media-suspilstvo/2008-09-11/40526>. — Назва з екрана.

3. Стужук О. Художня фантастика як метажанр (на матеріалі української літератури XIX–XX ст.) / О. Стужук. — Київ : Знання, 2006. — 175 с.
4. Шарговська О. Українська фантастика: дзеркало суспільних очікувань і страхів чи незалежна естетична реальність? / О. Шарговська // Дніпро. — 2009. — № 8. — С. 170–173.

УДК 004.439:655.42

Мальцева О.А.,
студентка III курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка
Ковалець Ю.С.,
студент III курсу
спеціальності «Телекомунікації»
Державного університету телекомунікацій

Науковий керівник:
Сошинська В.Є.,
доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат наук із соціальних комунікацій

ЗАСТОСУВАННЯ РАДІОМІТОК ТА ІДЕНТИФІКАТОРІВ В ОРГАНІЗАЦІЇ КНИЖКОВОГО ПРОСТОРУ

На сьогодні книготоргівля стрімко зростає, водночас розширюється асортимент книжкових крамниць та видавництва. Орієнтуватися у наявному товарі стає все складніше, а отже, потрібно застосовувати нові схеми та способи для подальшого опрацювання книжкової продукції. Новітні технології допомагають вже зараз нам створити певні умови для зчитування додаткової інформації з книг. Ми пропонуємо розглянути QR-код, NFC-мітки та організацію PAN у книжковому просторі.

QR-код дозволяє легко розпізнати сканувальним обладнанням графічно закодовану інформацію (рис. 1).

Рис. 1. QR-код, у якому закодовано заголовок цієї статті

Щоб застосовувати цей код у книжковій торгівлі, можна нанести його на обкладинку або форзац книги, попередньо створивши за алгоритмом чи у спеціальних редакторах (кодерах).

Цей код набув популярності ще у 2000-х рр. у Японії. Створений він на заміну звичайним штрих-кодам, оскільки індустрію перестав влаштовувати обсяг інформації, який можна закодувати у штрих-коді (barcode). Досягнувши піку своєї популярності, код використовувався у рекламі, розміщувався на рекламних плакатах, адже привертало більше уваги своєю незвичністю і неординарністю, одночасно дозволяючи розмістити необхідну текстову інформацію або гіперпосилання на сайті рекламодавця.

Як уже було згадано вище, можна зашифрувати гіперпосилання, текст (латиницею або кирилицею), числа (у будь-якій системі числення) та SMS.

Максимальна кількість символів, які вміщаються в один QR-код, становить: цифри — 7 089; цифри і букви (включаючи кирилицю) — 4 296; двійковий код — 2 953 байт; ієрогліфи — 1 817.

Зважаючи на цей об'єм інформації, який дозволяє закодувати QR-код, можна зашифрувати абсолютно все, від бібліографічного опису книги до повної інформації про автора та видавництво.

Застосування QR-коду можливе у великих книжкових магазинах, де безліч різної продукції, у бібліотеках та архівах. Нанесення QR-коду дозволить швидше орієнтуватися у великій кількості книг: навіть не відкриваючи книгу, можна буде дізнатись детальніше про неї, наприклад, покупцям, лише навівши камеру смартфона на код, можна буде ознайомитися з анотацією та ціною видання.

Якщо ж у QR-коді зашифрувати гіперпосилання на ціну товару, до якого, насамперед, буде прив'язаний відповідний запис у базі даних магазину, то при зміні ціни у цій базі (наприклад, при надходженні нового товару тощо), покупець зможе самостійно дізнатися актуальну ціну за допомогою того ж смартфона.

На даний час у книжковій індустрії, для організації системи безпеки книжкових крамниць, у книги вклеюють спеціальні чіпи — EAS (Electronic article surveillance). Відповідно на виході з магазину встановлюються так звані «рамки», які працюють на тій же частоті, що і сам чіп (8.2 Гц). Сам по собі EAS-чіп має два стани: активований та неактивований. При покупці книги продавець спеціальним обладнанням деактивує чіп, відтак «рамки» не реагують на нього при виносі купленої книги з магазину. Активований же чіп обов'язково помітять електромагнітні «рамки», про що сповістить охорону або адміністрацію звуковий сигнал. На сьогодні ці чіпи можуть замінити NFC-мітки (Near Field Communication). Така мітка являє собою пасивний пристрій, основна задача якого повідомити зчитувач, який одночасно є живленням для мітки, про яку-небудь інформацію. Живлення мітки здійснюється за допомогою електромагнітної індукції (виникнення електричного струму при потрапленні мітки у електромагнітне поле, згенероване на невеликому радіусі зчитувальним пристроєм). Такі мітки уже широко використовуються при здійсненні безконтактної оплати, оплати у громадському транспорті, ідентифікації осіб, як електронний ключ автомобіля тощо. Якщо такі мітки розташовувати на книгах, можна оплатити покупку у книжковому магазині лише підносячи смартфон з nfc-модулем до неї. За допомогою таких же міток, розташованих на помітних місцях бібліотеки, можна регулювати звукові режими смартфонів. За допомогою спеціального програмного забезпечення можна налаштувати телефони з NFC так, щоб при розпізнаванні певної мітки вони автоматично зменшували гучність дзвінка, вимикався звук сповіщень тощо. Також з їхньою допомогою

можна контролювати, скільки часу проводить персонал на робочому місці.

Ми пропонуємо за допомогою таких міток організувати структуроване розміщення книг на полиці. Для цього розглянемо концепцію «розумної» полиці. Суть її роботи у тому, що вона ідентифікує книги, розміщені на ній, і за запитом із головного комп'ютера може ідентифікувати кожну книгу та виділити її серед решти візуально, це спростить пошук книг на полиці. Така полиця може складатися з: NFC-зчитувачів, світлодіодів для підсвічування необхідного місця на полиці та комутаторів для організації PAN (Personal Area Network) — персональної мережі.

При розміщенні книги на полиці NFC-зчитувач, що розміщений на відповідному до книги відділенні, зчитує номер (ідентифікатор) книги, що розміщена на відділеній ним комірці, передає ідентифікатор книги комутатору, що попередньо об'єднав між собою всі зчитувачі полиці, який, в свою чергу, здійснює запит на оновлення до бази даних, що є спільною для всієї бібліотеки/магазину/книгосховища. Якщо запит на оновлення здійснено успішно, то під книгою загориться зелений світлодіод, що сигналізуватиме про успішну ідентифікацію та синхронізацію даних, а у базі даних книг буде комірчка з інформацією про місце розташування книги, її назву тощо. І так з усіма книгами, які потребують розміщення.

Якщо необхідно здійснити пошук книги, то у клієнтський додаток до бази даних слід буде вписати її назву, вибрати із випадючого списку (вид представлення результатів пошуку може бути будь-яким). Далі ідентифікатор обраної книги буде передано комутаторам, у випадку, якщо комутатор знайде на своїй полиці комірчку з таким ідентифікатором, він передасть контролеру сигнал підсвітити комірчку. Таким чином, книгу можна буде знайти простіше, фактично не встаючи з робочого місця.

Ці технології представлені у вигляді спрощення, надання швидшого пошуку та доступу до книги. Якщо використовувати ці новітні можливості, то пошук книг у великих бібліотеках та книгарнях стане простішим для працівників та читачів. Якщо у майбутньому ці технології матимуть розвиток, то це все може стати автоматизованим, і тоді працівнику потрібно буде тільки ввести код книги, а вся система спрацює так, що книга сама дістанеться до читача механічною конвеєрною стрічкою.

ДЖЕРЕЛА

1. Wikipedia [Електронний ресурс] : вільна енцикл. — Режим доступу : <https://www.wikipedia.org>. — Назва з екрана.
2. KEDDR.com [Електронний ресурс] : это такое позитивно-креативное geek-комьюнити : [техн. блог]. — Режим доступу : <https://keddr.com>. — Назва з екрана.
3. Geektimes [Електронний ресурс] : [техн. блог]. — Режим доступу : <https://geektimes.ru>. — Назва з екрана.

УДК 004.738.5:655.41

Мигашко Ю.В.,

*студентка V курсу
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Прокопенко Л.С.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат історичних наук, доцент*

СТВОРЕННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ЕЛЕКТРОННОГО ВИДАННЯ (НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТСЬКОЇ ПОЕТИЧНОЇ ЗБІРКИ «БЛОКНОТ»)

Проект «Блокнот» — електронне видання кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Київського університету імені Бориса Грінченка, це перша спроба об'єднати творчість молодих та креативних студентів кафедри. «Блокнот» — профорієнтаційна збірка, яка позиціонує кафедру реклами та зв'язків з громадськістю як престижну та сучасну кафедру. Метою видання є відкриття та професійна підтримка молодих талантів Університету Грінченка.

Назва «Блокнот» відображає суть молодіжної творчості. Як правило, студенти (молоді автори) створюють свої вірші на сторінках

зошитів або блокнотів і не публікують їх, за винятком соціальних мереж або ресурсів, присвячених поетичній творчості [2; 9; 10]. «Блокнот» — збірка, яка представляє собою незалежну студентську молодіжну творчість, яка досить часто залишається неопублікованою.

Збірка складається з віршів, основною тематикою яких є патріотична (громадянська) лірика, а також любовна та філософська.

Розглянемо загальну характеристику видання.

Видання є електронним, проте його формат був визначений зі списку форматів для друкованих видань — 70*100/32 [12]. Такий вибір обумовлений тим, що в майбутньому передбачено випуск друкованого варіанта видання.

Обсяг видання — 68 сторінок. На початку книги є змістовий покажчик у вигляді списку прізвищ авторів, представлених у збірці.

Для розповсюдження був обраний формат PDF. Цей формат є найбільш зручний та універсальний у використанні, а також дозволяє зберегти якість ілюстративного матеріалу.

Для CD-ROM-диску з електронним виданням була розроблена обкладинка за відповідним стандартом [1]. Дизайн обкладинки має ідентичне стильове виконання з електронним виданням.

Проект розміщений на електронному ресурсі під назвою Issuu [11]. Ця платформа є безкоштовною, вона призначена для публікації електронних видань для авторів, котрі не бажають друкувати видання або прагнуть розповсюдити своє видання безкоштовно. Ресурс є доволі простим та зрозумілим для споживача.

Кожному автору збірки присвячена окрема частина видання, яка починається з авторської сторінки. Авторська сторінка — постійний елемент видання, який складається з імені автора, його фотографії та короткої інформації про нього.

У підготовці нашого електронного продукту можна виокремити наступні етапи:

1. Підготовчий етап (пошук авторів, відбір матеріалів).
2. Редакційне опрацювання поезій.
3. Художньо-технічне редагування.
4. Верстка.

Отже, першим етапом роботи над проектом є підготовчий етап. На даному етапі ми займалися пошуком авторів для тематичного наповнення збірки. У процесі роботи були задіяні неофіційні

студентські університетські спільноти в соціальних мережах, такі як «Підслухано в КУ ім. Б. Грінченка» [5] та «Студенти Університету Грінченка» [8]. У спільнотах було розміщене оголошення про пошук студентів кафедри реклами та зв'язків з громадськістю, які пишуть вірші. У результаті на цьому етапі до співпраці було запрошено 12 авторів. Спільно з авторами були відібрані кращі студентські поезії, які стали наповненням збірки «Блокнот».

Наступним етапом підготовки матеріалів стало редакційне опрацювання поетичних творів. Основними помилками у вибраних віршах можна назвати відхилення від ритму та ігнорування віршованої форми. Процес редагування потребував постійної взаємодії з авторами, в результаті спільної роботи помилки були виправлені [3; 4].

Верстка готового видання виконувалася в програмі Adobe Photoshop. Ця програма не призначена безпосередньо для верстання електронних або друкованих видань, але вона має весь набір потрібних для верстки інструментів. Вибір даної програми для верстки обумовлений великою кількістю ілюстративного матеріалу (фотографії авторів поезій), який вимагав графічного опрацювання.

Кожен розділ починається з авторської сторінки. До кожного розділу, присвяченому автору, було вибрано окрему кольорову гамму, яка стилістично поєднується з авторською сторінкою.

Гарнітура основного тексту (поезії, інформація про автора, зворот титулу та прикінцева сторінка) — Century Gothic Regular, який є одним із базових шрифтів корпоративного стилю Київського університету імені Бориса Грінченка [7, с. 13]. Для зазначення імені автора використана гарнітура Vesna Regular.

Дизайн обкладинки виконаний у консервативному сучасному стилі, у стриманому кольорі (Pantone 100). Оскільки видання є періодичним, колірна гама обкладинки може змінюватись з кожним наступним номером випуску.

ДЖЕРЕЛА

1. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості : ДСТУ 7157:2010. — [Чинний від 2014–01-01]. — Київ : Держспоживстандарт України, 2010. — IV, 14 с. — (Національні стандарти України).

2. Клуб поетів [Електронний ресурс] : [сайт]. — Режим доступу : <http://www.poetryclub.com.ua>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 01.05.2016.

3. Мильчин А.Э. Методика редактирования текста / А.Э. Мильчин. — Москва : Логос, 2005. — 524 с.
4. Партико З.В. Загальне редагування: нормативні основи / З.В. Партико. — Львів : Афіша, 2006. — 416 с.
5. Подслушано в КУ им. Б. Гринченко [Електронний ресурс] : [сайт]. — Режим доступу : https://vk.com/overhear_kubg. — Назва з екрана. — Дата звернення : 25.12.2015.
6. Реферат и аннотация. Общие требования : ДСТУ ГОСТ 7.9:2009 (ISO 214-76). — [Чинний від 2009-12-01]. — Київ, 2009. — 12 с.
7. Рибай М.О. Брендбук. Рекомендації щодо використання фірмового стилю : довід.-інформ. вид. / М.О. Рибай. — Київ : НМЦ інформ.-реклам. та профоріентац. діяльності, 2015. — 66 с.
8. Студенти Університету Грінченка [Електронний ресурс] : [сайт]. — Режим доступу : <https://vk.com/grinchenkostudents>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 25.12.2015.
9. Твої стихи [Електронний ресурс] : [сайт]. — Режим доступу : <http://tvoistihi.com.ua>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 01.06.2016.
10. Украинский портал поэзии [Електронний ресурс] : [сайт]. — Режим доступу : <http://www.stihi.in.ua>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 01.06.2016.
11. Issuu [Електронний ресурс] : [сайт]. — Режим доступу : <https://issuu.com/yuliamyugashko/docs>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 08.06.2016.
12. Journlib [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1321>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 25.05.2016.

УДК 655.5

Науменко О.П.,

студентка IV курсу

*спеціальності «Менеджмент організації
і адміністрування»*

*Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського»*

Науковий керівник:

Сошинська Я.Є.,

*доцент кафедри організації видавничої справи,
поліграфії та книгорозповсюдження*

*Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського»,*

кандидат історичних наук, доцент

УПРАВЛІННЯ ВИДАВНИЧИМ РЕПЕРТУАРОМ В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА

На сучасному етапі у світі спостерігається швидкий розвиток цифрових технологій, які глобально впливають на організацію життя людини. Наслідком цього є те, що людство майже весь свій вільний час проводить за екранами комп'ютерів, планшетів та мобільних телефонів, що, у свою чергу, спричинило зменшення інтересу до читання друкованих видань.

Електронні книги поступово заміщують друковані, читачі все більше надають перевагу електронним бібліотекам. Стрімкий технологічний прогрес дає значний привід для хвилювання тим фахівцям, чия діяльність пов'язана з книжковою або видавничою справою, оскільки електронні видання все більше й більше захоплюють ринок друкованих. Звідси випливає **актуальність даної публікації**.

Метою даної статті є розгляд переваг і недоліків електронної та паперової книги, виявлення шляхів усунення такої поширеної, особливо серед українських читачів, проблеми, як піратство; аналіз сучасних тенденцій розвитку ринку друкованої книги і визначення ступеня її популярності серед читачів.

На сьогодні відсутня чітка статистика щорічного випуску електронних видань, особливо їх частки на українському ринку. Публічні джерела сповіщають, переважно, гуртові дані щодо усіх видів книжкової продукції, а не окремо друкованої та цифрової. З огляду на стрімкий розвиток цифрових технологій можна було б зробити висновок, що саме електронні видання є поширенішими за друковані. Проте, згідно з даними соціологічного опитування, проведеного компанією Taylor Nelson Sofres (TNS), українські читачі до цих пір більшу перевагу надають паперовій книзі, ніж електронній, незважаючи навіть на те, що відсоток українців, які читають друковані видання, дещо зменшився (з 64,5 % у 2011 р. до 62 % у 2014 р.). При цьому більш ніж у 2 рази зросла частина тих людей, котрі надають перевагу електронному виданню: з 6,5 % у 2011 р. до 13,7 % у 2014 р. У віці від 45 до 65 років лише 5,5 % українців надають перевагу електронному виданню, а 70,7 % люблять читати паперову книгу. Як виявилось, найбільш популярною електронна книга є саме серед молоді — у віці з 12 до 24 років майже 25 % читають саме її. Збір даних для вказаного дослідження проводились кожні 6 місяців у вересні та грудні впродовж 2010–2014 рр. Опитано населення віком від 12 до 65 років, у містах, населення яких більше 50 тисяч [1].

За результатами опитування ще однієї відомої компанії — Gesellschaft für Konsumforschung (GfK Ukraine), — українці також обирають друковану книгу, а електронну частіше завантажують безкоштовно, аніж купують. За отриманими результатами, 48 % респондентів читали книги у друкованому вигляді та лише 13 % — в електронному. При цьому 27 % респондентів придбали паперовий варіант видання й лише 1 % — електронну версію [2].

Щодо того, чи читають українці взагалі, маємо наступні відомості. На початку 2013 р. компанія Research & Branding Group встановила, що 51 % людей взагалі не читають книг. При цьому 18 % серед тих, хто читає, робить це майже кожного дня. Проте дослідження читання книжок в Україні від компанії GfK Ukraine показує дещо іншу картину: 51 % українців віком від 15 до 59 років протягом останніх трьох місяців прочитали щонайменше одну книгу. Таке опитування вказана компанія проводила два роки поспіль — влітку 2013 р. та 2014 р., і обидва рази результати були однакові [3].

Українська компанія pro.tova детально, протягом шести місяців, з серпня 2013 р. по січень 2014 р., досліджувала читання в Україні.

Результати виявились такими, що серед їхніх респондентів 88,3 % читають бодай щось. Прочитали хоча б одну книжку 57,9 % українців, щоправда 10 % з цієї групи навіть не змогли згадати назви останньої прочитаної книги [3].

Було вирішено підтвердити або спростувати вказані вище відомості за допомогою власного опитування. Анкетування проводилось серед студентів IV курсу групи СЕ-31 НТУУ «КПІ імені Ігоря Сікорського». Результати засвідчили що 56,8 % студентів віддають перевагу читанню друкованих видань, а 43,2 % — електронних, хоча більшість пояснює це високою вартістю друкованої книги і водночас — доступністю, компактністю та й у більшості випадків ще й безкоштовністю електронних текстів.

Суттєвою проблемою сучасного книжкового ринку є піратство. Від нього страждають як видавці, так і самі автори: порушують їх авторське право, поширюється плагіат, чим, переважно, користуються учні та студенти. Електронні видання, зазвичай, спрямовані на швидке розповсюдження. І, частіше за все, більшість авторів та видавців навіть не підозрює, що їх творіння, які ще тільки вчора були надруковані, вже повністю заповнили інтернет-простір, але, на відміну від друкованих варіантів, вже безкоштовно.

До універсальних засобів захисту від піратства для електронних та друкованих видань можна віднести високу якість оригінального видавничого продукту і оформлення; низьку собівартість та ціну продукції, оскільки саме зависока ціна є однією із причин, чому користувачі шукають піратські версії; активна інформаційна кампанія щодо неприпустимості піратства та правова боротьба з порушниками. Окрім цього, для електронних видань існують спеціальні програмно-технічні засоби захисту від копіювання: ключові коди авторизації, приховані «водяні знаки», примусова електронна реєстрація тощо. Проте, як і будь-який інший захист, вони не дають повної гарантії, але перешкоджають незаконному користуванню [4].

Для окреслення перспектив розвитку книговидавничої справи, вкажемо переваги і недоліки друкованих та електронних видань. До проблем електронних видань можна віднести необхідність спеціального пристрою та додатку для зчитування тексту, який, у свою чергу, потребує джерел енергії, що є додатковою проблемою; необхідне підключення до Інтернету для завантаження текстів; має

місце велика напруженість та втома для очей. До недоліків друкованого видання можна віднести необхідність друку накладу, за друківаними книгами треба їхати до магазину або замовляти онлайн-доставку, для них характерна зависока ціна, незручний пошук необхідної інформації; іноді трапляються орфографічні помилки, які неможливо виправити. До переваг електронного видання відносять: доступність, зручність, можливість прослуховувати текст книги, відсутність процедури друку, дешевизна, виявлені помилки можна легко виправити, наявну інформацію можна легко знайти та використовувати для подальшої роботи (копіювання, цитування тощо), можливість читання книги при слабкому освітленні приміщення, використання цифрового варіанта зберігає довкілля.

Що ж робити видавцям, щоб зацікавити потенційних споживачів купувати друковану продукцію? Нами було запропоновано декілька шляхів розв'язання цієї проблеми. По-перше, безперечно створювати цифровий варіант видання, але більш дешевший. По-друге, як приємний бонус, вкладати до книжок різноманітні листівки, закладки з привітаннями, побажаннями для читача тощо. По-третє, проводити гарну маркетингову кампанію, яка б включала презентації книг за участю зірок, відомих авторів, книговидавців. По-четверте, показати усім, що читати — це модно, використовуючи різноманітні соціальні мережі типу «Instagram», «Вконтакте», «Facebook», «YouTube». Як приклад ефективного маркетингового інструменту можемо запропонувати розглянути спеціальний контент на сайті «YouTube» — Booktube. Автори цих каналів — буктьюбери — дають чудовий шанс читацькій аудиторії розповісти про свої улюблені книги та розкритикувати ті, що їм не сподобались. Цікавим є те, що буктьюбери в кінці своєї розповіді передають естафету читання іншим людям, встановлюючи їм певні межі: за скільки ті повинні прочитати дану книгу. Таким чином, завдяки цим новим формам популяризується читання у соціумі загалом.

Висновки. Результати дослідження, проведеного серед студентів, дали змогу зробити висновок, що 56,8 % студентів віддають перевагу читанню друкованих видань, а 43,2 % — електронних. Варто звернути увагу, що більшість опитуваних пояснює це високою ціною на друковану книгу та доступністю, компактністю та й, у більшості випадків, безкоштовністю електронних текстів. Таким чином, хоча електронні книги поступово займають все вагомніше місце у житті

читачів, в майбутньому вони не зможуть повністю замінити друковані. Звичайно, суперництво між паперовими і цифровими виданнями буде існувати, але видавці повинні сприймати його як перспективу до розвитку культури читання. Безперечно, обидва види книг мають свої плюси та мінуси, проте важко точно передбачити майбутнє розвитку книжкового ринку, оскільки не існує точного прогнозу уподобань читацької аудиторії. Популяризація електронних книг повинна стимулювати видавців, авторів, а також бібліотеки до зміни методів роботи і пошуку нових форм забезпечення інформаційних потреб суспільства. Нами було запропоновано шляхи розв'язання даної проблеми. Найбільш вдалимими вважаємо проведення гарної маркетингової кампанії і використання різноманітних соціальних мереж для популяризації читання як модної соціальної активності. Осучаснення функцій, застосування новітніх технологій та способів обслуговування також сприятимуть піднесенню авторитету книги серед користувачів.

ДЖЕРЕЛА

1. Українці стали менше читати [Електронний ресурс] : опитування : ZN.UA. — Режим доступу : http://dt.ua/UKRAINE/ukrayinci-stali-menshe-chitati-opituvannya-172846_.html. — Назва з екрана. — Дата звернення : 16.05.2015.
2. Вишлінський Г. Дослідження читання книжок в Україні [Електронний ресурс] / Г. Вишлінський. — Режим доступу : http://www.gfk.ua/imperia/md/content/gfkukraine/reports/report_gfk_reading_pres.pdf. — Назва з екрана.
3. Читацькі звички українців: соціологічні дослідження останніх років [Електронний ресурс] // Chytomo. — Режим доступу : <http://www.chytomo.com/news/chitacki-zvichki-ukraiinciv-sociologichni-doslidzhennya-ostannix-rokiv>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 09.07.2015.
4. Лисенко В. Особливості електронних видань / В. Лисенко // Друкарство. — 2004. — № 4. — С. 41–43.

УДК 655.42:004.032.6

Падалка Г.В.,

студентка V курсу
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
Київського університету імені Бориса Грінченка

*Науковий керівник:***Воскобойнікова-Гузєва О.В.,**

завідувач кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор наук із соціальних комунікацій, старший
науковий співробітник

МЕДІАПРОЕКТ ЯК ФОРМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ЛІТЕРАТУРНИХ ПРОДУКТІВ

На сьогодні, в період розвитку інформаційного суспільства, все більшої популярності набувають інтернет-магазини. Вони є зручним способом придбання книжкової продукції. Онлайн-покупки — це відповідь на вимоги часу, задоволення потреб сучасних користувачів. При взаємодії книги та нових комунікаційних технологій з'являються абсолютно нові форми представлення книжкової продукції — медіапроекти.

Спільний проект видавництва «Основи», книжкового інтернет-магазину «Yakaboo» та групи компаній «1+1 media» — «#книголав — для тих, хто не уявляє свого життя без книжок!». Місією його є популяризація якісної літератури, пропагування читання та видання найпопулярніших у світі книг українською мовою. Свою діяльність здійснюють через активну рекламу на ТВ (https://www.youtube.com/watch?v=_HAGSfeS44M), створення інтерактивного сайту (knigolove.com.ua) та груп у соціальних мережах (<https://vk.com/knigoloveproject>) [1].

«#книголав» — це пости з інформацією про найулюбленіші книги відомих особистостей, всебічне ознайомлення з літературними новинками сучасних письменників, вподобаннями українців.

Розглянемо детальніше основний інструмент реклами — веб-сайт проекту. Сайт поділений на рубрики: «Вибір #книголава», «Мастріди» (англ. *must read*), «Наші книжки», «Про нас», «Кошик» та «Особистий кабінет». Також міститься розсилка, посилання на групу в Facebook, контакти та блок для надсилання запитань. Мастріди підрозділяються на тематичні та відомих особистостей. Обидва містять анотації видань, зображення обкладинки та особисті враження від прочитаного. Наприклад, розглянемо мастрид Дани Павличко, власника та директора видавництва «Основи»: Умберто Еко, Жан-Клод Кар'єр «Не сподівайтесь позбутися книжок»; Джейн Остін, Сет Грем-Сміт «Гордість і упередження і зомбі»; Лао-Цзи «Дао Де Цзін», Міямото Муасі «Книга п'яти кілець»; Кормак Маккарті «Дорога»; Франсуаза Барб-Галь «Як розмовляти з дітьми про мистецтво?». Обираючи, наприклад, видання «Не сподівайтесь позбутися книжок», відбувається перенаправлення на сайт партнера — чи то книжкового магазину «Yakaboo», чи то «Наш формат».

Цікавим є мастрид від редакції «#книголав». У ньому представлені кращі новинки XXIII Форуму видавців (2016 р.) у м. Львові. Серед видань — Деніел Кіз «Таємнича історія Біллі Міллігана», Лорен Грофф «Долі та фурії», Гіларі Клінтон «Важкі рішення», Рут Веа «У лісі-лісі темному», Бред Стоун «Продається все. Джеф Безос та Ера Amazon», Енн Тайлер «Блакитне мереживо долі», Пол Каланіті «Коли подих стає повітрям» та інші. Отже, проект побудований за принципом онлайн-магазину книг з попереднім їх оглядом та рекомендаційними анотаціями відомих особистостей.

Варто відмітити, що, попри надані контакти та можливість зв'язатися з авторами-розробниками проекту, відсутній зворотний зв'язок з користувачами. Не можемо також відслідкувати кількість користувачів на день, або, принаймні, кількість відвідувачів веб-сайту, а відповідно — рівень популярності сайту. Проте, аналізуючи велику кількість кошовної реклами в ЗМІ, бачимо, що такий інструмент популяризації використовується вдало.

До проекту залучене видавництво «Основи» як важливий партнер, який виготовляє більшу частину запропонованої проектом продукції. Варто зазначити, що видавництво змінило свій вектор розвитку. Це прослідковується, перш за все, в оновленому дизайні сайту, художньому оформленні видань, типології книг, що виходять у світ. Таким чином залучають споживачів, змінюючи концепцію,

адаптуючись до суспільства, інтерпретуючи заново класику як української, так і зарубіжної літератури [2].

Даний проект є новою формою представлення споживачу книги, продаж її через онлайн-магазини. Відмінністю проекту є спосіб представлення видань, психологічний ефект, направлений на майбутнього покупця. Хто б не хотів придбати книгу, яку порадив кумир?

Отже, серед вітчизняних проектів особливу увагу заслуговує «Книголав», метою якого є всебічне ознайомлення з літературними новинками сучасних письменників, вподобаннями відомих українців. Це новий вид промоції із застосуванням медіапростору. На жаль, подібних проектів у період незалежної України не спостерігалось, в чому виявляється неможливість порівняння даного проекту з будь-якими іншими.

Тож, задля суспільного розвитку та промоції читання в Україні з'являються та впроваджуються нові напрями для оперативного та високоякісного задоволення інформаційних потреб користувачів.

ДЖЕРЕЛА

1. #книголав [Електронний ресурс] : для тих, хто не уявляє свого життя без книжок! — Режим доступу : <http://knigolove.com.ua>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 11.09.2016.
2. Основи. Створюємо важливі книжки з 1992 року [Електронний ресурс] / Видавництво «Основи». — Режим доступу : <http://osnovypublishing.com>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 11.09.2016.

УДК 82-1/-9(477)

Піхоцька В.Г.,

*студентка III курсу
спеціальності «Видавнича справа
та редагування»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Поліщук Т.І.,

*викладач кафедри видавничої справи
Київського університету імені Бориса Грінченка*

РИНОК СУЧАСНОЇ БЕЛЕТРИСТИКИ В УКРАЇНІ

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується збільшенням читачів, які звертаються не до друкованих книг, а до електронних. Але новинки літератури знаходять своє вираження все ж таки переважно на папері, формуючи сучасний ринок книги. Звичайно, значний обсяг сучасного книговидавництва складають наукові розробки, монографії, довідники, словники тощо. Але значним є й обсяг художньої літератури, зокрема й белетристики.

Саме белетристика залишається найбільш популярною серед читачів, а отже, і серед авторів художньої літератури. Тому для виявлення напрямів розвитку сучасного книговидавництва важливим стає дослідження ринку белетристики.

Характеризуючи поняття белетристики у сучасній літературознавчій науці, слід відмітити його неоднозначність. Так, у ряді наукових джерел під цим терміном розуміють художню літературу в цілому або лише художню прозу, або ж певний її різновид, позначений гостросюжетністю й настановою на розважальність [1, с. 40]. Зважаючи на це, актуальним є більш детальне дослідження наукових поглядів на цю проблему.

Згідно зі словником іншомовних слів, белетристика в широкому розумінні — художня література, у вузькому — твори художньої прози, призначені для масового читання [2]. Відповідно до словника літературознавчих термінів, белетристика в широкому значенні — твори художньої літератури взагалі, у вузькому — художня проза.

Усе частіше в сучасному літературознавстві белетристика позначає легку, жваву, доступну розповідь про якусь подію чи наукову проблему, відому постать з метою їх популяризації.

Проведене дослідження дає можливість зробити висновок, що белетристика на сьогодні складає близько 7 % всього обсягу книговидавництва в Україні. При цьому, порівняно з 2011 р., ця частка дещо скоротилася (на 2,83 %) у 2012 р.

Актуальним завданням дослідження ринку белетристики в Україні є його структурний мовний аналіз. Це дослідження важливе з різних точок зору:

1) по-перше, воно характеризує письменництво України за мовною приналежністю, тобто скільки авторів пишуть українською, російською, іншими мовами;

2) по-друге, воно показує письменницьку активність національних меншостей, що проживають в Україні;

3) по-третє, воно демонструє проникнення в українську літературу іноземних творів, що оцінюється за обсягами перекладів іноземних творів в Україні.

Наочно мовну та жанрову структуру белетристики на вітчизняному ринку продемонстровано на *рис. 1, 2*.

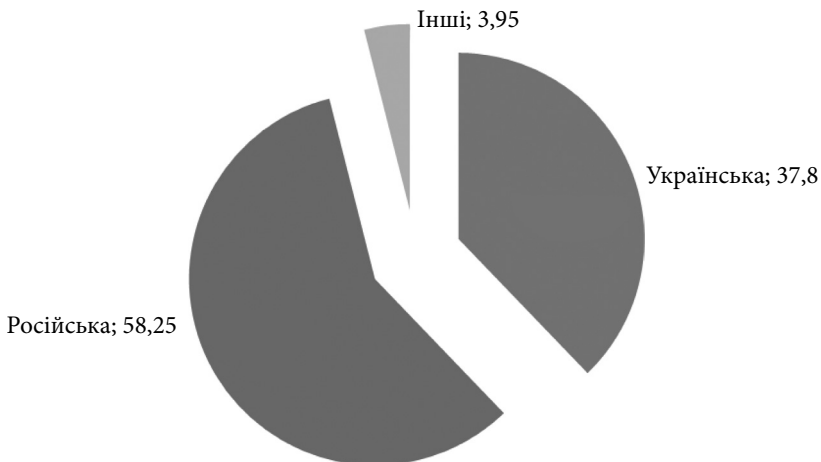

Рис. 1. Мовна структура белетристики в Україні

Дані на *рис. 1* свідчать, що активність російськомовних письменників в жанрах белетристики вища, порівняно з активністю україномовних письменників.

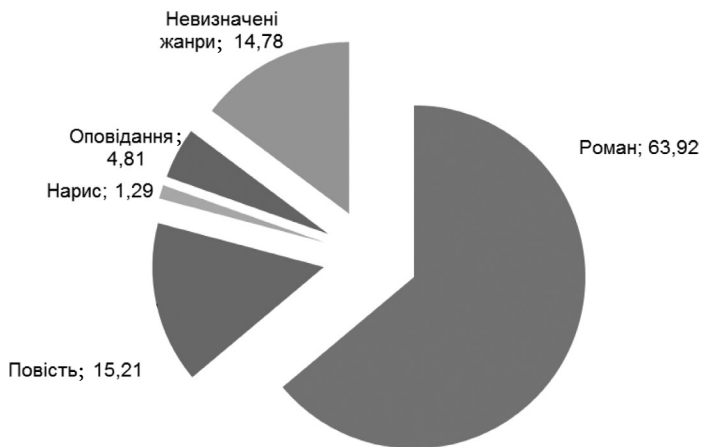

Рис. 2. Жанрова структура ринку белетристики в Україні

Значне переважання романів серед жанрів белетристики пояснюється, перш за все, їх різноманітністю. Так, уже майже традиційними стали такі назви жанрів, як «любовний роман», «пригодницький роман», «кримінальний роман» тощо. Тому й автори белетристики активно використовують ці терміни для жанрової характеристики своїх творів, що відображається в описі цих видань у «Літописі книг» [3].

Проведене дослідження дало змогу встановити, що термін «белетристика» в сучасному літературознавстві найбільш часто асоціюється з масовою літературою. Серед основних ознак белетристики нами виділено наступні: похідний характер, актуальність, популярність (масовість), невисока оригінальність, невисока естетична цінність, комерційна орієнтація, особливості змісту. Белетристика як сучасна масова література знаходить своє вираження в таких жанрах, як детектив, роман (шпигунський, жіночий, авантюрно-історичний, кримінальний), фентезі, фантастика, пригод, трилер, бойовик, вестерн тощо.

Аналіз методів дослідження показав, що для характеристики ринку белетристики найбільш доцільним є застосування методу бібліометрії, заснованому на статистичному аналізі (динамічному, структурному) та кількісних підрахунках.

ДЖЕРЕЛА

1. Філоненко С.О. Масова література в Україні: дискурс / гендер / жанр : монографія / Софія Філоненко. — Донецьк : ЛАНДОН-XXI, 2011. — 432 с.
2. Словopedia [Електронний ресурс] : слов. іншомов. слів. — Режим доступу : <http://slovoopedia.org.ua/36/53393/235154.html>. — Назва з екрана.
3. Книги України у дзеркалі державної бібліографії (за матеріалами державного бібліографічного покажчика «Літопис книг» за 2012 р.) : аналіт. огляд. — Київ, 2013. — 14 с.
4. Белетристика [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енцикл. — Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Белетристика>. — Назва з екрана.

УДК 002.2(492)“15/16”

Рудніцька А.А.,
*студентка IV курсу
спеціальності «Видавнича справа
та редагування»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:
Поліщук Т.І.,
*викладач кафедри видавничої справи
Київського університету імені Бориса Грінченка*

РОЗВИТОК КНИГОДРУКУВАННЯ В НІДЕРЛАНДАХ У XVI–XVII ст.

Актуальність. Однією з держав, що стояли біля витоків історії книговидавничої справи у Європі, були Нідерланди. Голландці й досі пишаються Лауренсом Костером, якому, спираючись на деякі джерела, приписують винайдення книгодрукування приблизно у 1426–1440 рр., тобто навіть раніше, ніж було створено

всесвітньовідомий верстат Гутенберга. Саме тому актуальність дослідження історії видавничої справи в цій державі є досить масштабною, оскільки це питання має значення не лише для конкретної держави, але і для книговидавничої галузі в цілому.

Метою дослідження є ретроспектива історії видавничої справи Нідерландів XVI–XVII ст. та найвідоміших видавничих фірм країни.

Розвиток видавничої справи Нідерландів дослідило чимало науковців, зокрема Л.І. Владіміров, І.Є. Барембаум, М.С. Тимошик та ін. Проте ці дослідження здебільшого є лише частиною підручників і навчальних посібників із загальної історії видавничої справи. Значну увагу проблемі історії книгодрукування в Нідерландах приділив В.С. Овчинніков, який у книзі «Історія книги: еволюція книжкової структури» детально описав хронологію цього питання і основні постаті галузі.

У Нідерландах у першій половині XVI ст. осередком книгодрукування був Антверпен, де діяло багато друкарень. Пізніше друкарство активізувалося і в таких містах, як Брюссель, Девентер і Лейден. На півночі країни книгодрукарська справа розвивалася менш активно. У середині століття на перше місце вийшла книговидавнича фірма в Антверпені, засновником якої був француз Крістоф Плантен. Він почав вивчати палітурну та друкарську справи ще у Франції, але через воєнний стан переїхав до Антверпена і заснував там 1555 р. палітурну майстерню. Пізніше Плантен відкрив друкарню, зайнявся і книготоргівельною справою.

Об'єднавши навколо себе провідних учених, перекладачів і редакторів, Плантен почав свою діяльність, видаючи тільки 4 книги на рік. Через деякий час список виданих ним книг за рік уже налічував 40–50 назв. Фірма Плантенів одержувала великі кредити і користувалася пільгами, наданими іспанським королем Філіпом II. За 34 роки видавничої діяльності фірма здійснила понад 1 600 видань багатьма мовами світу: наукова література, твори античних класиків, теологічна література, кишенькові видання для читання в побуті, навчальна література, рекламні каталоги й багато інших видань. Різноманітна друкована продукція, виходячи багатотисячними тиражами, швидко поширювалася серед читачів європейських країн. В Антверпенській друкарні було задіяно 25 друкарських верстатів, які обслуговували 150 робітників. Наприкінці століття фірма

Плантенів стала найпотужнішим книговидавничим підприємством у Європі з філіями в багатьох країнах. Секрет успіху фірми пояснювався не тільки тим, що фірма займалася ретельним відбором авторів і науковою обробкою й редагуванням текстів, а й тим, що Плантен не рахувався з матеріальними витратами на виконання мідьоритних ілюстрацій (він мав необмежений кредит), щоб видати гарно оформлене видання. До того ж, він мав можливість широко рекламувати свої книги і диктувати цінову політику на ринку, перемагаючи конкурентів. Плантени залучали провідних художників і граверів до виготовлення чисельних ілюстрацій, титульних аркушів, орнаментальних обрамлень, ініціалів; започаткували фронтисписи — вихідні аркуші з гравійованими на міді зображеннями алегоричного характеру, пов'язаними з загальним змістом видання. Завдяки цим майстерно виконаним фронтисписам читачі впізнавали видання Плантенів. Практику Крістофа Плантена продовжували його спадкоємці. Наприклад, у першій половині XVII ст. для плантенівських видань виконували чудові гравюри на міді за малюнками великого фламандського художника Пітера Пауля Рубенса, які належать до шедеврів образотворчого мистецтва стилю бароко.

У XVI–XVII ст. не менш знаменитою за фірму Плантенів була книговидавнича компанія Ельзевірів. Її засновник Лодовейк Ельзевір деякий час працював у палітурній майстерні Плантенів. Почавши свою кар'єру з книготоргових операцій у Лейдені, йому досить швидко вдалося досягнути величезних успіхів: оптова торгівля книгами та практика книжкових аукціонів принесли Ельзевіру значні прибутки. Він придбав друкарню і з 1581 р. розпочав власну книговидавничу діяльність. По смерті залишив синам та внукам значну економічну базу — великий капітал, солідну друкарню в Лейдені та престижні видавничі підприємства. Після об'єднання цих підприємств 1625 р. розпочався небувалий розквіт фірми Ельзевірів.

Найбільшого розквіту фірма Ельзевірів набула у другій половині XVII ст., коли були відкриті книговидавничі відділення в Амстердамі й численні представництва у великих містах Європи. Фірма видала дуже багато книг, але дати об'єктивний перелік усіх цих видань неможливо, оскільки фірма протягом свого існування постійно практикувала скуповування чужих дешевих видань, замінюючи вихідний аркуш новим — з ельзевірівським видавничим знаком — і продаючи ці видання за більш вигідними цінами.

Науковці вважають, що за роки свого існування фірма Ельзевірів видала приблизно 2 200 книг, а також близько 5 000 дисертацій і тез для професорів Лейденського університету. Таємниця успіху книговидавничої фірми Ельзевірів полягала в тому, що фірма йшла нога в ногу з вимогами часу. XVII ст. — це період значного культурного розквіту в Європі: у багатьох містах засновують університети, коледжі, різноманітні школи, швидко зростає кількість освічених людей не лише серед заможних і середніх прошарків суспільства, але й серед простого народу. У цих умовах книга почала користуватися широким попитом. Читача цікавили не зовнішній вигляд видання (хоча цей фактор також впливав на популярність книги, а Ельзевіри його вміло використовували), а перш за все зміст, висока наукова інформативність і доступна ціна книги. Ельзевіри йшли назустріч об'єктивним потребам ринку — робили книгу значно дешевшою.

Крім цього, не шкодуючи коштів, фірма залучала багатьох відомих перекладачів і наукових редакторів для роботи над текстами своїх видань. Провідні науковці й літератори вважали за честь друкувати свої твори на підприємствах Ельзевірів, а фірма, у свою чергу, пишалася тим, що «відкрила» таких авторів, як Г. Галілей, Ф. Рабле, Ж. Кальвін, Ф. Бекон, Р. Декарт, П. Гассенді, Б. Паскаль, Дж. Мільтон, Н. Мальбранш, Ж.-Б. Расін, П. Корнель, Ж. Мольєр.

Розвиток видавничої справи у Нідерландах протягом XVI–XVII ст. був тісно пов'язаний із загальноєвропейською історією і тенденціями у цій галузі та мистецтві в цілому. Тому ми розглядаємо Нідерланди на тлі книгодрукування Європи, говоримо про вплив цієї країни на історію видавничої справи, оскільки державі вдалося зробити вагомий внесок у цю царину. Відповідно, видавнича справа Нідерландів є важливим періодом у розвитку світового книгодрукування.

ДЖЕРЕЛА

1. Владимиров Л.И. Всеобщая история книги / Л.И. Владимиров. — Москва : Книга, 1988. — 310 с.
2. Ковальчук Г.І. Рукописні книги та стародруки : навч. посіб. / Г.І. Ковальчук ; Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського. — Київ, 2011. — 100 с.
3. Люблинский В.С. Подвиг Гутенберга / В.С. Люблинский // Книга в истории человеческого общества. — Москва, 1972. — С. 62–84.

4. Овчінніков В.С. Історія книги: еволюція книжкової структури : навч. посіб. / В.С. Овчінніков. — Львів : Світ, 2005. — 420 с.
5. Шомракова И.А. Всеобщая история книги / И.А. Шомракова, И.Е. Баренбаум. — Санкт-Петербург : Профессия, 2005. — 87 с.

УДК [02+655]:006.03

Сопік Б.П.,

*студентка IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка*

Науковий керівник:

Макарова М.В.,

*доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат культурології*

АНАЛІЗ СТАНДАРТИЗАЦІЇ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ, БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ

Забезпечення будь-якої діяльності нормативними документами, стандартами, що регулюють та регламентують термінологічну базу, виробничі процеси, операції, дії, є необхідним, оскільки це уніфікує, спрощує та пришвидшує реалізацію роботи. Важливо, щоб сукупність стандартів не була сталою, а розвивалась у відповідності до міжнародних, технічних, технологічних змін тощо.

У стандартах з інформаційної, бібліотечної та видавничої справи є недоліки, що були досліджені якісно та кількісно. Об'єктом для аналізу став перелік стандартів, складений Науковою бібліотекою ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка, який налічує 270 стандартів [1].

Під час якісного аналізу масиву стандартів було виявлено основні недоліки у їх розробці та впровадженні:

Таблиця 1

Аналіз стандартів за видами

Назва	Кількість	Частка, %
ДСТУ	109	41,4
ДСТУ ГОСТ	25	9,5
ДСТУ ГОСТ ИСО	1	0,4
ДСТУ ISO	48	18,3
ДСТУ ISO/IEC	37	14,1
ГОСТ	32	12,2
ГСТУ	8	3,0
РСТ	3	1,1
Всього	263	100,0

— відсутність комплексного підходу при групуванні НТД, який полягає в тому, що стандарти як документи повинні належати до певних комплексів;

— відсутність апробації проектів у провідних установах, що мають відношення до тієї чи іншої галузі;

— відсутність узгодження деяких стандартів, що діють у країні між собою;

— відсутність узгодження деяких стандартів з міжнародними та міждержавними стандартами та стандартами інших країн, коли у цьому є нагальна потреба. Наприклад, в Україні діє ще старий стандарт щодо скорочення слів російською мовою ГОСТ 7.12–93, коли у Росії діє новий стандарт ГОСТ Р 7.0.12–2011, це можна пояснити тим, що Російська Федерація не пропонувала новий стандарт як міждержавний, а також переговори щодо цього унеможливаються через конфлікт між державами, але це суттєво ускладнює можливість приведення інформації в уніфікований міжнародний формат;

Таблиця 2

Аналіз стандартів за роками прийняття та надання чинності

Період	Кількість	Частка, %
До 1995 р.	51	18,9
1995–2000 рр.	52	19,3
2001–2005 рр.	58	21,5
2006–2010 рр.	73	27,0
2011–2013 рр.	16	5,9
2014–2016 рр.	20	7,4
Всього	270	100,0

— формальний підхід при проведенні робіт із сумісності національних і міжнародних стандартів, який зводиться до повного та дослівного перекладу змісту, що не враховує національних особливостей мови;

— відсутність креативного підходу та оригінальності у розроблених стандартах.

Кількісний аналіз здійснювався за видовою приналежністю стандартів, за періодом введення у дію, а також комплексно.

Аналіз масиву стандартів за видами (*табл. 1*) дає змогу визначити відсоткове співвідношення розроблених та запозичених документів. У аналізі за цим критерієм вилучено з розгляду 7 документів: інші стандарти, рекомендації, керівні документи.

Дані *табл. 1* показують, що за кількісним показником ДСТУ більше, але у абстрагованому розгляді частка цих документів не перевищує половини діючих.

Аналіз стандартів (враховано всі документи з переліку) за роками прийняття та надання чинності наведено у *табл. 2*.

Результати даних *табл. 2* свідчать, що система стандартизації потребує кардинального оновлення.

Зведений аналіз результатів, наведених у двох попередніх таблицях, узагальнено в *табл. 3*.

Таблиця 3

Зведений аналіз стандартів

Період	Назва	Кількість	Частка, %
До 1995 р.	ДСТУ	26	9,6
	ДСТУ ГОСТ	0	-
	ДСТУ ГОСТ ИСО	0	-
	ДСТУ ISO	0	-
	ДСТУ ISO/IEC	0	-
	ГОСТ	21	7,8
	ГСТУ	0	-
	РСТ	3	1,1
	КНД	1	0,4
	Р	0	-
	Інші	0	-
1995–2000 рр.	ДСТУ	37	13,7
	ДСТУ ГОСТ	0	-
	ДСТУ ГОСТ ИСО	0	-
	ДСТУ ISO	2	0,7
	ДСТУ ISO/IEC	0	-
	ГОСТ	9	3,3
	ГСТУ	3	1,1
	РСТ	0	-
	КНД	0	-
	Р	1	0,4
	Інші	0	-

Продовження табл. 3

Період	Назва	Кількість	Частка, %
2001–2005 рр.	ДСТУ	13	4,8
	ДСТУ ГОСТ	11	4,1
	ДСТУ ГОСТ ИСО	1	0,4
	ДСТУ ISO	11	4,1
	ДСТУ ISO/IEC	13	4,8
	ГОСТ	2	0,7
	ГСТУ	5	1,9
	РСТ	0	-
	КНД	0	-
	Р	0	-
Інші	2	0,7	
2006–2010 рр.	ДСТУ	18	6,7
	ДСТУ ГОСТ	12	4,4
	ДСТУ ГОСТ ИСО	0	-
	ДСТУ ISO	24	8,9
	ДСТУ ISO/IEC	16	5,9
	ГОСТ	0	-
	ГСТУ	0	-
	РСТ	0	-
	КНД	0	-
	Р	0	-
Інші	3	1,1	

Закінчення табл. 3

Період	Назва	Кількість	Частка, %
2011–2013 рр.	ДСТУ	7	2,6
	ДСТУ ГОСТ	0	-
	ДСТУ ГОСТ ИСО	0	-
	ДСТУ ISO	8	3,0
	ДСТУ ISO/IEC	1	0,4
	ГОСТ	0	-
	ГСТУ	0	-
	РСТ	0	-
	Інші	0	-
2014–016 рр.	ДСТУ	8	3,0
	ДСТУ ГОСТ	2	0,7
	ДСТУ ГОСТ ИСО	0	-
	ДСТУ ISO	3	1,1
	ДСТУ ISO/IEC	7	2,6
	ГОСТ	0	-
	ГСТУ	0	-
	РСТ	0	-
	Інші	0	-
	Всього	270	100,0

Дані табл. 3 показують, що до 2000 р. Україна не розробляла власних стандартів для галузей, що нас цікавлять, а лише користувалась спадщиною Радянського Союзу та запозичувала у Російської Федерації стандарти, що розроблялися її спеціалістами. Протягом

2000–2005 рр. прослідковується бурхлива діяльність у розробці власних та впровадженні міжнародних та міждержавних стандартів. У період з 2006 по 2010 рр. продовжують активно розробляти державні та впроваджувати запозичені стандарти. Єдине, що засмучує, — якість, оскільки більшість запозичених стандартів має лише передмову та вступ українською мовою. Після 2010 р. ці тенденції згасають.

Статистичні показники підтверджують застарілість діючих стандартів, а також свідчать про кризову ситуацію розробки власне державних стандартів України, оскільки більшість з діючих — це запозичені стандарти або недосконалі їх переклади.

ДЖЕРЕЛА

1. Стандарти з інформації, бібліографії, бібліотечної та видавничої справи [Електронний ресурс] / Наук. б-ка ім. М. Максимовича. — Режим доступу : <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/about/dstu.html>. — Назва з екрана. — Дата звернення : 26.05.2016.

УДК 002.1

Трохимчук К.Ф.,

*студентка IV курсу
спеціальності «Інформаційна, бібліотечна
та архівна справа»
Білоцерківського інституту економіки
та управління Університету «Україна»*

Науковий керівник:

Товт І.С.,

*доцент кафедри інформаційної, бібліотечної
та архівної справи
Білоцерківського інституту економіки
та управління
Університету «Україна»,
кандидат історичних наук, доцент*

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОКУМЕНТНИХ ПОТОКІВ ТА МАСИВІВ У СИСТЕМІ ДОКУМЕНТНИХ КОМУНІКАЦІЙ

В основі сучасної інформаційної революції лежать гносеологічно, історично, соціально детерміновані комунікативні процеси. Функціонування документальних комунікацій передбачає постійний рух документів по комунікаційним каналам від комуніканта до реципієнта. Рух документів у процесі їх виробництва, поширення та використання у суспільстві створює документний потік.

Документний потік — це сукупність розподілених у часі і просторі документів, які рухаються по комунікаційним каналам від створювачів та виробників до користувачів. За А.В. Соколовим, канал — це абстрактний шлях, по якому рухаються документи. Він забезпечує розповсюдження документів у суспільстві, надає можливість доступу до них користувачам. У вітчизняній документознавчій науці вагомий теоретичний внесок в осмислення сутності і структури документних потоків та масивів здійснено А.А. Соляник.

За своїми функціональними характеристиками документний потік виконує функцію руху документів у суспільстві, забезпечує можливість їх розповсюдження, поповнення та оновлення

документних масивів, а функція документного масиву — акумулювання, впорядкування документів, забезпечення можливості їх зберігання та використання споживачами. Потік та масив відрізняються, переважно, за формою їх існування: потоку притаманна динаміка, масиву — відносна статика.

Зовнішнє середовище, що впливає на документні потоки та масиви як систему, безпосередньо або опосередковано виявляє себе через такі основні фактори: економічний, політико-правовий, науково-технічний, соціокультурний, демографічний, природничо-екологічний.

За напрямом розрізняють прямі й зворотні зв'язки. Документний потік та масив виникають у процесі встановлення прямих та зворотних зв'язків між створювачами та користувачами документів.

Спільні ознаки документних потоків та масивів: доцільність функціонування документних потоків та масивів, спрямованість їх формування на досягнення кінцевої мети, на забезпечення функціонування документних комунікацій, управління, обмін документованою інформацією; постійне відтворення документних потоків та масивів у процесі соціально-комунікаційної діяльності; множинність документів, з яких складається документний потік та масив.

Відмінними ознаками потоку, що відрізняють його від масиву, є: невпорядкованість документів у потоці, який не пристосований для безпосереднього використання в ньому інформаційної складової документів споживачами; динамічність як спосіб існування потоку.

Функції документних потоків та масивів — це реалізація їх властивостей у процесі функціонування документних комунікацій. Основними функціями документних потоків та масивів є: інформативна, комунікаційна, акумулятивна, соціально-орієнтувальна, управлінська, утилітарна.

Отже, документні потоки, масиви та фонди утворюють документні ресурси. Документні ресурси забезпечують збір, обробку, зберігання, пошук та використання документованої інформації, тому є найважливішим видом ресурсів поряд із матеріальними та енергетичними. Документні ресурси поповнюються зовнішнім документним потоком, що виникає завдяки створенню та розповсюдженню документів.

Документні потоки і масиви відокремлюються в самостійні явища системи документних комунікацій завдяки наявності власних ознак та властивостей. З появою нових наукових напрямів, носіїв, засобів документування інформації та інших інновацій, що відбуваються в інфосфері, структура документного потоку та масиву змінюється.

Стеження за змінами структури документного потоку та масиву дозволяє прогнозувати закономірності розвитку документних комунікацій суспільства, здійснювати науково обґрунтоване управління документними системами.

ДЖЕРЕЛА

1. Саввіна Л.І. Комунікація як чинник розвитку суспільства : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / Саввіна Л.І. ; Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. — Одеса, 2004. — 185 с.
2. Швецова-Водка Г.М. Документознавство : навч. посіб. / Г.М. Швецова-Водка. — Київ : Знання, 2007. — 398 с.

УДК 341.231:002.61(4)

Хоменко Г.Ю.,

студентка IV курсу
спеціальності «Книгознавство,
бібліотекознавство і бібліографія»
Київського університету імені Бориса Грінченка

*Науковий керівник:***Прокопенко Л.С.,**

доцент кафедри бібліотекознавства
та інформології
Київського університету імені Бориса Грінченка,
кандидат історичних наук, доцент

КУЛЬТУРНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ЦЕНТРИ ПРИ ПОСОЛЬСТВАХ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД

На сучасному етапі долучення України до європейського інтеграційного процесу постає питання необхідності активізації міжнародного співробітництва, що має на меті покращення політичного становища української держави та налагодження взаємовигідних відносин з іншими державами [6]. Серед пошуку нових каналів ефективної комунікації у світовому інформаційному просторі практичного значення набуває й активізація інформаційної діяльності України за кордоном як на рівні державних органів, так і на рівні практики окремих закладів і установ [5, с. 36].

Культурна присутність країни всередині іншої культури створює унікальні можливості, форуми і платформи для взаємодії між людьми різних країн, тим самим закладаючи основу для дружніх і міцних соціально-економічних зв'язків між громадянами й урядами [7, с. 94].

Метою даного дослідження є вивчення досвіду і напрямів діяльності культурно-інформаційних центрів посольств європейських держав щодо просування позитивного іміджу своєї країни в Україні.

Сучасна політична практика зарубіжних держав засвідчила ефективність такого інструменту формування громадської думки

за кордоном, як діяльність різноманітних державних та недержавних організацій гуманітарного профілю (у т. ч. культурних товариств, спілок, фондів, аналітичних центрів, інших національних організацій некомерційного сектору та їхніх філій). Серед найбільш успішних проектів можна виділити: *Агентство США з міжнародного розвитку* (United States Agency for International Development), *Британську Раду* (British Council), *Гете-Інститут* (Goethe-Institut), *Французький Інститут* (Institut Français), *Польський Інститут* (Polski Instytut Sztuki Filmowej) та ін. [2].

Щодо механізмів реалізації культурної дипломатії, то для більшості європейських країн вони прості і прагматичні та охоплюють такі напрями:

- поширення власної мови та сприяння її вивченню закордоном (Іспанія — Інститут Сервантеса, Франція — «Альянс Франсез», Німеччина — Гете-Інститут, США — Офіс Фулбрайта тощо);
- популяризація культурного надбання (виставки, фестивалі, карнавали, різного роду літературні, кіно-, музичні премії тощо);
- пропаганда різноманітних за сферами і масштабами досягнень країн (ЗМІ, кінематограф, спорт тощо);
- навіювання цінностей політичної культури («демократія», «права людини», «громадянське суспільство», «загальносвітові цінності»);
- демонстрація привабливого способу життя («Американська мрія») та багато інших [4, с. 51].

Практика створення різноманітних установ та організацій, у тому числі і бібліотек, у складі культурно-інформаційних структур при дипломатичних установах не є новою у світовому контексті. Яскравим прикладом організації такої діяльності за межами власної країни є Британська Рада (Велика Британія) та Гете-Інститут (Німеччина), культурно-інформаційні центри яких сьогодні проводять активну культурно-інформаційну діяльність на теренах української держави.

Так, Британська Рада, німіністерський департамент уряду Великої Британії, що займається поширенням британської культури за межами держави, ґрунтує свою діяльність на принципі опосередкованого контролю, коли міжкультурне співробітництво фінансується цілковито або частково урядом. Специфікою Ради є орієнтація її діяльності не лише на культурні функції, але і політична робота (часом прикордонна з агентами спецслужб тощо) [4, с. 50–51].

На принципово інших засадах ґрунтується німецька організація Гете-Інститут. Її організаційна модель полягає, з одного боку, в певному контролі з боку держави та частковій централізації міжнародної культурної діяльності, а з іншого — у дистанціюванні від влади, характерному для федеративного державного устрою Німеччини [4, с. 51]. Гете-Інститут, у свою чергу, звітує про проведену роботу та її результати, а також регулярно проводить наради з Міністерством закордонних справ. Для виконання покладених на організацію завдань Гете-Інститут підтримує мережу культурних інститутів або філій по усьому світу [3, с. 120], у тому числі і в Україні.

Гете-Інститут в Україні поставив перед собою такі завдання:

- виступати посередником та співучасником у німецько-українському діалозі у культурній та освітній сферах;
- сприяти зростанню й підтримці інтересу до Німеччини;
- надавати інформацію про Німеччину;
- сприяти вивченню німецької мови в Україні;
- підтримувати діалог між Європою та східноєвропейськими культурами [1].

У цілому діяльність культурно-інформаційних центрів у сфері підтримки власної мови і популяризації культурних надбань слід визнати успішною. У всьому світі щорічно проводяться тисячі заходів у галузі культури за участю різноманітних культурних організацій, які співпрацюють з посольствами своїх країн у межах іншої держави, налагоджуючи міжнародну співпрацю з населенням країни перебування.

Значущою складовою роботи культурно-інформаційних центрів є масштабне співробітництво з іншими організаціями: університетами, бібліотеками, культурними центрами, компаніями, посольствами.

Роль культури в міжнародній дипломатії постійно зростає. Вона стає важливою й актуальною в міждержавних відносинах, уможлиблює діалог культур, робить величезний внесок у процеси збереження миру та запобігання можливим конфліктам між культурами різних країн та народів, що повинні співіснувати і не піддаватися знищенню.

Українським культурним центрам необхідно шукати спонсорів як серед українських, так і серед іноземних компаній і організацій, а також однодумців, які будуть зацікавлені у спільному проведенні

семінарів, фестивалів, виставок, дискусій та налагодженні міжнародного співробітництва у закордонних країнах.

Таким чином, діяльність культурно-інформаційних установ при посольствах України може стати дієвим механізмом залучення українців до європейського інтеграційного процесу, промоції української культури та держави за кордоном, а вивчення європейського досвіду допоможе досконало проаналізувати механізми впливу європейських інформаційних установ на співпрацю з населенням країни перебування.

ДЖЕРЕЛА

1. Goethe-Institut Ukraine [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/index.html>. — Мова укр. — Назва з екрана. — Дата звернення : 21.08.2016.
2. Зубченко С.О. Гуманітарна політика як мультиплікатор соціального капіталу Української Держави : аналіт. записка [Електронний ресурс] / С.О. Зубченко ; Нац. ін-т стратег. дослідж. при Президентові України. — Київ, 2012. — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/900/>. — Мова укр. — Назва з екрана. — Дата звернення : 21.07.2016.
3. Ланьшина Т.А. «Мягкая сила» Гете-Институт / Т.А. Ланьшина // Вестник международных организаций: образование, наука, новая экономика. — 2015. — Т. 10, № 1. — С. 28–58.
4. Подасенко Ю.Л. Європейський досвід реалізації культурної дипломатії: специфіка та перспективи подальшого розвитку / Ю.Л. Подасенко // Наук. пр. [Чорноморського держ. ун-ту ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія: Політологія. — 2014. — Т. 230, вип. 218. — С. 48–53.
5. Прокопенко Л. Веб-сайти посольств України як засіб презентації держави у світовому інформаційному просторі / Л. Прокопенко, К. Кучеренко // Вісн. Кн. палати. — 2010. — № 10. — С. 36–44.
6. Хоменко Г. Завдання бібліотеки культурно-інформаційного центру посольства України як соціального інституту / Г. Хоменко // Студії з філології та журналістики : зб. наук. пр. / редкол. : В.В. Барчан, Л.О. Белей, Н.Ф. Венжинович (відп. ред.) [та ін.]. — Ужгород, 2016. — Вип. 4. — С. 404–407.
7. Шамборовський Г. Завдання і можливості культурної дипломатії у розвитку сучасної держави та інститутів громадянського суспільства в Україні (програмний документ) / Г. Шамборовський, Н. Мусієнко // Агора. — [Київ, 2016]. — Вип. 14 : Музеї та культурна дипломатія. — С. 91–100.

АВТОРИ ПУБЛІКАЦІЙ

- Бережна Ксенія Сергіївна** — аспірантка, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство», Харківська державна академія культури.
- Боклан Марія Григорівна** — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.
- Бондар В'ячеслав Сергійович** — студент IV курсу, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна».
- Брень Юлія Василівна** — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.
- Гіренко Ганна Сергіївна** — студентка IV курсу, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна».
- Дворник Анна Петрівна** — студентка V курсу, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Київський університет імені Бориса Грінченка.
- Деревець Юлія Миколаївна** — студентка V курсу, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Київський університет імені Бориса Грінченка.
- Дрюцька Ірина Анатоліївна** — студентка III курсу, спеціальність «Бібліотечна справа», Комунальний заклад «Мелітопольське училище культури» Запорізької обласної ради.
- Дутчак Ілона Володимирівна** — студентка IV курсу, спеціальність «Видавнича справа та редагування», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Жученя Катерина Святославівна — студентка II курсу, спеціальність «Менеджмент організацій і адміністрування», Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Івченко Анастасія Федорівна — студентка III курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Ковалець Юрій Станіславович — студент III курсу, спеціальність «Телекомунікації», Державний університет телекомунікацій (м. Київ).

Коломієць Альона Юрївна — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Колоскова Галина Валеріївна — студентка V курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Харківська державна академія культури.

Котелюх Іванна Ігорівна — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Левак Анастасія Вікторівна — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Литвин Анастасія Володимирівна — студентка III курсу, спеціальність «Видавнича справа та редагування», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Литвинова Анастасія Володимирівна — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Ломачинський Богдан Геннадійович — студент IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Мальцева Ольга Андріївна — студентка III курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Матвійчук Оксана Євгенівна — доцент кафедри методики суспільно-гуманітарної освіти та виховання Інституту

післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Маційчук Олександр Геннадійович — студент III курсу, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна».

Миґашко Юлія Вікторівна — студентка V курсу, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Науменко Олександра Павлівна — студентка IV курсу, спеціальність «Менеджмент організацій і адміністрування», Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Падалка Ганна Вадимівна — студентка V курсу, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Пелешенко Марія Леонідівна — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Піхоцька Вікторія Григорівна — студентка III курсу, спеціальність «Видавнича справа та редагування», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Рудніцька Анастасія Андріївна — студентка IV курсу, спеціальність «Видавнича справа та редагування», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Савчук Ірина Іванівна — студентка V курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Рівненський державний гуманітарний університет.

Світла Наталія Олександрівна — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Сопік Богдана Петрівна — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

Терлецька Олеся Олександрівна — студентка II курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

- Ткачук Ольга Олегівна** — студентка III курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.
- Трохимчук Катерина Федорівна** — студентка IV курсу, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна».
- Хоменко Ганна Юрійівна** — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.
- Христюк Юлія Олегівна** — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Рівненський державний гуманітарний університет.
- Цюра Маргарита Анатоліївна** — студентка V курсу, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Київський університет імені Бориса Грінченка.
- Чаюн Юлія Сергіївна** — студентка III курсу, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна».
- Черноскутова Марта Сергіївна** — студентка III курсу, спеціальність «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа», Білоцерківський інститут економіки та управління Університету «Україна».
- Шумило Юлія Олександрівна** — студентка II курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.
- Щербанюк Валерія Ігорівна** — студентка III курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.
- Щиглинська Мирослава Михайлівна** — студентка II курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.
- Явдошина Ірина Анатоліївна** — студентка IV курсу, спеціальність «Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія», Київський університет імені Бориса Грінченка.

НАУКОВІ КЕРІВНИКИ

Воскобойнікова-Гузева Олена Вікторівна — завідувач кафедри бібліотекознавства та інформології Київського університету імені Бориса Грінченка, член президії Української бібліотечної асоціації, доктор наук із соціальних комунікацій, старший науковий співробітник.

Давидова Ірина Олександрівна — завідувач кафедри бібліотекознавства та соціальних комунікацій Харківської державної академії культури, доктор наук із соціальних комунікацій, професор.

Кияниця Євгенія Олегівна — старший викладач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Київського університету імені Бориса Грінченка.

Кобелев Олексій Миколайович — професор кафедри бібліотекознавства та соціальних комунікацій Харківської державної академії культури, доктор наук із соціальних комунікацій, професор.

Макарова Марія Володимирівна — доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат культурології.

Масімова Лариса Гагівна — завідувач кафедри видавничої справи Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент.

Мілясевич Ірина Володимирівна — професор кафедри документальних комунікацій і бібліотечної справи Рівненського державного гуманітарного університету, кандидат педагогічних наук, доцент.

- Поліщук Тетяна Ігорівна** — викладач кафедри видавничої справи Київського університету імені Бориса Грінченка.
- Прокопенко Лілія Сергіївна** — доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат історичних наук, доцент.
- Романченко Інна Григорівна** — доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат історичних наук.
- Сошинська Вікторія Євгенівна** — доцент кафедри бібліотекознавства та інформології Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат наук із соціальних комунікацій.
- Сошинська Ярослава Євгенівна** — доцент кафедри організації видавничої справи, поліграфії та книгорозповсюдження Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», виконавчий директор Української бібліотечної асоціації, кандидат історичних наук, доцент.
- Товт Ірина Семенівна** — доцент кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи Білоцерківського інституту економіки та управління Університету «Україна», кандидат історичних наук, доцент.
- Туріна Юлія Віталіївна** — викладач вищої категорії Комунального закладу «Мелітопольське училище культури» Запорізької обласної ради.
- Швецова Галина Миколаївна** — професор кафедри документальних комунікацій і бібліотечної справи Рівненського державного гуманітарного університету, доктор історичних наук, професор.

ЗМІСТ

Воскобойнікова-Гузєва О.В.	
ВСТУПНЕ СЛОВО	3
Бояринова О.Є.	
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО	5
РОЗДІЛ І . БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО І БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВО	6
Бережна К.С.	
ОПТИМІЗАЦІЯ МЕРЕЖІ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	6
Брень Ю.В.	
PRODUCT PLACEMENT У БІБЛІОТЕЦІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, ВІТЧИЗНЯНІ ПЕРСПЕКТИВИ	9
Гіренко Г.С.	
ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОТЕКИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	13
Дворник А.П.	
ДОСВІД ПОЛЬЩІ В ОБСЛУГОВУВАННІ КОРИСТУВАЧІВ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ	15
Дрюцька І.А.	
ГРАНТИ ЯК ДОДАТКОВІ РЕСУРСИ У РОЗВИТКУ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ ЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ БІБЛІОТЕЧНОЇ СИСТЕМИ	19
Івченко А.Ф.	
ВЕБ-САЙТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ПОЛЬЩІ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСТУПУ ДО МІЖНАРОДНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ	23
Колоскова Г.В.	
ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ПРОСУВАННЯ БІБЛІОТЕКИ В ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ	28

Котелюх І.І.

- SMM (SOCIAL MEDIA MARKETING) ЯК ІНСТРУМЕНТ
ПРОМОЦІЇ БІБЛІОТЕК (НА ПРИКЛАДІ БІБЛІОТЕКИ
ГАРВАРДСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ) 33

Литвинова А.В.

- НОВІ ПІДХОДИ ДО БІБЛІОТЕЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МОЛОДІ:
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД 36

Ломачинський Б.Г.

- ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА БІБЛІОТЕЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ 42

Матвійчук О.Є.

- МЕДІАОСВІТА ТА МЕДІАГРАМОТНІСТЬ
ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ РОБОТИ СУЧАСНИХ БІБЛІОТЕК 47

Маційчук О.Г.

- БІБЛІОТЕКА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ 51

Пелешенко М.Л.

- БІБЛІОТЕКА — СОЦІОКУЛЬТУРНА ІНСТИТУЦІЯ
ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ДЕРЖАВИ 53

Савчук І.І.

- ВЕБ-САЙТ ПУБЛІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ ЯК СКЛАДОВА БІБЛІОГРАФІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОТРЕБ ЇЇ ЧИТАЧІВ 57

Світла Н.О.

- СОЦІОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК ДЛЯ ДІТЕЙ
ЯК ФОРМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ДИТЯЧОГО ЧИТАННЯ В УКРАЇНІ ... 61

Сопік Б.П.

- ПРЯМА РЕКЛАМА ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ ІНСТРУМЕНТІВ
ПРОСУВАННЯ БІБЛІОТЕЧНИХ ПОСЛУГ 64

Терлецька О.О.

- ПРИНЦИП ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ
ВІДНОСНО ЦИФРОВОЇ БІБЛІОТЕКИ 67

Ткачук О.О.

- АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ
В СУЧАСНІЙ БІБЛІОТЕЦІ 72

Христюк Ю.О.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ В ДОВІДКОВО-БІБЛІОГРАФІЧНОМУ ОБСЛУГОВУВАННІ КОРИСТУВАЧІВ	75
---	----

Цюра М.А.

БІБЛІОТЕРАПІЯ ЯК ОСНОВА СОЦІОПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ УЧАСНИКІВ АТО В УКРАЇНІ	79
---	----

Чаюк Ю.С.

БІБЛІОТЕКИ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	84
--	----

Чернокутова М.С.

ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ ФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ	87
--	----

Шумило Ю.О.

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ — СУЧАСНИЙ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЦЕНТР	90
--	----

Щербанюк В.І.

МУЛЬТИМЕДІЙНА МОБІЛЬНА БІБЛІОТЕКА ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ОБСЛУГОВУВАННЯ КОРИСТУВАЧІВ	93
---	----

Щиглинська М.М.

«НАУКОМЕТРІЯ», «БІБЛІОМЕТРІЯ»: ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	98
--	----

Явдошина І.А.

НАУКОМЕТРІЯ І БІБЛІОМЕТРІЯ ЯК НАПРЯМИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	101
--	-----

РОЗДІЛ II. КНИГОЗНАВСТВО, ВИДАВНИЧА СПРАВА

І КНИГОРОЗПОВСЮДЖЕННЯ	105
------------------------------------	------------

Боклан М.Г.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОБСЛУГОВУВАННЯ ПОКУПЦІВ У КНИГОТОРГІВЛІ	105
---	-----

Бондар В.С.

ОСНОВНІ ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОГО ДІЛОВОДСТВА ...	109
---	-----

Деревець Ю.М.

- МАРКЕТИНГОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КНИЖКОВОГО
МАГАЗИНУ «ПІЗНАВАЛЬНИЙ СВІТ» 112

Дутчак І.В.

- РОЛЬ РЕДАКТОРА У ДОТРИМАННІ
ЖУРНАЛІСТСЬКИХ СТАНДАРТІВ 116

Жученя К.С.

- АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗБУТУ І МАРКЕТИНГУ
КНИЖКОВОЇ ПРОДУКЦІЇ 119

Коломієць А.Ю.

- РОЗВИТОК КНИГОЗНАВСТВА В УКРАЇНІ У 20–30-ті рр. ХХ ст. 124

Левак А.В.

- КНИГА ТРАДИЦІЙНА ТА ЕЛЕКТРОННА 127

Литвин А.В.

- ВИДАННЯ ТВОРІВ ФАНТАСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ В УКРАЇНІ:
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ОСОБЛИВОСТІ 130

Мальцева О.А., Ковалець Ю.С.

- ЗАСТОСУВАННЯ РАДІОМІТОК ТА ІДЕНТИФІКАТОРІВ
В ОРГАНІЗАЦІЇ КНИЖКОВОГО ПРОСТОРУ 134

Мигашко Ю.В.

- СТВОРЕННЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ЕЛЕКТРОННОГО
ВИДАННЯ (НА ПРИКЛАДІ СТУДЕНТСЬКОЇ
ПОЕТИЧНОЇ ЗБІРКИ «БЛОКНОТ») 138

Науменко О.П.

- УПРАВЛІННЯ ВИДАВНИЧИМ РЕПЕРТУАРОМ
В УМОВАХ ЦИФРОВОГО СЕРЕДОВИЩА 142

Падалка Г.В.

- МЕДІАПРОЕКТ ЯК ФОРМА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ
ЛІТЕРАТУРНИХ ПРОДУКТІВ 147

Піхоцька В.Г.

- РИНОК СУЧАСНОЇ БЕЛЕТРИСТИКИ В УКРАЇНІ 150

Рудніцька А.А.

- РОЗВИТОК КНИГОДРУКУВАННЯ В НІДЕРЛАНДАХ У XVI–XVII ст. . 153

Сопік Б.П.

АНАЛІЗ СТАНДАРТИЗАЦІЇ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ,
БІБЛІОТЕЧНОЇ ТА ВИДАВНИЧОЇ СПРАВИ 157

Трохимчук К.Ф.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОКУМЕНТНИХ ПОТОКІВ
ТА МАСИВІВ У СИСТЕМІ ДОКУМЕНТНИХ КОМУНІКАЦІЙ 164

Хоменко Г.Ю.

КУЛЬТУРНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ЦЕНТРИ ПРИ ПОСОЛЬСТВАХ:
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД 167;

Автори публікацій 171

Наукові керівники 175

Наукове видання

**БІБЛІОТЕКА І КНИГА
У ЦИФРОВОМУ МЕДІАСВІТІ**

**МАТЕРІАЛИ
ІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-
ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

23 вересня 2016 р.

За подані матеріали відповідають автори

Видання підготовлене до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності *М.М. Прядко*

Відповідальна за випуск *А.М. Даниленко*

Над виданням працювали: *О.А. Марюхненко, Т.В. Нестерова,
О.Д. Ткаченко*

Підписано до друку 06.06.2017 р. Формат 60x84/16.

Ум. друк. арк. 10,70. Обл.-вид. арк. 9,25. Наклад 100 пр. Зам. № 7-053.

Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 4013 від 17.03.2011 р.

Попередження! Згідно із Законом України «Про авторське право і суміжні права» жодна частина цього видання не може бути використана чи відтворена на будь-яких носіях, розміщена в мережі Інтернет без письмового дозволу Київського університету імені Бориса Грінченка й авторів. Порушення закону призводить до адміністративної, кримінальної відповідальності.

Бібліотека і книга у цифровому медіасвіті : матеріали
Б59 II Всеукр. студ. наук.-практ. конф., 23 верес. 2016 р., м. Київ /
М-во освіти і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, Укр.
бібл. асоц. ; редкол. : Г.В. Горбенко, О.В. Воскобойнікова-
Гузєва, В.В. Литвиненко, В.Є. Сошинська. — К. : Київ. ун-т
ім. Б. Грінченка, 2017. — 184 с.

Видання вміщує доповіді та виступи учасників II Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, що представляють вищі навчальні заклади Києва, Білої Церкви, Мелітополя, Рівного, Харкова.

У матеріалах збірника розкрито бачення ролі бібліотек і книг у цифровому медіасвіті, подано кращий досвід українських та зарубіжних бібліотечних установ. Своє відображення у збірнику знайшли напрями розвитку, проблеми та підсумки з актуальних питань книгознавства, видавничої справи та книгорозповсюдження.

УДК 02(063)
ББК 78.3